

Bryssel 23.2.2022
COM(2022) 71 final

2022/0051 (COD)

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

**yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin
(EU) 2019/1937 muuttamisesta**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

{SEC(2022) 95 final} - {SWD(2022) 38 final} - {SWD(2022) 39 final} -
{SWD(2022) 42 final} - {SWD(2022) 43 final}

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet

Yritysten toiminta kaikilla talouden aloilla on avainasemassa, jotta unionin siirtyminen ilmastoneutraaliin ja vihreään talouteen¹ voidaan toteuttaa onnistuneesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman² mukaisesti sekä saavuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, ihmisoikeuksiin ja ympäristöön liittyvät tavoitteet mukaan lukien. Tämä edellyttää haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten hillitsemistä yritysten arvoketjuissa, kestävyysnäkökohtien sisällyttämistä niiden hallinto- ja johtamisjärjestelmiin sekä liiketoimintapäätösten tekemistä ihmisoikeuksien, ilmasto- ja ympäristövaikutusten sekä yritysten pitkän aikavälin selviytymiskyvyn perusteella.

EU:n yritykset toimivat monimutkaisissa toimintaympäristöissä ja etenkin suuret yritykset ovat riippuvaisia globaaleista arvoketjuista. Kun otetaan huomioon toimittajien huomattava määrä unionissa ja kolmansissa maissa sekä arvoketjujen yleinen monimutkaisuus, EU:n yritykset, myös suuret yritykset, voivat kohdata vaikeuksia ihmisoikeuksien kunnioittamiseen tai ympäristövaikutuksiin liittyvien riskien tunnistamisessa ja lieventämisessä arvoketjuissaan. Näiden haittavaikutusten tunnistamisesta arvoketjuissa tulee helpompaa, jos useammat yritykset noudattavat huolellisuusvelvoitetta, koska tällöin haitallisista ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksista on saatavilla enemmän tietoa.

EU:n talous on globaalien arvoketjujen kautta kytköksissä miljooniin työntekijöihin eri puolilla maailmaa. Tähän liittyy vastuu puuttua näiden työntekijöiden oikeuksiin kohdistuviin haittavaikutuksiin. Unionin kansalaisten, erityisesti Euroopan tulevaisuuskonferenssin yhteydessä, esittämä selkeä pyyntö, että EU:n talous edistäisi puuttumista näihin ja muihin haittavaikutuksiin, on otettu huomioon voimassa olevassa tai tulevassa kansallisessa lainsäädännössä³ ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta huolellisuusvelvoitteesta, kansallisella tasolla käytävissä keskusteluissa sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston toimintakehotuksessa. Kumpikin näistä toimielimistä on pyytänyt komissiota ehdottamaan unionin sääntöjä monialaisesta yritysten huolellisuusvelvoitteesta.⁴ EU:n lainsäädännön

¹ Puiteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) 30 päivänä heinäkuuta 2021 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2021/1119, johon sisältyy myös sitova tavoite vähentää EU:n kasvihuonekaasujen nettopäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

² Komission tiedonanto Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta, COM(2019) 640 final.

³ Toistaiseksi Ranska (*Loi relative au devoir de vigilance*, 2017) ja Saksa (*Sorgfaltspflichtengesetz*, 2021) ovat ottaneet käyttöön horisontaalinen huolellisuusvelvoitelain. Muut jäsenvaltiot (Belgia, Alankomaat, Luxemburg ja Ruotsi) aikovat tehdä niin lähitulevaisuudessa, ja Alankomaat on ottanut käyttöön lapsityövoimaa koskevan kohdennetun lain (*Wet zorgplicht kinderarbeid* 2019).

⁴ Euroopan parlamentin päätöslauselma 10. maaliskuuta 2021 suosituksista komissiolle yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja vastuuvollisuudesta (2020/2129(INL)) sekä neuvoston päätelmät ihmisoikeuksista ja ihmisarvoisesta työstä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa, 1. joulukuuta 2020 (13512/20).

painopisteistä vuonna 2022 antamassaan yhteisessä julistuksessa⁵ Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja Euroopan komissio ovat sitoutuneet toteuttamaan ihmisten hyväksi toimivan talouden, muun muassa parantamaan yritysten kestävästä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevaa sääntelykehystä.

Yhä useammat EU:n yritykset käyttävät arvoketjun huolellisuusvelvoitetta välineenä tunnistaa riskejä arvoketjuissaan ja parantaa selviytymiskykyä arvoketjuissa tapahtuvien yhtäkkisten muutosten varalta. Tässä ne hyödyntävät vastuullista liiketoimintaa koskevia käytössä olevia kansainvälisiä vapaaehtoisia normeja⁶. Yritykset voivat kuitenkin myös kohdata vaikeuksia harkitessaan arvoketjun huolellisuusvelvoitteen hyödyntämistä toiminnassaan. Nämä vaikeudet voivat johtua esimerkiksi oikeudellisen selvyyden puutteesta yritysten huolellisuusvelvoitetta koskevissa vaatimuksissa, arvoketjujen monimutkaisuudesta, markkinapaineesta, tiedonpuutteesta tai kustannuksista. Tästä johtuen huolellisuusvelvoitteesta koituvat edut eivät ole levinneet laajalle eurooppalaisten yritysten keskuudessa eivätkä myöskään kaikille talouden aloille.

Suuret yritykset ovat enimmäkseen ja yhä enenevässä määrin hyödyntäneet huolellisuusvelvoiteprosessia, sillä se voi tarjota niille kilpailuetua.⁷ Tällä vastataan myös yrityksiin kohdistuvaan kasvavaan paineeseen toimia kestäväällä tavalla, sillä se auttaa niitä välttämään ei-toivotut maineriskit kestävyysnäkökohdista yhä tietoisempien kuluttajien ja sijoittajien keskuudessa. Nämä prosessit perustuvat kuitenkin vapaaehtoisiiin normeihin, eivätkä ne takaa oikeusvarmuutta yrityksille eivätkä uhreille mahdollisen vahingon aiheutuessa.

Vapaaehtoiset toimet eivät näytä johtaneen laaja-alaisiin parannuksiin eri aloilla, minkä seurauksena EU:n tuotannosta ja kulutuksesta johtuvia negatiivisia ulkoisvaikutuksia havaitaan sekä unionin sisällä että sen ulkopuolella. Tietty EU:n yritykset, myös niiden arvoketjut, on yhdistetty haitallisiin ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksiin.⁸ Haitallisia

⁵ Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission yhteinen julistus EU:n lainsäädännön painopisteet vuonna 2022 (EUVL C 514I, 21.12.2021, s. 1).

⁶ Yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n suuntaviivat, joilla pannaan täytäntöön suojeluun, kunnioitukseen ja korjaamiseen perustuva YK:n toimintakehys ”Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations ‘Protect, Respect and Remedy’ Framework” (2011), saatavilla osoitteessa https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf.

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille (vuoden 2011 päivitetty painos), saatavilla osoitteessa <https://doi.org/10.1787/9789264115415-en>, vastuullista liiketoimintaa koskevina suosituksineen sekä vastuulliseen liiketoimintaan liittyvät huolellisuusvelvoitetta koskevat OECD:n erityisohjeet (2018) ja OECD:n alakohtaiset ohjeet, saatavilla osoitteessa <https://mneguidelines.oecd.org/mneguidelines/>.

⁷ Ks. tähän ehdotukseen liittyvä vaikutustenarviointi, s. 15 ja 23.

⁸ ”The Study on due diligence”, Euroopan komissio, oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosasto, Smit, L., Bright, C., et al., Study on due diligence requirements through the supply chain: final report, Julkaisutoimisto, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/39830>, s. 221. Selvityksessä todetaan, että yritysten riskiarviointiprosesseissa keskitytään edelleen yrityksen kohdistuvien riskien olennaisuuteen huolimatta kansainvälisistä ohjeista (YK:n ohjaavat periaatteet yritysten ihmisoikeusvastuusta, OECD), joissa selvitetään, että huolellisuusvelvoitteeseen liittyvä keskeisten riskien tarkastelu on ulotettava laajemmin koskemaan paitsi yrityksen kohdistuvia riskejä myös niitä, joihin asia vaikuttaa (oikeudenhaltijoihin). Globalisaation ja huolellisuusvelvoitteen noudattamatta jättämisen aiheuttamat

vaikutuksia ovat erityisesti ihmisoikeuksiin liittyvät ongelmat, kuten pakkotyö, lapsityövoima, riittämätön työterveys ja -turvallisuus, työntekijöiden riisto sekä ympäristövaikutukset, kuten kasvihuonekaasupäästöt, saastuminen, luontokato ja ekosysteemien rappeutuminen.

Viime vuosina laaditut yritysten huolellisuusvelvoitetta koskevat uudet oikeudelliset kehykset jäsenvaltioissa⁹ heijastavat kasvavaa halua tukea yrityksiä niiden pyrkimyksissä toteuttaa huolellisuusvelvoitetta arvoketjuissaan ja edistää liiketoimintaa, jossa kunnioitetaan ihmisoikeuksia, lasten oikeuksia ja ympäristöä. Toisaalta ne aiheuttavat myös hajanaisuutta ja uhkaavat heikentää oikeusvarmuutta ja yritysten tasapuolisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla.

Yritysten huolellisuusvelvoitetta koskevalla unionin lainsäädännöllä edistettäisiin ihmisoikeuksien kunnioittamista ja ympäristönsuojelua, luotaisiin tasapuoliset toimintaedellytykset yrityksille ja vältettäisiin hajanaisuus, joka on seurausta siitä, että kukin jäsenvaltio toimii omin ehdoin. Se koskisi myös unionin markkinoilla toimivia kolmansien maiden yrityksiä ja perustuisi vastaavan liikevaihdon kriteeriin.

Tämä huomioon ottaen tässä direktiivissä vahvistetaan horisontaalinen kehys, jolla edistetään sitä, että sisämarkkinoilla toimivat yritykset kunnioittavat ihmisoikeuksia ja ympäristöä omissa toimissaan ja arvoketjujensa kaikissa vaiheissa. Tätä varten niiden on tunnistettava aiheuttamansa haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset, ehkäistävä ja lievennettävä niitä ja otettava niistä vastuu, minkä lisäksi niillä on oltava tätä tarkoitusta varten käytössä riittävät hallinto- ja johtamisjärjestelmät sekä toimenpiteet.

Tällä direktiivillä pyritään erityisesti

- (1) parantamaan yritysten ohjaus- ja hallinnointikäytäntöjä, jotta ihmisoikeuksiin ja ympäristöriskeihin ja -vaikutuksiin, liittyvät riskinhallinta- ja lieventämisprosessit voitaisiin ottaa paremmin yritysstrategioiden osaksi, arvoketjuista johtuvat riskit ja vaikutukset mukaan luettuina;
- (2) välttämään huolellisuusvelvoitevaatimuksia koskeva hajanaisuus sisämarkkinoilla ja luomaan oikeusvarmuutta yrityksille ja sidosryhmille odotetun toiminnan ja vastuunkannon osalta;
- (3) lisäämään yritysten vastuuvollisuutta haittavaikutuksista ja varmistamaan, että vastuullista liiketoimintaa koskevien nykyisten ja ehdotettujen EU:n aloitteiden mukaiset velvoitteet ovat yritysten kannalta johdonmukaisia;
- (4) parantamaan yritysten toiminnan haitallisista ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksista kärsimään joutuneiden mahdollisuuksia käyttää oikeussuojakeinoja;

kielteiset yritysvaikutukset, joita ovat muun muassa hyvin dokumentoidut ympäristötuhot (ks. <https://www.business-humanrights.org/en/blog/brumadinho-dam-collapse-lessons-in-corporate-due-diligence-and-remedy-for-harm-done/>), maananastus (ks. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578007/EXPO_STU\(2016\)578007_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578007/EXPO_STU(2016)578007_EN.pdf)) sekä vakavat työelämä- ja ihmisoikeusloukkaukset (ks. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/538222/EPRS_BRI\(2014\)538222_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/538222/EPRS_BRI(2014)538222_REV1_EN.pdf)).

⁹ Ks. alaviite **Error! Bookmark not defined.**

- (5) täydentämään muita voimassa olevia tai ehdotettuja toimenpiteitä, joilla vastataan suoraan tiettyihin kestävyysshaasteisiin tai joita sovelletaan tietyillä aloilla, lähinnä unionissa, koska tämä direktiivi on horisontaalinen väline, jossa keskitytään liiketoimintaprosesseihin ja jota sovelletaan myös arvoketjuun.

Yhdenmukaisuus muiden alaa koskevien politiikkojen säännösten kanssa

EU:n tasolla yritysten kestävä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää on edistetty pääasiassa asettamalla noin 12 000 yritykselle raportointivaatimuksia¹⁰ [muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevalla direktiivillä](#)¹¹. Vaatimukset koskevat ympäristöön, yhteiskuntaan ja ihmisoikeuksiin liittyviä riskejä, vaikutuksia, toimenpiteitä (huolellisuusvelvoite mukaan lukien) ja toimintaperiaatteita.¹² Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevalla direktiivillä oli jonkin verran myönteisiä vaikutuksia vastuullisen liiketoiminnan parantamiseen. Sen avulla ei ole kuitenkaan päästy siihen, että suurin osa yrityksistä ottaisi riittävästi huomioon niiden arvoketjuissa aiheutuvia haittavaikutuksia.¹³

Komission äskettäin esittämällä [ehdotuksella yritysten kestävyysraportointia koskevaksi direktiiviksi, jolla tarkistetaan muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevaa direktiiviä](#)¹⁴, soveltamisalaa laajennettaisiin kaikkiin suuriin ja kaikkiin pörssiyhtiöihin¹⁵.

¹⁰ Suuret yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt, joilla on yli 500 työntekijää (ja joiden taseen loppusumma tai nettoliikevaihto ylittää tilinpäätösdirektiivin mukaisen suurille yrityksille asetetun kynnysarvon), mukaan lukien julkisesti noteeratut yhtiöt, pankit ja vakuutusyhtiöt. Ks. Euroopan politiikan tutkimuskeskuksen (CEPS) Euroopan komissiolle muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevan direktiivin uudelleentarkastelun tueksi laatima tutkimus, marraskuu 2020, saatavilla osoitteessa <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1ef8fe0e-98e1-11eb-b85c-01aa75ed71a1/language-en>.

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/95/EU neuvoston direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisen osalta (EUVL L 330, 15.11.2014, s. 1–9). Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevassa direktiivissä on siis kyse tilinpäätösdirektiivin eli tietyntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta annetun direktiivi 2013/34/EU (EUVL L 182, 29.6.2013) tarkistamisesta.

¹² Ks. myös jotkin osakkeenomistajien oikeuksia koskevan toisen direktiivin eli direktiivin 2007/36/EY muuttamisesta osakkeenomistajien pitkäaikaiseen vaikuttamiseen kannustamisen osalta koskevan direktiivin (EU) 2017/828 (EUVL L 132, 20.5.2017, s. 1–25) säännökset.

¹³ Yritysten kestävyysraportointia koskevaan komission direktiiviehdotukseen (SWD/2021/150 final) liittyvän vaikutustenarvioinnin ja muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevaa direktiiviä käsittelevän CEPSin tutkimuksen (2 jakso) mukaan yritysten toimintaperiaatteissa oli tapahtunut vain vähän muutoksia muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevan direktiivin seurauksena, mikä vastaa keskeisten sidosryhmien näkemystä, jonka mukaan yritysten käyttäytymisessä ei ollut havaittavissa näiden raportointisääntöjen aikaansaamaa selkeää muutosmallia.

¹⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2013/34/EU, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja asetuksen (EU) N:o 537/2014 muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta (COM(2021) 189 final).

¹⁵ Kestävyysraportointia koskevaa velvoitetta sovellettaisiin kaikkiin tilinpäätösdirektiivissä (jota tarkistettaisiin yritysten kestävyysraportointia koskevalla direktiivillä) määriteltyihin suuriin yrityksiin ja vuodesta 2026 alkaen yrityksiin (myös EU:n ulkopuolisiin yrityksiin kaikki mikroyritykset pois lukien), jotka on listattu EU:n säännellyillä markkinoilla.

Lisäksi ehdotuksessa edellytetään, että raportoidut tiedot on tarkastettava (varmennettava), ja vahvistetaan raportoitujen tietojen standardointia antamalla komissiolle valtuudet hyväksyä kestävyysraportointistandardeja¹⁶. Tällä direktiivillä täydennetään voimassa olevaa muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevaa direktiiviä ja siihen ehdotettuja muutoksia (ehdotus yritysten kestävyysraportointia koskevaksi direktiiviksi) lisäämällä joillekin yrityksille merkittävä huolellisuusvelvoitteen toteuttamista koskeva tehtävä tunnistaa haitallisista ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksista aiheutuneet ulkoiset haitat yrityksen omassa toiminnassa, sen tytäryhtiöissä ja arvoketjussa. Tämän lisäksi niiden on ehkäistävä ja lievennettävä näitä haittoja ja otettava niistä vastuu. Erityisen olennaista yritysten kestävyysraportointia koskevassa direktiiviehdotuksessa on se, että siinä veloitetaan julkistamaan yrityksen suunnitelmat, joilla sen on määrä varmistaa, että sen liiketoimintamalli ja -strategia ovat linjassa kestävään talouteen siirtymisen ja ilmaston lämpenemisen rajoittamisen 1,5 celsiusasteeseen kanssa Pariisin sopimuksen mukaisesti. Nämä kaksi aloitetta liittyvät läheisesti toisiinsa ja johtavat synergioihin. Ensinnäkin yritysten kestävyysraportointia koskevan direktiiviehdotuksen mukainen raportointiin liittyvä asianmukainen tiedonkeruu edellyttää, että otetaan käyttöön prosessit, jotka liittyvät läheisesti haitallisten vaikutusten tunnistamiseen tällä direktiivillä käyttöön otetun huolellisuusvelvoitteen mukaisesti. Toiseksi yritysten kestävyysraportointia koskeva direktiivi kattaa huolellisuusvelvoitteen, erityisesti raportointivaiheen, niiden yritysten osalta, jotka kuuluvat myös yritysten kestävyysraportointia koskevan direktiivin soveltamisalan piiriin. Kolmanneksi tässä direktiivissä asetetaan yrityksille veloitteita, joiden mukaan niillä on oltava suunnitelma, jolla varmistetaan, että liiketoimintamalli ja -strategia ovat linjassa kestävään talouteen siirtymisen sekä ilmaston lämpenemisen rajoittamisen 1,5 celsiusasteeseen kanssa Pariisin sopimuksen mukaisesti, mistä yritysten kestävyysraportointia koskevassa direktiivissä edellytetään raportoitavan. Tämä direktiivi johtaa siis siihen, että yritysten raportointi on kattavampaa ja tehokkaampaa. Täydentävyys lisää näin ollen molempien toimenpiteiden vaikuttavuutta ja edistää asianomaisten yritysten toiminnan muutosta.

Tällä direktiivillä tuetaan myös äskettäin voimaan tullutta [kestävää rahoitusta koskevien tietojen raportointiasetusta](#)¹⁷, jota sovelletaan finanssimarkkinoiden toimijoihin (kuten sijoitusrahastoihin ja salkunhoitajiin, vakuutusmuotoisia sijoitustuotteita myyviin vakuutusyrityksiin sekä erilaisia eläketuotteita tarjoaviin yrityksiin) sekä rahoitusneuvojiin. Kestävä rahoitus koskevien tietojen raportointiasetuksen mukaan näiden yritysten on muun muassa julkaistava ilmoitus huolellisuusvelvoitetta koskevista toimintaperiaatteistaan siltä osin kuin on kyse niiden sijoituspäätösten pääasiallisista haittavaikutuksista kestävyystekijöihin. Samaan aikaan yli 500 työntekijän yrityksille tällaisen ilmoituksen

¹⁶ Kestävyysraportointistandardien luonnosten laatiminen alkoi samanaikaisesti lainsäädäntöprosessin kanssa Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoa-antavan ryhmän (EFRAG) komission pyynnöstä perustamassa hanketyöryhmässä.

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/2088, annettu 27 päivänä marraskuuta 2019, kestävyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla (EUVL L 317, 9.12.2019, s. 1–16).

tekeminen on pakollista, ja komissiolla on valta hyväksyä teknisiä sääntelystandardeja erityyppisiin haittavaikutuksiin liittyvien kestävyysindikaattoreiden osalta.¹⁸

Tällä direktiivillä täydennetään äskettäin annettua [luokitusjärjestelmäasetusta](#)¹⁹. Kyse on avoimuusvälineestä, joka helpottaa investointipäätöksiä ja auttaa torjumaan viherpesua tarjoamalla taloudellisiin toimintoihin ympäristön kannalta kestävien ja vähimmäistason sosiaalisia suoja-toimia vastaavien investointien luokituksen²⁰. Raportointi kattaa myös luokitusjärjestelmäasetuksen 18 artiklassa vahvistetut vähimmäistakeet. Niissä viitataan menettelyihin, joita yritysten olisi pantava täytäntöön sen varmistamiseksi, että ne noudattavat OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille sekä yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevia YK:n ohjaavia periaatteita, myös periaatteita ja oikeuksia, jotka vahvistetaan Kansainvälisen työjärjestön työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevassa julistuksessa yksilöidyissä kahdeksassa keskeisessä yleissopimuksessa sekä kansainvälisessä ihmisoikeusasiakirjassa niiden harjoittaessa ”kestäväksi” luokiteltua taloudellista toimintaa. Taloudellisten tietojen raportointia koskevan direktiivin sekä yritysten kestävyysraportointia koskevan direktiiviehdotuksen tapaan luokitusjärjestelmäasetuksessa ei aseteta yrityksille julkista raportointia koskevien vaatimusten lisäksi muita oleellisia velvollisuuksia, ja sijoittajat voivat käyttää tällaisia tietoja kohdentaessaan pääomaa yrityksiin. Edellyttämällä, että yritykset tunnistavat haitalliset riskit kaikissa tomissaan ja arvoketjuissaan, tämä direktiivi voi auttaa antamaan sijoittajille yksityiskohtaisempaa tietoa. Se täydentää näin ollen luokitusjärjestelmäasetusta, koska sillä voidaan edelleen auttaa sijoittajia kohdentamaan pääomaa vastuullisiin ja kestäviin yrityksiin. Lisäksi yritykset voivat käyttää luokitusjärjestelmäasetusta (koska sillä luodaan yhteinen termistö kestäville taloudellisille toiminnoille sijoittamisen yhteydessä) ohjaavana välineenä, jonka avulla ne voivat houkutellessa kestävästä rahoituksesta korjaavia toiminta- ja etenemissuunnitelmiaan varten.

Tällä direktiivillä täydennetään [ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annettua direktiiviä 2011/36/EU](#)²¹, joka muodostaa kattavan oikeudellisen kehyksen. Sen avulla voidaan torjua tehokkaasti kaikenlaisia luonnollisten tai oikeushenkilöiden harjoittamaa riistoa, kuten pakkotyötä, seksuaalista hyväksikäyttöä sekä kerjäämistä, orjuutta tai orjuuden kaltaisia käytäntöjä, orjuuden kaltaisia oloja taikka rikollisen toiminnan hyväksikäyttöä ja elinten poistamista. Siinä vahvistetaan myös oikeushenkilöiden vastuu kyseisessä direktiivissä tarkoitetuista rikoksista, jotka on oikeushenkilön hyväksi tehnyt henkilö, jolla on oikeushenkilössä johtava asema, tai jos rikoksen tekeminen on ollut mahdollista ohjauksen tai valvonnan puutteellisuuden vuoksi.

¹⁸ Euroopan kolme valvontaviranomaista julkaisivat 4. helmikuuta 2021 loppuraporttinsa (saatavilla osoitteessa <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/three-european-supervisory-authorities-publish-final-report-and-draft-rtss>) komissiolle, mukaan lukien kestävästä rahoituksesta koskevien tietojen raportointiasetuksen mukaiset julkaisemista koskevien teknisten sääntelystandardien luonnokset.

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävästä sijoittamisesta helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta (EUVL L 198, 22.6.2020, s. 13–43).

²⁰ Luokitusta kehitetään asteittain. Vähimmäistason sosiaalisia vähimmäistakeita sovelletaan kaikkiin luokitusjärjestelmäkelpoisiin investointeihin.

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011, ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2002/629/YOS korvaamisesta (EUVL L 101, 15. huhtikuuta 2011, s. 1).

Direktiivissä 2011/36/EU säädetään myös vastuussa olevalle oikeushenkilölle määrättävistä seuraamuksista.

Lisäksi tällä direktiivillä täydennetään [työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevaa direktiiviä](#)²², jossa kielletään laittomasti maassa oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten, myös ihmiskaupan uhrien, palvelukseenotto. Työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia koskevassa direktiivissä vahvistetaan vähimmäisvaatimukset seuraamuksille ja muille toimenpiteille, joita on määrä soveltaa jäsenvaltioissa direktiiviä rikkoviin työnantajiin.

Tällä direktiivillä täydennetään myös nykyisiä tai suunniteltuja alakohtaisia ja tuotteisiin liittyviä toimitusketjun huolellisuusvelvoitevälineitä EU:n tasolla, mikä johtuu siitä, että sen soveltamisala on monialainen ja se kattaa monia kestävyysvaikutuksia:

Niin sanottua [konfliktialueiden mineraaleja koskevaa asetusta](#)²³ sovelletaan neljään tiettyyn mineraaliin ja metalliin. Siinä edellytetään, että toimitusketjuun kuuluvat EU:n yritykset varmistavat, että niiden tuoma tina, tantaali ja volfram ovat peräisin yksinomaan vastuullisista ja konfliktittomista lähteistä ja että ne ottavat käyttöön täsmällisempiä mekanismeja – esimerkiksi riippumattoman kolmannen osapuolen suorittama tarkastus toimitusketjun huolellisuusvelvoitteen noudattamisesta – huolellisuusvelvoitteen toteuttamiseksi. Tämän direktiivin huolellisuusvelvoitesäännöksissä puututaan myös haitallisiin ympäristövaikutuksiin, ja niitä sovelletaan sellaisiin muihin mineraaleihin, jotka eivät kuulu konfliktialueiden mineraaleja koskevan asetuksen soveltamisalaan mutta jotka aiheuttavat ihmisoikeuksiin, ilmastoon ja ympäristöön kohdistuvia haittavaikutuksia.

Komission [ehdotuksessa metsäkatoa aiheuttamattomia toimitusketjuja koskevaksi asetukseksi](#)²⁴ keskitytään tiettyjen hyödykkeiden ja tuotteiden toimitusketjuihin. Sillä on hyvin tarkkaan määritelty tavoite: vähentää EU:n kulutuksen ja tuotannon vaikutusta metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen maailmanlaajuisesti. Sen vaatimukset ovat joillakin aloilla ohjailevampia verrattuna tämän direktiivin yleisiin huolellisuusvelvoitteisiin. Siihen sisältyy myös kielto saattaa markkinoille tiettyjä hyödykkeitä ja niistä johdettuja tuotteita, jos vaatimuksia, jotka koskevat laillisuutta ja sitä, että ne eivät aiheuta metsäkatoa, ei voida vahvistaa huolellisuusvelvoitteen avulla. Tätä kieltoa sovelletaan kaikkiin asianomaisia tuotteita unionin markkinoille saattaviin toimijoihin, kuten EU:n yrityksiin ja EU:n ulkopuolisiin yrityksiin, riippumatta niiden oikeudellisesta muodosta ja koosta. Näillä kahdella aloitteella on siis toisiaan tukevat yleiset tavoitteet, mutta niiden tarkemmat tavoitteet eroavat toisistaan. Tällä direktiivillä täydennetään metsäkatoa aiheuttamattomia tuotteita koskevaa asetusta ottamalla käyttöön arvoketjua koskeva huolellisuusvelvoite, joka

²² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/52/EY, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2009, maassa laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työnantajiin kohdistettavia seuraamuksia ja toimenpiteitä koskevista vähimmäisvaatimuksista (EUVL L 168, 30. kesäkuuta 2009).

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/821, annettu 17 päivänä toukokuuta 2017, unionin tuojiin, jotka tuovat konfliktialueilta ja korkean riskin alueilta peräisin olevia tinaa, tantaalia ja volframia, niiden malmeja sekä kultaa, sovellettavien toimitusketjun due diligence -velvoitteiden vahvistamisesta (EUVL L 130, 19.5.2017, s. 1–20).

²⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tiettyjen metsäkatoon ja metsien tilan heikkenemiseen liittyvien hyödykkeiden ja tuotteiden asettamisesta saataville unionin markkinoilla ja viennistä unionin ulkopuolelle sekä asetuksen (EU) N:o 995/2010 kumoamisesta (COM(2021) 706 final).

liittyy niihin toimiin, jotka eivät kuulu metsäkatoa aiheuttamattomia tuotteita koskevan asetuksen soveltamisalaan mutta jotka voivat suoraan tai välillisesti johtaa metsäkatoon.

Komission [ehdotukselle uudeksi akkuasetukseksi](#)²⁵ on asetettu nimenomainen tavoite, joka on vähentää ympäristö-, ilmasto- ja sosiaalisia vaikutuksia akkujen elinkaaren kaikissa vaiheissa, vahvistaa sisämarkkinoiden toimintaa ja varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset yhteisten sääntöjen avulla. Asetuksessa edellytetään, että talouden toimijat, jotka saattavat yli 2 kWh:n suuuruisia teollisuus- tai sähköajoneuvoakkuja (myös ajoneuvoihin sisällytettyjä akkuja) unionin markkinoille, ottavat käyttöön arvoketjun huolellisuusvelvoitetta koskevia toimintaperiaatteita. Siinä keskitytään raaka-aineisiin (koboltti, luonnongrafiitti, litium ja nikkeli), joiden maailmanlaajuisesta tuotannosta merkittävä osa käytetään akkujen valmistukseen ja jotka voivat aiheuttaa sosiaalisia ja ympäristöön liittyviä haittavaikutuksia. Talouden toimijoiden on toimitettava vaatimustenmukaisuusasiakirjat ilmoitettujen laitosten suorittamaa kolmannen osapuolen tarkastusta varten, ja kansalliset markkinavalvontaviranomaiset tarkastavat ne. Tällä direktiivillä täydennetään akkuasetusta ottamalla käyttöön huolellisuusvelvoite, joka liittyy tämän asetuksen soveltamisalaan kuulumattomiin raaka-aineisiin, kuitenkin niin, että tuotteiden saattaminen EU:n markkinoille ei edellytä sertifiointia.

Tulevalla [kestäviä tuotteita koskevalla aloitteella](#) pyritään tarkistamaan nykyistä [ekosuunnitteludirektiiviä](#)²⁶, minkä lisäksi siinä käsitellään laajemmin EU:n markkinoille saatettujen tuotteiden kestävyyttä ja niihin liittyvien tietojen avoimuutta.

Tällä ehdotuksella on keskeinen rooli pakkotyön käytön torjunnassa globaaleissa arvoketjuissa. Kuten ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa annetussa tiedonannossa²⁷ ilmoitettiin, komissio valmistelee uutta lainsäädäntöehdotusta, jolla kielletään tosiasiallisesti pakkotyöllä, myös lapsityövoimalla, valmistettujen tuotteiden saattaminen EU:n markkinoille. Aloite kattaa sekä EU:ssa valmistetut tuotteet että tuontituotteet, ja kieltä tehostetaan vankalla riskiperusteisella valvontakehyksellä. Uusi säädös perustuu kansainvälisiin normeihin, ja se täydentää nykyisiä horisontaalisia ja alakohtaisia EU:n aloitteita, jotka koskevat erityisesti huolellisuus- ja avoimuusvelvoitteita.

Tämä direktiivi ei vaikuta muiden unionin säädösten mukaisten ihmisoikeuksia, ympäristönsuojelua ja ilmastomuutosta koskevien velvoitteiden soveltamiseen. Jos tämän direktiivin säännökset ovat ristiriidassa sellaisen toisen unionin säädöksen säännöksen kanssa, jolla on samat tavoitteet ja jossa säädetään laajemmista tai yksityiskohtaisemmista velvoitteista, tämän toisen unionin säädöksen säännöksillä on oltava ristiriitatilanteessa etusija ja kyseisiin velvoitteisiin on sovellettava niitä.

²⁵ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi akuista ja käytetyistä akuista, direktiivin 2006/66/EY kumoamisesta ja asetuksen (EU) N:o 2019/1020 muuttamisesta (COM (2020) 798 final).

²⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/125/EY, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, energiaan liittyvien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavien vaatimusten puitteista (EUVL L 285, 31.10.2009, s. 10).

²⁷ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa globaalia oikeudenmukaista siirtymää ja kestävää elpymistä varten, COM(2022) 66 final.

Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa

Tämä direktiivi on tärkeä, sillä sen avulla voidaan saavuttaa unionin nykyisten ja suunniteltujen toimenpiteiden tavoitteet ihmisoikeus- ja ympäristökysymyksissä, mukaan lukien työntekijöiden oikeudet.

Osana Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa komissio on ilmoittanut yritysten kestävä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevasta aloitteesta, joka on yksi niistä tuloksista, jotka on määrä saavuttaa [kiertotalouden toimintasuunnitelmalla](#), [biodiversiteettistrategialla](#), [Pellolta pöytään -strategialla](#), [kemikaalistrategialla](#), [tiedonannolla aiheesta ”Vuoden 2020 uuden teollisuusstrategian päivittäminen: vahvemmat sisämarkkinat Euroopan elpymistä varten”](#) sekä [kestävään talouteen siirtymisen rahoitusstrategialla](#).

EU:n ympäristölainsäädännössä otetaan käyttöön erilaisia yrityksille ja jäsenvaltioille asetettuja ympäristövaatimuksia tai määritetään tavoitteita unionia varten.²⁸ Sitä ei sovelleta kuitenkaan yleensä unionin ulkopuolisiin arvoketjuihin, joissa jopa 80–90 prosenttia EU:n tuotannon aiheuttamista ympäristöhaitoista saattaa aiheutua.²⁹ [Ympäristövastuudirektiivillä](#)³⁰ otetaan käyttöön ympäristövastuuta koskeva kehys, joka koskee ympäristövahinkojen korjaamista saastuttaja maksaa -periaatteen pohjalta yritysten omien toimintojen osalta. Se ei kata yritysten arvoketjuja. Tämän direktiivin mukainen haitallisiin ympäristövaikutuksiin liittyvä siviilioikeudellinen vastuu täydentää ympäristövastuudirektiiviä.

Direktiivillä täydennetään EU:n ilmastolainsäädäntöä, muun muassa eurooppalaista ilmastolakia, jossa vahvistetaan unionin ilmastotavoite. Välitavoitteena on vähentää kasvihuonekaasujen nettopäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, jotta Eurooppa saavuttaisi vastuullisella tavalla ilmastoneutraaliuden vuoteen 2050 mennessä. Tämä direktiivi täydentää erityisesti [55-valmiuspakettia](#)³¹ ja sen erilaisia keskeisiä toimia, joita ovat esimerkiksi kunnianhimoisempien energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevien tavoitteiden asettaminen jäsenvaltioille vuoteen 2030 mennessä tai [EU:n päästökaupparjestelmän](#)³² päivittäminen, mitä on tuettava tuotantoprosessien laajemmalla

²⁸ Siinä esimerkiksi asetetaan rajoituksia joillekin epäpuhkauspäästöille, määritetään EU:n tavoitteita (esim. eurooppalainen ilmastolaki) tai asetetaan jäsenvaltioille tavoitteita (esim. energiatehokkuuden osalta), määritetään jäsenvaltioita koskevia velvoitteita (esim. luontotyyppien suojelu), vahvistetaan lupamenettelyjen vähimmäissisältö tietyille taloudellisille toiminnoille (esim. ympäristövaikutusten arviointi) jne.

²⁹ Ks. esim. Jungmichel, Norbert, Christina Schampel ja Daniel Weiss (2017): Atlas on Environmental Impacts – Supply Chains – Environmental Impacts and Hot Spots in the Supply Chain, Adephi/Systain, saatavilla osoitteessa <https://www.adelphi.de/en/system/files/mediathek/bilder/Umweltatlas%20Lieferkette%20-%20adelphi-Systain-englisch.pdf>.

³⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta (EUVL L 143, 30.4.2004, s. 56–75).

³¹ 55-valmiuspaketti on kokoelma komission 14. heinäkuuta 2021 hyväksymiä ehdotuksia, joiden tavoitteena on saada EU:n ilmasto-, energia-, maankäyttö-, liikenne- ja verotustoimet sellaisiksi, että niillä voidaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

³² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY, markkinavakaussuunnitelman perustamisesta unionin kasvihuonekaasupäästöjen

muutoksella ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi vuoteen 2050 mennessä koko taloudessa ja arvoketjujen kaikissa vaiheissa. 55-valmiuspakettia sovelletaan vain välillisesti joihinkin EU:n yritysten EU:n ulkopuolisiin arvoketjuihin [hiilirajamekanismin \(CBAM\)](#)³³ kautta. Mekanismin tavoitteena on estää ”hiilivuoto”³⁴ määrämällä tarkistettu hinta valikoiduille tuontituotteille, joihin ei sovelleta EU:n päästökauppajärjestelmästä johtuvaa hiilen hintaa.

Voimassa olevalla [EU:n työterveyttä ja -turvallisuutta sekä perusoikeuksia koskevalla lainsäädännöllä](#) keskitytään tarkkaan määritettyihin haittavaikutuksiin (kuten yksityisyyttä ja tietosuojaa koskevan oikeuden loukkauksiin, syrjintään, vaarallisiin aineisiin liittyviin tiettyihin terveysnäkökohtiin, työntekijöiden terveyteen ja turvallisuuteen kohdistuviin uhkiin ja lapsen oikeuksien loukkauksiin) unionissa³⁵, mutta sitä ei sovelleta kaikissa tapauksissa yritysten arvoketjuihin unionin ulkopuolella.

Aloite on linjassa [ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024](#)³⁶ kanssa. Siihen sisältyy EU:n ja jäsenvaltioiden sitoumus edistää vastuullista liiketoimintaa koskevia kansainvälisiä normeja, kuten yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevia YK:n ohjaavia periaatteita ja OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille sekä huolellisuusvelvoitetta. Se on yhdenmukainen [lasten oikeuksia koskevan EU:n strategian](#)³⁷ kanssa. Strategialla unioni sitoutuu noudattamaan nollatoleranssia lapsityövoiman suhteen ja varmistamaan, että EU:n yritysten toimitusketjuissa ei käytetä lapsityövoimaa. [Ihmiskaupan torjuntaa koskevassa EU:n strategiassa vuosiksi 2021–2025](#)³⁸ komissio sitoutui esittämään yritysten kestävästä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevan lainsäädäntöehdotuksen yritysten pitkän aikavälin kestävä ja vastuullisen toiminnan edistämiseksi. Aloitteella tuetaan myös ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa annetun tiedonannon³⁹ tavoitteita. Tiedonanto hyväksytään yhdessä tämän ehdotuksen kanssa.

kauppajärjestelmään ja sen toiminnasta annetun päätöksen (EU) 2015/1814 sekä asetuksen (EU) 2015/757 muuttamisesta, (COM(2021) 551 final).

³³ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismin perustamisesta (COM(2021) 564 final).

³⁴ EU:n ilmastotavoitteiden tiukentamisesta johtuva ”hiilivuoto” voisi johtaa maailmanlaajuisten kokonaispäästöjen lisääntymiseen. CBAM:n tiettyihin tuontituotetyyppeihin rauta-, teräs-, alumiini-, sementti-, sähkö- ja lannoitealoilla sovellettava hiilen tarkistettu hinta loisi tasapuoliset toimintaedellytykset EU:n tuotteille ja tuontituotteille.

³⁵ EU:n lainsäädännön mukaan jokaisella EU:n työntekijällä on tietyt vähimmäisoikeudet, jotka liittyvät suojeluun sukupuoleen, rotuun, uskontoon, ikään, vammaisuuteen ja seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvalta syrjinnältä, työlainsäädäntöön (osa-aikatyö, määräaikaiset työsopimukset, työaika sekä työntekijöille tiedottaminen ja heidän kuulemisensa). Tiivistelmä on saatavilla osoitteessa https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/employment_and_social_policy.html?root_default=SUM_1_CODED%3D17&locale=en.

³⁶ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma 2020–2024 (JOIN/2020/5 final).

³⁷ Komission tiedonanto: Lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia (COM(2021)142 final).

³⁸ Komission tiedonanto: Ihmiskaupan torjuntaa koskeva EU:n strategia 2021–2025 (COM(2021) 171 final).

³⁹ (COM(2022)66 final).

Tällä direktiivillä edistetään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria, sillä kummallakin edistetään oikeudenmukaisten työolojen kaltaisia oikeuksia.⁴⁰ Direktiivillä puututaan – sen ulkoisen näkökulman lisäksi – unionissa tapahtuvien kansainvälisten työnormien rikkomiseen (esim. pakkotyötapaukset maataloudessa). Siksi se vahvistaa sisäisesti työntekijöiden suojelua sosiaalialan voimassa olevan säännösten rinnalla ja auttaa ehkäisemään ja torjumaan väärinkäytöksiä jäsenvaltioissa ja niiden välillä.

Näin ollen tällä direktiivillä täydennetään EU:n sääntely-ympäristöä, johon ei nykyisellään sisälly unionin laajuista avointa ja ennakoitavissa olevaa kehystä, joka auttaisi EU:n yrityksiä kaikilla talouden aloilla arvioimaan ja hallinnoimaan kestävyysriskejä ja -vaikutuksia keskeisten ihmisoikeus- ja ympäristöriskien osalta mutta myös yritysten arvoketjujen osalta.

2. OIKEUSPERUSTA, TOISSIJAISUUSPERIAATE JA SUHTEELLISUUSPERIAATE

Oikeusperusta

Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) 50 ja 114 artiklaan.

SEUT-sopimuksen 50 artiklan 1 kohta sekä erityisesti 50 artiklan 2 kohdan g alakohdassa määrätään, että EU:lla on toimivalta toimia sijoittautumisvapauden toteuttamiseksi tietyllä toimialalla erityisesti ”*sovittamalla tarpeen mukaan yhteen ja pyrkimällä tekemään samanvertaisiksi ne takeet, joita jäsenvaltioissa edellytetään 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niin yhtiön jäsenten kuin ulkopuolisten etujen turvaamiseksi*”. Esimerkkinä tästä voidaan mainita yritysten osakkeenomistajien etujen suojaamista koskevat koordinoitavien toimenpiteet, joilla pyritään tällaisen suojan yhdenmukaistamiseen koko unionissa, silloin, kun kansallisten sääntöjen erot ovat omiaan rajoittamaan sijoittautumisvapautta.⁴¹ Tähän määräykseen turvautuminen on mahdollista, jos tavoitteena on estää kansallisten lainsäädäntöjen erilaisesta kehityksestä johtuvien esteiden muodostuminen sijoittautumisvapaudelle nyt ja tulevaisuudessa. Tällaisten esteiden syntymisen on oltava todennäköistä, ja kyseisen toimenpiteen tarkoituksena on oltava niiden estäminen.⁴²

Tällä ehdotuksella säännellään yritysten kestäväää toimintaa koskevia huolellisuusvelvoitteita ja samalla – siltä osin kuin se liittyy kyseiseen huolellisuusvelvoitteeseen – yritysjohtajien velvollisuuksia sekä yritysten johtamisjärjestelmiä huolellisuusvelvoitteen täytäntöönpanemiseksi. Näin ollen ehdotus koskee prosesseja ja toimia, joilla voidaan suojata yritysten jäsenten ja sidosryhmien etuja. Monet jäsenvaltiot ovat äskettäin antaneet

⁴⁰ Esim. Euroopan sosiaalisten oikeuksien kymmenes periaate ”Terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö” sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 7 artiklan b alakohta (ks. tämän direktiivin liite) oikeudenmukaisista ja suotuisista työoloista, turvalliset ja terveelliset työolot mukaan lukien.

⁴¹ On muistettava, että yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevien toimenpiteiden osalta EU on jo antanut lainsäädäntöä, joka perustuu samaan oikeusperustaan, esim. osakkeenomistajien oikeuksia koskeviin direktiiveihin I ja II.

⁴² Ks. esim. Asia C-380/03, Saksa v. Euroopan parlamentti ja neuvosto, Kok. 2006, s. I-11573, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

lainsäädäntöä kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta⁴³, kun taas toiset ovat parhaillaan lainsäädäntötyössä tai harkitsemassa toimia⁴⁴. Lisäksi yhä useammat jäsenvaltiot ovat hiljattain säännelleet tätä asiaa vaatimalla johtajia ottamaan huomioon yrityksen ulkoiset vaikutukset⁴⁵, asettamaan päätöksissään etusijalle sidosryhmien edut⁴⁶ tai hyväksymään toimintapoliittisen lausunnon yrityksen ihmisoikeusstrategiasta⁴⁷. Uudet ja valmisteilla olevat huolellisuusvelvoitteesta annetut lait poikkeavat huomattavasti toisistaan huolimatta kaikkien jäsenvaltioiden pyrkimyksistä ottaa huomioon kansainväliset normit (yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet ja vastuullista yritystoimintaa koskevat OECD:n suuntaviivat), mikä näin ollen johtaa keskenään ristiriitaisiin vaatimuksiin. Tietty jäsenvaltiot ovat jo hyväksyneet, tai todennäköisesti hyväksyvät, lainsäädäntöä, joka rajoittuu arvoketjujen tiettyihin kestävyysnäkökohtiin.⁴⁸ Henkilöllinen soveltamisala, aineelliset huolellisuusvelvoitteet, täytäntöönpanojärjestelyt ja niihin liittyvät johtajien velvollisuudet poikkeavat toisistaan, ja tämä saattaa korostua vieläkin enemmän tulevaisuudessa.⁴⁹ On odotettavissa, että yhä useampi jäsenvaltio päättää antaa tähän asiaan liittyvää lainsäädäntöä. Jäsenvaltioiden merkittävästi toisistaan poikkeavat vaatimukset aiheuttavat näin ollen sisämarkkinoiden pirstoutumista. On todennäköistä, että tämä hajanaisuus lisääntyy ajan mittaan.

Hajanaisuus uhkaa myös johtaa yritysten kannalta epätasapuolisiin toimintaedellytyksiin sisämarkkinoilla. Ensinnäkin yrityksiin – erityisesti niihin, joilla on rajatylittäviä arvoketjuja – ja niiden johtajiin sovelletaan jo nyt erilaisia vaatimuksia ja jatkossa todennäköisesti vieläkin enemmän riippuen siitä, missä niiden rekisteröity kotipaikka sijaitsee. Tämä vääristää kilpailua. Sitä paitsi jotkin yritykset voivat samanaikaisesti kuulua kahden tai useamman erilaisen yritysten kestävä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevan kansallisen lainsäädäntökehyksen piiriin riippuen siitä, miten ne organisoivat toimintansa sisämarkkinoilla.⁵⁰ Tämä voi johtaa vaatimusten päällekkäisyyteen, noudattamista koskeviin vaikeuksiin, oikeusvarmuuden puutteeseen ja jopa keskenään ristiriitaisiin rinnakkaisiin oikeudellisiin vaatimuksiin. Vastaavasti jotkin yritykset eivät välttämättä kuulu minkään kansallisen kehyksen soveltamisalan piiriin pelkästään siitä syystä, että niillä ei ole

⁴³ Ks. alaviite **Error! Bookmark not defined.**. ETA-maiden osalta Norja on antanut huolellisuusvelvoitetta koskevaa lainsäädäntöä.

⁴⁴ Alankomaat, Belgia, Italia, Itävalta, Luxemburg, Suomi ja Tanska (vastuullista liiketoimintaa koskevan laajemman lainsäädännön osalta); Espanjassa, Irlannissa ja Ruotsissa on käynnissä kansalaisyhteiskunnan kampanjoita, joissa kannatetaan huolellisuusvelvoitetta koskevan lainsäädännön käyttöönottoa. Tämän ehdotuksen liitteenä olevan vaikutustenarvioinnin liitteessä 8 esitetään yksityiskohtainen katsaus jäsenvaltioiden/ETA:n laeista ja aloitteista.

⁴⁵ Ranskan *Loi Pacte*.

⁴⁶ Esim. Alankomaat.

⁴⁷ Ks. Saksan *Sorgfaltspflichtengesetz*.

⁴⁸ Esim. Alankomaiden edellä mainitussa lainsäädännössä säädetään pakollisesta huolellisuusvelvoitemenettelystä lapsityövoimaan liittyvissä kysymyksissä koko arvoketjun osalta. Itävallassa eräs poliittinen puolue antoi lakiluonnoksen, joka koski vaatealan yhteiskuntavastuuta pakkotyön ja lapsityövoiman osalta.

⁴⁹ Ranskan *Loi relative au devoir de vigilance* ja Saksan *Sorgfaltspflichtengesetz* poikkeavat toisistaan huomattavasti henkilöllisen soveltamisalan aineellisten vaatimusten ja täytäntöönpanojärjestelyiden osalta.

⁵⁰ Esimerkiksi Saksan *Sorgfaltspflichtengesetz*, jonka mukaan lain soveltamisalaan kuuluvat kaikki yritykset, joilla on sivuliike ja vähintään 3 000 työntekijää (1 000, vuodesta 2024 alkaen).

kansallisen lainsäädännön kannalta asianmukaisia kytköksiä jäsenvaltioon, jolla on käytössä huolellisuusvelvoitetta koskevia sääntöjä, minkä antaa niille etua kilpailijoihinsa nähden.

Ehdotetun säädöksen tarkoituksena on estää ja poistaa tällaiset vapaan liikkuvuuden esteet ja kilpailun vääristymät yhdenmukaistamalla yrityksille asetetut vaatimukset noudattaa huolellisuusvelvoitetta omassa toiminnassaan, tytäryhtiöissään ja arvoketjuissaan sekä näihin liittyvissä johtajien velvollisuuksissa. Ne johtavat tasapuolisiin toimintaedellytyksiin, joiden mukaisesti samankokoisiin yrityksiin ja niiden johtajiin sovelletaan samoja vaatimuksia, joiden mukaan niiden on sisällytettävä kestävää hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevat huolellisuusvelvoitteet sisäisiin hallintojärjestelmiinsä ja suojeltava vastaavasti myös yrityksen sidosryhmien etuja. Yhdenmukaistetut ehdot olisivat hyödyksi rajat ylittävälle sijoittautumiselle, myös yritysten toiminnalle ja investoinneille, koska ne helpottaisivat yritysten kestävyysvaatimusten vertailua ja tekisivät sitoutumisesta helpompaa ja näin ollen halvempaa.

SEUT-sopimuksen 50 artikla on erityissäännös, ”lex specialis”, sellaisia toimia varten, jotka on hyväksytty sijoittautumisvapauden toteuttamiseksi. Ehdotettuihin toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa toimet, jotka koskevat tämän oikeusperustan perusteella yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää, erityisesti huolellisuusvelvoitteen sisällyttämistä yritysten toimintaperiaatteisiin. Muita ehdotettuja toimia ovat ne, jotka koskevat yritysten suunnitelmia sen varmistamiseksi, että liiketoimintamalli ja -strategia ovat linjassa kestävään talouteen siirtymisen ja ilmaston lämpenemisen rajoittamisen 1,5 celsiusasteeseen kanssa Pariisin sopimuksen mukaisesti, ja näihin liittyvät palkka- ja palkkiotoimenpiteet sekä säädökset, jotka koskevat johtajien huolenpitovelvollisuutta sekä heidän velvollisuuksiaan ottaa käyttöön huolellisuusvelvoite ja valvoa sen toteutumista.

Jotta edellä kuvattuihin sisämarkkinoiden esteisiin voidaan puuttua kattavasti, SEUT-sopimuksen 50 artikla yhdistetään tässä SEUT-sopimuksen 114 artiklan yleiseen määräykseen. SEUT-sopimuksen 114 artiklassa määrätään, että EU voi toteuttaa sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevat toimenpiteet jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi. Unionin lainsäätäjä voi vedota SEUT-sopimuksen 114 artiklaan erityisesti silloin, kun kansallisten sääntöjen erot ovat omiaan rajoittamaan perusvapauksia tai vääristämään kilpailua ja vaikuttavat näin suoraan sisämarkkinoiden toimintaan.

Kuten edellä on todettu, yritysten kestävää hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää sekä huolellisuusvelvoitteita koskevien kansallisten sääntöjen keskinäiset erot vaikuttavat suoraan sisämarkkinoiden toimintaan ja on todennäköistä, että tämä vaikutus kasvaa tulevaisuudessa. SEUT-sopimuksen 50 artiklassa säänneltyjen asioiden lisäksi tämä säädös koskee myös muita sisämarkkinoiden toteuttamisen ja toiminnan osa-alueita. Jos unionin lainsäätäjä ei ryhdy toimiin, tavaroiden ja palvelujen tuotanto ja liikkuvuus koituu painotetusti sellaisten lainkäyttöalueiden eduksi, joilla ei ole huolellisuusvelvoitejärjestelyjä tai joiden järjestelyt ovat vähemmän vaativia, tai toisaalta tällaisille lainkäyttöalueille sijoittautuneiden yritysten eduksi, mikä vaikuttaisi merkittävästi tavaroiden ja palvelujen virtoihin. Lisäksi tavaroita tai palveluja tarjoavat yritykset, erityisesti pk-yritykset, kohtaavat toiminnassaan toisistaan poikkeavia sääntöjä sekä odotuksia, joita eri jäsenvaltioissa sijaitsevat asiakkaat kohdistavat niihin. Esimerkiksi voidaan ottaa tilanne, jossa yhden jäsenvaltion lain nojalla toimittajalta vaaditaan kolmannen osapuolen suorittamia tarkastuksia, kun taas toinen jäsenvaltio voi edellyttää samalta toimittajalta, että tämä osallistuu tunnustettuihin toimialaohjelmiin ja useiden sidosryhmien aloitteisiin; yksi jäsenvaltio voi vaatia yritystä noudattamaan huolellisuusvelvoitetta vakiintuneisiin liiketoimintasuhteisiinsa, kun taas toinen jäsenvaltio soveltaa tätä ainoastaan suoriin toimittajiin. Toteutuessaan tämä johtaisi siihen, että erilaiset

osittain yhteensopimattomat vaatimukset moninkertaistuisivat, mikä vääristäisi tavaroiden ja palvelujen vapaata virtaamista unionissa.

On nähtävissä, että nämä vääristymät ja vaikutukset voivat pahentua ajan myötä, jos yhä useammat jäsenvaltiot antavat toisistaan poikkeavaa lainsäädäntöä. Tällainen tilanne voi johtaa myös kilpailumiseen alhaisimmalla sääntelytasolla tulevissa huolellisuusvelvoitetta koskevista lainsäädännöissä.

Vääristymillä on merkitystä myös siviilioikeudellisen vastuun kannalta, jos vahinko aiheutuu yrityksen arvoketjussa. Joihinkin huolellisuusvelvoitetta koskeviin kansallisiin lainsäädäntökehyksiin sisältyy nimenomainen siviilioikeudellista vastuuta koskeva järjestelmä, joka liittyy huolellisuusvelvoitteen noudattamatta jättämiseen, kun taas toisissa erityinen siviilioikeudellista vastuuta koskeva järjestely suljetaan nimenomaisesti pois.⁵¹ Joitakin yrityksiä on saatettu tuomioistuinten eteen, koska ne ovat aiheuttaneet tai eivät ole estäneet haittavaikutuksia tytäryhtiöidensä tai arvoketjunsä tasolla. Näistä tapauksista päätetään nykytilanteessa toisistaan poikkeavien sääntöjen nojalla. Yhteisten sääntöjen puuttuessa toisistaan poikkeavat kansalliset vastuujärjestelyt voivat johtaa erilaisiin tuloksiin riippuen siitä, onko kyseessä omistajuuteen liittyvä määräysvalta (tytäryhtiöiden osalta) vai tosiasiallinen määräysvalta (joko suorien sopimusten kautta tai jos yritys voisi käyttää määräysvaltaa sopimusperusteisen porrastamisen tai muun vipuvaikutuksen kautta epäsuorissa liikesuhteissa). Tämä hajanaisuus johtaisi kilpailun vääristymiseen sisämarkkinoilla, koska yhdessä jäsenvaltiossa sijaitsevaan yritykseen sovellettaisiin korvausvaatimuksia sen arvoketjussa aiheutuneen vahingon vuoksi, kun taas toinen, saman arvoketjun yritys välttyisi tällaiselta taloudelliselta ja maineeseen liittyvältä riskiltä erilaisten kansallisten sääntöjen perusteella.

Ehdotetulla siviilioikeudellista vastuuta koskevalla järjestelmällä selvennettäisiin, mitä sääntöjä sovelletaan, jos vahinkoa aiheutuu yrityksen omassa toiminnassa, tytäryhtiöiden tasolla sekä arvoketjun suorissa ja välillisissä liikesuhteissa. Lisäksi ehdotetun sovellettavaa lakia koskevan säännöksen tarkoituksena on varmistaa yhdenmukaistettujen sääntöjen, myös siviilioikeudellista vastuuta koskevien sääntöjen, soveltaminen myös niissä tapauksissa, joissa tällaiseen vaatimukseen sovellettava laki ei ole jäsenvaltion laki. Näin ollen on olennaisen tärkeää varmistaa tarvittavat tasapuoliset toimintaedellytykset.

Toissijaisuusperiaate

Ensinnäkin on epätodennäköistä, että jäsenvaltioiden lainsäädäntö yksin tällä osa-alueella olisi riittävää ja tehokasta. Valtioiden rajat ylittävien erityisongelmien, kuten saastumisen, ilmastonmuutoksen ja luontokadon, osalta yksittäiset toimet vaikeutuvat, jos muut jäsenvaltiot eivät toteuta toimia. Kansainvälisten sitoumusten, kuten UNFCCC:n⁵² Pariisin ilmastopimuksen, biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen sekä muiden monenvälisten ympäristösopimusten tavoitteiden saavuttaminen yksittäisten jäsenvaltioiden toimilla on epätodennäköistä. Lisäksi riskeillä, jotka johtuvat ihmisoikeuksiin ja ympäristöön

⁵¹ Ranskan lakiin *Loi relative au devoir de vigilance* sisältyy siviilioikeudellista vastuuta koskeva säännös. Saksan laissa *Sorgfaltspflichtengesetz* selvitetään, että lain mukaisen velvoitteen rikkominen ei johda siviilioikeudelliseen vastuuseen, joskin yleiset vastuusäännöt pysyvät muuttumattomina. Myöskään kansallisia siviilioikeudellista vastuuta koskevia säädöksiä ei ole yhdenmukaistettu.

⁵² Ilmastonmuutosta koskeva Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimus.

kohdistuvista haittavaikutuksista ja joita esiintyy yritysten arvoketjuissa, on usein rajatylittäviä vaikutuksia (esim. saastuminen sekä ylikansalliset toimitus- ja arvoketjut).

Toiseksi monet yritykset toimivat EU:n tai maailmanlaajuisesti, ja arvoketjut laajenevat muihin unionin jäsenvaltioihin ja yhä enenevässä määrin kolmansiin maihin. Institutionaaliset sijoittajat, jotka sijoittavat rajojen yli, omistavat suuren osan (38 %⁵³) suurten eurooppalaisten julkisesti noteerattujen yhtiöiden kokonaismarkkina-arvosta. Näin ollen monilla yrityksillä on rajat ylittävää omistusta, ja niiden toimintaan vaikuttavat joidenkin maiden säännökset tai toiminnan puute toisissa. Tämä on yksi syy siihen, miksi edelläkävijäyritykset ovat oletettavasti haluttomia toteuttamaan kestävyyskysymyksiä koskevia lisätoimia, mukaan lukien nykypäivän arvoketjuja koskevat kysymykset⁵⁴, ja pyytävät tasapuolisia rajat ylittäviä toimintaedellytyksiä.

Kolmanneksi sisämarkkinoilla ja niiden ulkopuolella toimivat yritykset tarvitsevat kestäväää kasvuaan varten oikeusvarmuutta ja tasapuoliset toimintaedellytykset. Jotkin jäsenvaltiot ovat äskettäin antaneet lainsäädäntöä huolellisuusvelvoitteesta⁵⁵, kun taas toiset ovat parhaillaan lainsäädäntötyössä tai harkitsemassa toimia⁵⁶. Voimassa olevat ja valmisteilla olevat jäsenvaltioiden säännöt ovat jo johtaneet – ja johtavat jatkossa yhä enenevästi – poikkeaviin vaatimuksiin, jotka saattavat olla tehottomia ja johtaa epätasapuolisiin toimintaedellytyksiin. Toisistaan poikkeavien huolellisuusvelvoitetta koskevien sääntöjen soveltamisella on huomattavia välillisiä vaikutuksia toimittajiin, joita eri lakien soveltamisalaan kuuluvat yritykset käyttävät hankinnoissaan. Se, että eri jäsenvaltioiden huolellisuusvelvoitevaatimukset poikkeavat merkittävästi toisistaan aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta, sisämarkkinoiden pirstaloitumista, lisäkustannuksia ja monimutkaisuutta yli rajojen toimiville yrityksille ja niiden sijoittajille sekä muille sidosryhmille. Tämä voidaan välttää EU:n toimilla, ja näin ollen sillä on lisäarvoa.

Jäsenvaltioiden yksittäisiin toimiin verrattuna EU:n toimilla voidaan varmistaa, että EU:n äänellä on vahva eurooppalainen kantavuus politiikan kehittämisessä maailmanlaajuisesti.⁵⁷

Suhteellisuusperiaate

Noudattamiskustannuksista yrityksille aiheutuva taakka on sovitettu yrityksen kokoon, sen käytettävissä oleviin resursseihin ja riskiprofiiliin. Yritysten on ainoastaan toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä, jotka ovat oikeassa suhteessa haittavaikutuksen vakavuuteen ja todennäköisyyteen ja jotka ovat kohtuudella yrityksen käytettävissä, ottaen huomioon kunkin

⁵³ Tämä luku perustuu osakkeenomistajien oikeuksia koskevan toisen direktiivin vaikutustenarviointiin.

⁵⁴ Esim. sijoittajat ovat hiljattain pakottaneet elintarviketuottaja Danonen leikkaamaan kustannuksia lyhyen aikavälin kannattamattomuuden perusteella, ks. *Can Anglo-Saxon activist investors whip Danone into shape?*, saatavilla osoitteessa <https://www.economist.com/business/2021/02/20/can-anglo-saxon-activist-investors-whip-danone-into-shape>.

⁵⁵ Ks. alaviite **Error! Bookmark not defined.**

⁵⁶ Ks. alaviite **Error! Bookmark not defined.**

⁵⁷ Vuonna 2014 YK:n ihmisoikeusneuvosto päätti perustaa monikansallisia yhtiöitä ja muita yrityksiä käsittelevän YK:n hallitustenvälisen työryhmän, jonka tehtävänä on laatia oikeudellisesti sitova asiakirja, jolla säännellään, kansainvälisessä ihmisoikeuslainsäädännössä, monikansallisten yhtiöiden ja muiden liikeyritysten toimintaa. Työryhmä julkaisi vuonna 2021 kolmannen tarkistetun luonnoksen oikeudellisesti sitovaksi asiakirjaksi liiketoiminnasta ja ihmisoikeuksista, myös huolellisuusvelvoitetta koskevista toimenpiteistä sekä yritysten vastuusta ihmisoikeusrikkomuksissa.

tapauksen olosuhteet, mukaan lukien talouden alan ja kunkin liikesuhteen ominaispiirteet ja yrityksen vaikutusvalta niihin, sekä tarve pitää asiat tärkeysjärjestyksessä. Tätä varten aineellista ja henkilöllistä soveltamisalaa ja täytäntöönpanosäännöksiä rajoitettiin, kuten jäljempänä on selitetty tarkemmin.

Huolellisuusvelvoitteiden ”henkilöllisen soveltamisalan” osalta (eli mitkä yritysluokat on katettu), pk-yrityksiin, joihin kuuluu mikroyrityksiä ja joiden osuus on yhteensä noin 99 prosenttia kaikista unionin yrityksistä, ei sovelleta huolellisuusvelvoitetta. Tälle yritysryhmälle huolellisuusvelvoiteprosessin käyttöönotosta ja toteuttamisesta aiheutuva taloudellinen ja hallinnollinen rasite olisi varsin suuri. Suurimmaksi osaksi niillä ei ole entuudestaan käytössä huolellisuusvelvoitemekanismeja eikä myöskään tietotaitoa tai erikoistunutta henkilöstöä, ja huolellisuusvelvoitteen noudattamisesta aiheutuvat kustannukset vaikuttaisivat niihin suhteettomasti. Tästä huolimatta ne ovat alttiita joillekin kustannuksille ja rasitteille, joita aiheutuu liikesuhteista, joita niillä on soveltamisalaan kuuluvien suurten yritysten kanssa, sillä näiden odotetaan siirtävän niille asetettuja vaatimuksia tavarantoimittajilleen. Siksi tarvitaan tukitoimenpiteitä, joilla autetaan pk-yrityksiä kehittämään operatiivista ja taloudellista kapasiteettia. Yrityksiltä, joilla on liikekumppaninaan pk-yritys, edellytetään myös, että ne tukevat liikekumppaneitaan huolellisuusvelvoitteiden täyttämässä, jos tällaiset vaatimukset uhkaavat vaarantaa pk-yrityksen elinkelpoisuuden. Finanssialan arvoketju ei myöskään kata pk-yrityksiä, jotka saavat lainaa, luottoa, rahoitusta, vakuutusta tai jälleenvakuutusta. Toisaalta yksittäisen pk-yrityksen altistuminen haitallisille kestävyysvaikutuksille on yleisesti ottaen vähäisempää kuin suurempien yritysten altistuminen. Tästä syystä erittäin suuret yritykset⁵⁸ kuuluvat täyden huolellisuusvelvoitteen soveltamisalaan, myös siksi, että monilla niistä on jo käytössä tiettyjä prosesseja, esimerkiksi raportointivelvoitteiden johdosta. Valikoidut liikevaihtokriteerit suodattavat erityisesti ne, joilla on suurin vaikutus unionin talouteen. Tässä direktiivissä säädetään toimenpiteistä, joilla rajoitetaan taakan siirtymistä näiltä suurilta yrityksiltä arvoketjun pienemmille toimittajille, ja pk-yrityksiin sovelletaan oikeudenmukaisia, kohtuullisia, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia vaatimuksia.

Niiden yritysten osalta, joiden liikevaihto ja työntekijöiden määrä on pienempi⁵⁹, huolellisuusvelvoite on rajattu suurivaikutusisilla aloilla toimiviin yrityksiin, jotka kuuluvat samaan aikaan OECD:n alakohtaisten ohjeiden piiriin⁶⁰. Lisäksi siitä huolimatta, että OECD:n ohjeet kattavat rahoitussektorin, sitä ei sen erityispiirteiden vuoksi ole sisällytetty soveltamisalaan. Tällä rajoituksella pyritään luomaan tasapaino direktiivin tavoitteiden saavuttamiseen liittyvän edun ja yrityksille aiheutuvan taloudellisen ja hallinnollisen taakan minimoinnin välillä. Näiden yritysten huolellisuusvelvoitetta yksinkertaistetaan, sillä tarkoituksena on keskittyä ainoastaan kyseisen alan kannalta merkityksellisiin vakaviin

⁵⁸ Suuret osakeyhtiöt, joilla on yli 500 työntekijää ja joiden nettoliikevaihto on yli 150 miljoonaa euroa.

⁵⁹ Suuret osakeyhtiöt, joilla on yli 250 työntekijää ja joiden nettoliikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa mutta jotka eivät ylitä enintään 500 työntekijän ja enintään 150 miljoonan euron nettoliikevaihdon raja-arvoa, sekä oikeudelliselta muodoltaan samankaltaiset kolmansien maiden yritykset, joiden nettoliikevaihto EU:ssa on yli 40–150 miljoonaa euroa.

⁶⁰ OECD laati tällaisia alakohtaisia ohjeita edistääkseen monikansallisille yrityksille antamiensa toimintaohjeiden tehokasta noudattamista. Ks. luettelo alakohtaisista ohjeasiakirjoista osoitteessa <http://mneguidelines.oecd.org/sectors/>.

vaikutuksiin. Lisäksi huolellisuusvelvoitetta sovelletaan niihin vasta kahden vuoden kuluttua siitä, kun määräaika tämän direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä on päättynyt, mikä antaa mahdollisuuden ottaa käyttöön välttämättömät prosessit ja menettelyt sekä hyötyä muun muassa toimialan yhteistyöstä, teknologian kehityksestä ja normeista, joita suuremmissa yrityksissä aiemmin tapahtuva täytäntöönpano todennäköisesti tuo mukanaan.

Siltä osin kuin tämä direktiivi kattaa myös kolmansien maiden yritykset, kriteerit, joita käytetään määriteltäessä, mitkä EU:n ja sen ulkopuoliset yritykset kuuluvat soveltamisalan piiriin, eivät ole samat, mutta niillä varmistetaan, että kolmansien maiden yritykset eivät todennäköisemmin kuulu soveltamisalaan. Niiden osalta käytetään nettoliikevaihdon raja-arvoa (150 miljoonaa euroa ryhmän 1 osalta ja 40 miljoonaa ryhmän 2 osalta), mutta koko tämä liikevaihto on tuotettava unionissa. EU:n yrityksillä on sitä vastoin oltava 150 miljoonan euron maailmanlaajuisesti tuotettu nettoliikevaihto, ja niiden on täytettävä myös työntekijöitä koskeva kriteeri (yli 500 työntekijää ryhmässä 1 ja yli 250 työntekijää ryhmässä 2). Tällainen ero käytetyissä kriteereissä on perusteltu seuraavista syistä:

- kolmansien maiden yrityksiä koskeva EU:n liikevaihtokriteeri luo yhteyden EU:hun. Ainoastaan unionissa tuotetun liikevaihdon huomioon ottaminen on perusteltua, koska tällainen asianmukaisesti mitoitettu raja-arvo luo kolmansien maiden yritysten ja EU:n välille alueellisen yhteyden niiden vaikutusten vuoksi, joita näiden yritysten toiminnalla voi olla EU:n sisämarkkinoihin, mikä riittää siihen, että unionin lainsäädäntöä voidaan soveltaa kolmansien maiden yrityksiin;
- lisäksi maakohtaisesta raportoinnista annetussa direktiivissä – jolla tarkistetaan tilinpäätösdirektiiviä – on jo vahvistettu EU:n ulkopuolisten yritysten nettoliikevaihdon laskentamenetelmät, joskaan tällaista menetelmää ei ole käytössä kolmansien maiden yritysten työntekijöiden lukumäärän laskemiseen. Huolellisuusvelvoitetta koskevasta Ranskan laista saadut kokemukset osoittavat, että jos käytössä ei ole yhteistä määritelmää 'työntekijälle'⁶¹, työntekijöiden määrää (maailmanlaajuisesti) on vaikea laskea, mikä hankaloittaa sen määrittämistä, mitkä kolmansien maiden yritykset kuuluvat soveltamisalaan, ja estää näin sääntöjen tehokkaan täytäntöönpanon;
- käyttämällä sekä työntekijöitä että liikevaihtoa koskevia kriteerejä varmistettaisiin parempi yhdenmukaisuus kestävyysraportointia koskevan komission direktiiviehdotuksen kanssa, jota olisi käytettävä EU:n yritysten huolellisuusvelvoitetta koskevien toimien ja toimintaperiaatteiden raportointiin;
- vaikka direktiivi kattaa komission arvioiden mukaan yhteensä noin 13 000 EU:n yritystä⁶², se kattaa vain noin 4 000 kolmansien maiden yritystä⁶³. On erittäin epätodennäköistä, että kilpailuedellytykset muuttuisivat EU:n sisämarkkinoilla siitä syystä, että EU:n yritykset kuuluvat soveltamisalaan vain jos ne saavuttavat myös

⁶¹ Unionin osalta ks. esim. mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 6 päivänä toukokuuta 2003 annetun komission suosituksen 5 artikla, (2003/361/EC) (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36).

⁶² Ryhmässä 1: 9 400 yritystä, ryhmässä 2: 3 400 yritystä.

⁶³ Ryhmässä 1: 2 600 yritystä, ryhmässä 2: 1 400 yritystä. Kolmansien maiden yritysten lukumäärän laskemiseen käytetty menetelmä selitetään liitteenä olevassa yksiköiden valmisteluasiakirjassa.

työntekijöiden vähimmäismäärän: EU:n yrityksiin sovellettavat kahden koon kriteerit, vaikkakin ne olisivat kumulatiivisia, johtavat siihen, että soveltamisalaan kuuluu edelleen EU:n ulkopuolisiin yrityksiin verrattuna suhteellisesti pienempiä yrityksiä, mikä johtuu siitä, että niiden tapauksessa huomioon otetaan maailmanlaajuinen nettoliikevaihto kokonaisuudessaan.

Suurilla kolmansien maiden yrityksillä, joiden unionissa tuotettu liikevaihto on huomattava, on valmiudet panna huolellisuusvelvoite täytäntöön, ja ne hyötyvät huolellisuusvelvoitteen mukanaan tuomista eduista myös muualle sijoittuvissa toimissaan. Kaikkien muiden näkökohtien osalta huolellisuusvelvoitetta sovelletaan kolmansien maiden yrityksiin samalla tavoin kuin niitä vastaaviin EU:n yrityksiin (esimerkkinä mainittakoon suurivaikutuksilla aloilla toimiviin yrityksiin sovellettavat järjestelyt ja sama vaiheistusjakso näitä yrityksiä varten). Johtajien velvollisuuksien yhdenmukaistaminen koskee ainoastaan EU:n yrityksiä, mikä tarkoittaa, että kolmansien maiden yrityksiin sovelletaan rajoitetumpia velvollisuuksia.

”Aineellinen soveltamisala” keskittyy lähinnä yritysten huolellisuusvelvoitteeseen ja rakentuu pääasiassa sen varaan. Se kattaa ihmisoikeudet ja ne haitalliset ympäristövaikutukset, jotka voidaan selkeästi määritellä tietyissä kansainvälisissä yleissopimuksissa. Ehdotetuilla johtajien velvollisuuksilla varmistetaan tiivis kytkös huolellisuusvelvoitteisiin, ja näin ollen ne ovat huolellisuusvelvoitteen tuloksellisuuden kannalta välttämättömiä. Johtajien velvollisuuksiin kuuluu myös sen selkiyttäminen, miten johtajien odotetaan noudattavan huolenpitovelvollisuutta, jotta he toimisivat yrityksen edun mukaisesti.

Huolellisuusvelvoitteen tehokas täytäntöönpano on avainasemassa aloitteen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tässä direktiivissä säädetään seuraamusten ja siviilioikeudellisen vastuun yhdistelmästä.

Kun kyse on yksityisoikeudellisesta täytäntöönpanosta siviilioikeudellisen vastuun kautta, sovelletaan erilaista lähestymistapaa toisaalta yrityksen omiin toimintoihin ja sen tytäryhtiöihin ja toisaalta liikesuhteisiin. Siviilioikeudellinen vastuu koskee ainoastaan yrityksen vakiintuneita liikesuhteita toiseen yritykseen, jonka kanssa se olettaa suhteen olevan vahvuutensa tai kestoensa vuoksi pysyvä. Tällaisessa suhteessa kyse ei siis ole vähäpätöisestä tai liitännäisestä arvoketjun osasta. Yritystä ei pitäisi pitää vastuullisena siitä, että se ei ole kyennyt estämään tai lopettamaan vahinkoa epäsuorien liikesuhteiden tasolla, jos se on käyttänyt sopimusperusteista porrastamista ja vakuuksia ja ottanut käyttöön toimenpiteitä direktiivin noudattamisen todentamiseksi, paitsi jos tapauksen olosuhteissa on ollut kohtuutonta odottaa, että tosiasiallisesti toteutetut toimet, myös vaatimustenmukaisuuden tarkastamisen osalta, riittäisivät estämään, lieventämään tai lopettamaan haittavaikutuksen tai minimoimaan sen laajuuden. Lisäksi arvioitaessa vastuun olemassaoloa ja laajuutta on syytä ottaa asianmukaisesti huomioon yrityksen toimet valvontaviranomaisen siltä vaatimien korjaavien toimien noudattamiseksi, siltä osin kuin ne liittyvät suoraan kyseessä olevaan vahinkoon, mahdollisesti tehdyt investoinnit ja kohdennettu tuki sekä mahdollinen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa sen arvoketjuihin kohdistuvien haittavaikutusten käsittelemiseksi.

Tämä lähestymistapa siviilioikeudelliseen vastuuseen vähentää myös kohtuuttomien oikeudenkäyntien riskiä.

Huolellisuusvelvoitteen julkiseen täytäntöönpanoon liittyvät toimenpiteet eivät ylitä sitä, mikä on tarpeen. Tässä direktiivissä selvennetään, että huolellisuusvelvoitteen noudattamatta jättämisestä määrättävien seuraamusten on oltava oikeasuhteisia. Jos viranomaiset havaitsevat tiettyyn yritykseen kohdistuvissa tutkimuksissaan, että tätä direktiiviä ei ole noudatettu, niiden olisi ensin annettava kyseiselle yritykselle riittävä määräaika korjaavien toimien toteuttamiseksi. Direktiivissä esitetään rajoitettu määrä seuraamuksia, joita olisi sovellettava kaikissa jäsenvaltioissa. Jäsenvaltioiden tehtäväksi jätetään kuitenkin täytäntöönpanoprosessin

varmistaminen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Taloudellisia seuraamuksia määrättäessä niiden on perustuttava yrityksen liikevaihtoon, jotta voidaan varmistaa niiden oikeasuhteinen taso.

Tästä direktiivistä ei myöskään aiheudu tarpeettomia kustannuksia unionille, kansallisille hallituksille eikä alue- tai paikallisviranomaisille. Direktiivissä täytäntöönpanon järjestäminen jätetään jäsenvaltioiden päätettäväksi. Valvonta voidaan antaa nykyisten viranomaisten tehtäväksi. Kustannusten vähentämiseksi (esimerkiksi valvottaessa eri jäsenvaltioissa toimivia kolmansien maiden yrityksiä) ja valvonnan, koordinoinnin, tutkinnan ja tietojenvaihdon parantamiseksi komissio perustaa Euroopan valvontaviranomaisten verkoston.

Tämä direktiivi mahdollistaa yritysten yhteistyön, teollisuusjärjestelmien käytön ja monen sidosryhmän yhteiset aloitteet. Tavoitteena on vähentää näin yrityksille tämän direktiivin noudattamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Toimintatavan valinta

Ehdotettu säädös on direktiivi, koska SEUT-sopimuksen 50 artikla on yhtiöoikeuslainsäädännön oikeusperusta, kun kyse on yritysten jäsenten ja muiden henkilöiden etujen suojaamisesta, jonka tarkoituksena on tällaisen suojan yhdenmukaistaminen koko unionissa. SEUT-sopimuksen 50 artiklassa edellytetään, että Euroopan parlamentti ja neuvosto toimivat direktiivein.

Komissio antaa delegoituja säädöksiä, joissa vahvistetaan kriteerit, joita kolmansien maiden yritysten on käytettävä huolellisuusvelvoitetta koskevassa raportoinnissa.

Tukeakseen yrityksiä tai jäsenvaltioiden viranomaisia sen suhteen, miten yritysten olisi täytettävä huolellisuusvelvoitteensa, komissio voi antaa ohjeita kuultuaan tarvittaessa sellaisia asiaankuuluvia eurooppalaisia ja kansainvälisiä elimiä ja muita tahoja, joilla on huolellisuusvelvoitetta koskevaa asiantuntemusta. Ohjeita voidaan käyttää myös laadittaessa ei-sitovia mallisopimuslausekkeita, joita yritykset voivat käyttää porrastaessaan velvoitetta arvoketjussaan.

Lisäksi komissio voi ottaa käyttöön muita tukitoimenpiteitä, joissa hyödynnetään unionissa ja kolmansissa maissa käytössä olevia huolellisuusvelvoitteen toteuttamista tukevia EU:n toimia ja välineitä, mukaan lukien sidosryhmien yhteisaloitteiden helpottaminen yritysten auttamiseksi täyttämään velvoitteensa ja niiden pk-yritysten tukemiseksi, joihin tämä direktiivi vaikuttaa muilla tavoin. Tätä voidaan täydentää edelleen EU:n kehitysyhteistyövälineillä, joilla voidaan tukea kolmansien maiden hallituksia ja tuotantoketjun alkupäässä olevia talouden toimijoita sellaisten haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten torjumisessa, joita aiheutuu niiden toiminnasta ja alkupään liikesuhteista.

3. JÄLKIARVIOINTIEN, SIDOSRYHMIEN KUULEMISTEN JA VAIKUTUSTEN ARVIOINTIEN TULOKSET

Sidosryhmien kuuleminen

Parempaa sääntelyä koskevien suuntaviivojen mukaisesti on järjestetty useita kuulemistoimia:

- alustava vaikutustenarviointi (etenemissuunnitelma), johon tuli 114 vastausta,
- avoin julkinen kuuleminen⁶⁴, johon saatiin 473 461 vastausta ja 122 785 yksityishenkilön allekirjoitusta, joista suurin osa saatiin kampanjoiden kautta esitetyistä kyselylomakkeista käyttäen, sekä 149 kannanottoa,
- työmarkkinaosapuolten kohdennettu kuuleminen;
- useita sidosryhmien työpajoja ja kokouksia, esim. epävirallinen yhtiöoikeuden asiantuntijaryhmä (ICLEG), joka koostuu pääasiassa yhtiöoikeuteen erikoistuneista oikeustieteilijöistä, kokous jäsenvaltioiden edustajien kanssa yhtiöoikeuden asiantuntijaryhmässä (CLEG) sekä
- konferensseja ja tapaamisia liike-elämän järjestöjen, yksittäisten yritysten, kuten pk-yritysten, edustajien, kansalaisyhteiskunnan, kuten kansalaisjärjestöjen ja voittoa tavoittelemattomien järjestöjen, sekä OECD:n kaltaisten kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Kaiken kaikkiaan kuulemiset osoittivat, että sidosryhmät ovat yleisesti ottaen laajalti tietoisia siitä, että tarvitaan EU:n tason oikeudellinen kehys vastuuvollisuudesta.⁶⁵ Erityisesti suuret yritykset pyysivät kautta linjan suurempaa yhdenmukaistamista huolellisuusvelvoitekysymyksessä oikeusvarmuuden parantamiseksi ja tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseksi. Yksityishenkilöt ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt pitivät nykyistä sääntelykehystä tehottomana, koska sillä ei voida varmistaa yritysten vastuuta kielteisistä ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksista.

Suuri osa avoimeen julkiseen kuulemiseen vastanneista, muun muassa useimmat osallistuvat jäsenvaltiot, kannattivat horisontaalista lähestymistapaa huolellisuusvelvoitteeseen alakohtaisen tai temaattisen lähestymistavan sijaan.⁶⁶ Yritykset ilmoittivat pelkäävänsä epäoikeudenmukaisen kilpailuedun vaarantuvan niihin kolmansien maiden yrityksiin nähden, joilla ei ole samoja velvoitteita. Vastaavasti suurin osa vastaajista yhtyi näkemykseen, jonka mukaan huolellisuusvelvoitetta koskevia sääntöjä olisi sovellettava myös kolmansien maiden yrityksiin, jotka eivät ole sijoittautuneet EU:hun mutta jotka harjoittavat tietyn mittakaavan toimintaa EU:ssa.⁶⁷

Pakolliseen huolellisuusvelvoitteeseen liitettävän täytäntöönpanomekanismin osalta valtaosa kaikista avoimeen julkiseen kuulemiseen vastanneista sidosryhmistä ilmoitti, että sopivin

⁶⁴ Yritysten kestävä hallinnointitapaa koskevaa aloitetta varten järjestetyn avoimen julkisen kuulemisen tiivistelmä on saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12548-Sustainable-corporate-governance/public-consultation_fi.

⁶⁵ Esimerkiksi vastauksena avoimeen julkiseen kuulemiseen 95,9 prosenttia kansalaisjärjestöistä, 68,4 prosenttia yrityksistä (75,5 % suurista yrityksistä ja 58,7 % pk-yrityksistä) ja 59,6 prosenttia toimialajärjestöistä kannatti toimien toteuttamista.

⁶⁶ Vaikka kansalaisjärjestöistä 97,2 prosenttia piti horisontaalista lähestymistapaa parempana, yrityksistä kaiken kaikkiaan 86,8 prosenttia asettui tämän vaihtoehdon kannalle (pk-yrityksistä 81,8 % ja toimialajärjestöistä 85,3 %). Tämä pätee myös jäsenvaltioiden vastaajiin.

⁶⁷ Vastaajista 97 prosenttia oli samaa mieltä tästä näkemyksestä (kansalaisjärjestöistä 96,1 %, toimialajärjestöistä 96,5 % ja yrityksistä 93,8 %, mukaan lukien pk-yritykset, joiden osuus oli 86,4%). Kaikki jäsenvaltioiden vastaajat ovat samaa mieltä tästä toteamuksesta.

vaihtoehto on toimivaltaisten kansallisten viranomaisten suorittama valvonta yhdistettynä EU:n yhteistyö-/koordinoitumekanismin.⁶⁸

Enemmistö kaikkien sidosryhmien vastaajista katsoi, että eniten kustannuksia mutta myös eniten hyötyjä kaiken kaikkiaan koituisi vaihtoehdosta, johon sisältyi sitovia sääntöjä ja tavoitteita. Vaikka useimmat vastaajat katsoivat, että kolmansille maille koituu myönteisiä vaikutuksia, osa vastaajista pelkää huolellisuusvelvoitetta koskevien sääntöjen mahdollista kielteistä vaikutusta kolmansiin maihin, jos yritykset, jotka investoivat kolmansiin maihin, joissa ihmisoikeudet, myös sosiaali- ja työoikeudet sekä ympäristönsuojelu ovat heikolla tolalla, joutuvat vetäytymään näistä maista.

Yksityiskohtaista tietoa kuulemisstrategiasta sekä sidosryhmien kuulemisen päätelmistä on vaikutustenarviointiraportin liitteessä 2.

Asiantuntijatiedon keruu ja käyttö

Eri vaihtoehtojen analysoinnin tueksi komissio hyödynsi ulkopuolista asiantuntijatukea tekemällä sopimukset tutkimuksesta, joka koskee huolellisuusvelvoitteita toimitusketjun kaikissa vaiheissa⁶⁹, sekä johtajien velvollisuuksia ja kestävä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevasta tutkimuksesta⁷⁰. Asiantuntijat työskentelivät tiiviissä yhteistyössä komission kanssa tutkimuksensa eri vaiheissa.

Näiden taustaselvitysten lisäksi lisäasiantuntemusta hankittiin tekemällä kirjallisuustutkimus sekä hyödyntämällä sidosryhmien kuulemisessa annettuja vastauksia.

Taustaselvitysten, asiantuntijaryhmän kokousten ja sidosryhmien kuulemisen ohella komissio kiinnitti erityistä huomiota asiaa koskevaan Euroopan parlamentin päätöslauselmaan ja neuvoston päätelmiin. Euroopan parlamentin 10. maaliskuuta 2021 antamassa päätöslauselmassa komissiolle annettiin suosituksia yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja vastuuvollisuudesta, minkä lisäksi komissiota kehoitettiin ehdottamaan EU:n sääntöjä kattavasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta. Ihmisoikeuksista ja ihmisarvoisesta työstä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa 1. joulukuuta 2020 annetuissa neuvoston päätelmissä komissiota kehoitettiin esittämään ehdotus yritysten kestävä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevaksi EU:n oikeuskehykseksi, joka sisältäisi kaikkien alojen yrityksiä koskevan huolellisuusvelvoitteen globaaleissa arvoketjuissa.

Vaikutustenarviointi

Vaikutustenarvioinnin analyysissä käsiteltiin laajasti ongelmaa, joka johtuu tarpeesta vahvistaa yritysten hallinto- ja johtamisjärjestelmien kestävyyttä kahdella osa-alueella: 1) sidosryhmien etuja ja yrityksille aiheutuvia sidosryhmiin liittyviä (kestävyys)riskejä ei oteta riittävästi huomioon yritysten riskinhallintajärjestelmissä ja päätöksissä; 2) yritykset eivät hillitse toimintansa haitallisia ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia riittävästi, koska niillä ei

⁶⁸ Toiseksi eniten kannatusta sai oikeudellista täytäntöönpanoa koskeva vaihtoehto, johon liittyy vastuu (49 %) ja toimivaltaisten kansallisten viranomaisten suorittama valvonta noudattamatta jättämistä koskevien valitusten perusteella tehokkaine seuraamuksineen (44 %).

⁶⁹ Ks. alaviitteessä 8 oleva viite.

⁷⁰ Euroopan komissio, oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosasto, Study on directors' duties and sustainable corporate governance: final report, Julkaisutoimisto, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/472901>, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/472901>.

ole käytössä tarkoituksenmukaisia hallinto- ja johtamisjärjestelmiä ja toimenpiteitä haittavaikutusten hillitsemiseksi.

Vaikutustenarvioinnissa tarkasteltiin erilaisia toimintavaihtoehtoja, lähinnä yritysten huolellisuusvelvoitteen sekä johtajien velvollisuuksien kannalta, minkä jälkeen siinä ehdotettiin parhaaksi arvioitua toimintavaihtoehtopakettia, joka käsittää seuraavat kolme osatekijää: yritysten huolellisuusvelvoite sekä johtajien velvollisuudet ja palkkiot, jotka täydentävät toisiaan.

Luonnos vaikutustenarvioinniksi toimitettiin komission sääntelyntarkastelulautakunnalle 9. huhtikuuta 2021. Lautakunnan kielteisen lausunnon jälkeen tarkistettu vaikutustenarviointi toimitettiin toista lausuntoa varten 8. marraskuuta 2021. Vaikka lautakunta pani merkille, että raporttia oli muutettu huomattavasti vastauksena sen ensimmäiseen lausuntoon, se antoi kuitenkin vielä toisen kielteisen lausunnon 26. marraskuuta 2021⁷¹, mikä toi esiin sen, että tarvittiin poliittista ohjausta siitä, voitaisiinko yritysten kestävä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevaa aloitetta jatkaa ja millä edellytyksillä. Lautakunta piti voimassa kielteisen lausuntonsa, koska se katsoi, että vaikutustenarviointiraportissa ei riittävällä tavalla 1) käsitelty ongelma-asettelua eikä esitetty vakuuttavaa näyttöä siitä, että EU:n yritykset, erityisesti pk-yritykset, eivät jo nyt ottaisi riittävällä tavalla huomioon kestävyysnäkökohtia tai ettei niillä ei olisi riittävästi kannustimia tehdä niin; 2) esitetty toimintavaihtoehtoja eikä määritetty tai arvioitu kaikilta osin keskeisiä poliittisia valintoja; 3) arvioitu vaikutuksia kattavasti, tasapainoisesti ja neutraalisti eikä otettu huomioon hyötyjen toteutumiseen liittyvää epävarmuutta, eikä 4) osoitettu parhaaksi arvioidun vaihtoehdon oikeasuhteisuutta.

Näin ollen lautakunnan toisessa kielteisessä lausunnossa esittämien kommenttien huomioon ottamiseksi vaikutustenarviointia täydennetään yksiköiden valmisteluasiakirjalla lautakunnan lausunnon jatkotoimena. Valmisteluasiakirjassa tarjotaan lisäselvennyksiä ja -näyttöä osaluista, joiden osalta lautakunta on esittänyt erityisiä parannusehdotuksia.

Parempaa sääntelyä koskevien komission sääntöjen mukaisesti tarvitaan sääntelyntarkastelulautakunnan myönteinen lausunto, jotta asian käsittely voi edetä hyväksymisvaiheeseen. Toimielinten välisistä suhteista ja tulevaisuuden ennakkoinnista vastaava varapuheenjohtaja voi kuitenkin antaa mahdollisuuden jatkaa sellaisen aloitteen valmistelua, josta sääntelyntarkastelulautakunta on antanut toisen kielteisen lausunnon. On syytä korostaa, että sääntelyntarkastelulautakunnan lausunnoissa arvioidaan vaikutustenarvioinnin laatua eikä siihen liittyvää lainsäädäntöehdotusta.

Komission on katsonut aiheelliseksi – myös toimielinten välisistä suhteista ja tulevaisuuden ennakkoinnista vastaavan varapuheenjohtajan suostumuksen huomioon ottaen – edetä aloitteessa seuraavista syistä:

- aloitteen *poliittinen merkitys* komission poliittisen painopistealueen ”Ihmisten hyväksi toimiva talous” kannalta, myös kestävä rahoitusta koskevan paketin ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman yhteydessä ja

⁷¹ SEC(2022) 95.

- *toimien kiireellisyys* arvoketjun huolellisuusvelvoitteen osalta kestävän siirtymän edistämiseksi ja sisämarkkinoiden lisääntyvän sirpaloitumisen torjumiseksi sekä näkemys, että
- *lisäselvityksillä ja -näytöllä* korjattiin tyydyttävästi sääntelyntarkastelulautakunnan havaitsemat vaikutustenarvioinnin puutteet, ja ne otettiin huomioon mukautetussa säädösehdotuksessa.

Aloitteen merkityksen ja kiireellisyyden vuoksi komissio pani myös merkille, että Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio sisällyttivät aloitteen vuoden 2022 yhteisiin poliittisiin painopisteisiin.

Lautakunnan havainnot huolellisesti tarkasteltuaan ja lisäselvennyksiä ja -näyttöä koskevat pohdinnat käsiteltyään komissio katsoo, että ehdotus, jota on tarkistettu merkittävästi verrattuna vaikutustenarvioinnissa esitettyyn toimintavaihtoehtopakettiin, mahdollistaa vielä päättäväisen etenemisen kohti yleistä tavoitetta hyödyntää paremmin sisämarkkinoiden potentiaalia, jotta voidaan tukea siirtymistä kestävään talouteen ja edistää pitkän aikavälin kestävää ja vastuullista toimintaa. Direktiivi on tarkemmin rajattu ja kohdennettu verrattuna vaikutustenarviointiluonnoksessa esitettyyn parhaaksi arvioituun vaihtoehtoon. Sen ytimenä on huolellisuusvelvoite niin, että samalla vähennetään merkittävästi johtajien velvollisuuksia kytkemällä heidät tiiviisti huolellisuusvelvoitteeseen. Lisäksi huolellisuusvelvoitteen soveltamisalaa mukautetaan. Luettelo vaikutustenarvioinnin parhaaksi arvioituun vaihtoehtopakettiin tehdyistä mukautuksista on liitteenä olevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa, jossa esitetään sääntelyntarkastelulautakunnan lausunnon jatkotoimet ja lisätietoja.

Lyhyesti sanottuna ”henkilöllistä soveltamisalaa” eli sitä, mitkä liiketoimintaluokat kuuluvat soveltamisalaan, on supistettu huomattavasti, etenkin pk-yritysten osalta, ongelman kuvausta sekä parhaaksi arvioidun vaihtoehdon oikeasuhteisuutta koskevista lautakunnan kommenteista seuranneiden pohdintojen jälkeen Konkreettisesti tämä tarkoittaa sitä, että pk-yritykset on jätetty kokonaan soveltamisalan ulkopuolelle, ja suurivaikutuksisten alojen osalta soveltamisala on siirretty koskemaan vain niitä yrityksiä, joilla on yli 250 työntekijää ja maailmanlaajuinen nettoliikevaihto yli 40 miljoonaa (samalla suuret yritykset, joilla on yli 500 työntekijää ja maailmanlaajuinen nettoliikevaihto yli 150 miljoonaa euroa kuuluvat soveltamisalaan toimialasta riippumatta). Suurivaikutuksiset alat määritellään suoraan tekstissä, ja näin otetaan myös huomioon lautakunnan lainsäädäntötekniikkaa koskevat kommentit. Suurivaikutuksisten alojen määritelmä on rajattu aloihin, joilla haittavaikutusten riski on suuri ja joita varten OECD:n ohjeet ovat olemassa. Suurivaikutuksisilla aloilla toimivien midcap-yritysten osalta sääntöjä aletaan soveltaa kahden vuoden siirtymäkauden jälkeen, mikä mahdollistaa pidemmän sopeutumisajan. Lisäksi näiden yritysten huolellisuusvelvoitteet on rajattu yksinomaan kyseisen alan kannalta merkityksellisiin vakaviin vaikutuksiin.

Jotta aloitteen tavoitteet voitaisiin saavuttaa tehokkaasti, tämän ehdotuksen soveltamisala ulotetaan koskemaan kolmansien maiden yrityksiä. Soveltamisalaan kuuluvat ainoastaan sellaiset EU:n ulkopuoliset yritykset, joilla on suora yhteys unionin markkinoihin ja jotka täyttävät samankaltaisen liikevaihdon raja-arvon kuin EU:n yritykset mutta unionin markkinoilla. Lisäksi niihin sovelletaan samoja huolellisuusvelvoitteita kuin EU:n yrityksiin.

Direktiivissä todetaan myös, että yritykset, erityisesti toimitusketjun pk-yritykset, tarvitsevat helposti saatavilla olevaa käytännön tukea, jotta ne voivat valmistautua velvoitteisiin (tai niitä seuraaviin vaatimuksiin, jotka voidaan siirtää niille välillisesti). Tämä voisi pitää sisällään käytännön ohjausta ja tukivälineitä, kuten puhelinneuvontaa, tietokantoja tai koulutusta, sekä seurantakeskuksen perustamisen, millä autettaisiin yrityksiä direktiivin täytäntöönpanossa.

Lisäksi uudelleentarkastelulausekkeessa viitataan direktiivin henkilölliseen soveltamisalaan (eli liiketoimintaluokkien kattavuuteen), jota olisi tarkasteltava uudelleen lainsäädännön soveltamisen yhteydessä saadun käytännön kokemusten perusteella. Muut toimenpiteet pk-yrityksiin kohdistuvien epäsuorien vaikutusten hillitsemiseksi ovat osa tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia velvollisuuksia.

Aineellisen soveltamisalan (eli mitä soveltamisala kattaa) osalta on säilytetty monialainen väline, joka kattaa ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset. Tämä kuvastaa sidosryhmien vahvaa yksimielisyyttä siitä, että horisontaalinen kehys on tarpeen havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi.

Lisäksi lautakunta huomautti, että vaikutustenarviointi ei ole riittävän selkeä sen suhteen, onko johtajien velvollisuuksia tarve säännellä huolellisuusvelvoitteiden lisäksi. Näin ollen komissio päätti puuttua tähän ongelmaan poikkeamalla vaikutustenarvioinnin parhaaksi arvioidusta vaihtoehtopaketesta ja keskittymällä johtajien velvollisuuksia koskevaan osioon, ottamalla huomioon myös voimassa olevat kansainväliset normit⁷², huolellisuusvelvoitteen sekä huolenpitovelvoitteen osalta. Tämä kattaa johtajien velvollisuudet, jotka liittyvät yritysten huolellisuusvelvoiteprosessin ja -toimenpiteiden käyttöönottoon ja toteuttamisen valvontaan, joilla vahvistetaan käytäntesäännöt tätä tarkoitusta varten ja sisällytetään huolellisuusvelvoite yritysstrategiaan. Jotta johtajien rooli huolellisuusvelvoitteen toteutumisessa voidaan ottaa kaikilta osin huomioon, yritykseen kohdistuvaa johtajien yleistä huolenpitovelvollisuutta, joka sisältyy kaikkien jäsenvaltioiden yhtiöoikeuteen, selkeytetään myös säätämällä, että täyttäessään velvollisuuttaan toimia yrityksen edun mukaisesti johtajien olisi otettava huomioon yritysten kestävyysraportointia koskevan direktiiviehdotuksen kestävyysnäkökohdat, mukaan lukien, tapauksen mukaan, vaikutukset ihmisoikeuksiin, ilmastomuutokseen ja ympäristöön lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Vaikutustenarvioinnissa esitetyistä pidemmälle menevistä erityisistä johtajien tehtävistä luovuttiin. Näin varmistetaan, että ehdotuksella saavutetaan haluttu tavoite ja ehdotus pysyy oikeasuhteisena.

Lautakunnan esittämien kommenttien osalta nämä perustelut sekä lainsäädäntöehdotuksen johdanto-osan kappaleet sisältävät kattavia selityksiä tehdyistä poliittisista valinnoista. Samalla kun lautakunnalle toimitettu vaikutustenarviointi ja lautakunnan lausunto on julkaistu ilman muutoksia, on valmisteltu erillinen komission yksiköiden valmisteluasiakirja. Sen avulla on määrä tarjota lisänäyttöä ja -selvennyksiä jatkotoimena lautakunnan huomioille, myös näytön osalta. Tässä asiakirjassa käsitellään erityisesti seuraavia:

1. Ongelman kuvaus:

- niiden ympäristö- ja kestävyysongelmien laajuus ja kehitys, jotka liittyvät suoraan siihen, että EU:n yrityksiltä puuttuvat selvästi yritysten kestävää toimintaa koskevat hallintokäytännöt tai niiden käyttö on riittämätöntä, mihin tällä direktiivillä pyritään puuttumaan, sekä direktiivin lisäarvo suhteessa kattavaan toimenpidepakettiin kestävyysedistämiseksi Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti;

⁷² Ks. alaviite **Error! Bookmark not defined..**

- miksi markkina- ja kilpailudynamiikan yhdistettynä yritysten yritysstrategioiden ja riskinhallintajärjestelmien kehittämiseen pidemmälle katsotaan olevan riittämättömiä myös siltä osin kuin on kyse yritysten kestävyysvälineiden käytön ja niiden käytännön vaikutusten välisestä oletetusta syy-yhteydestä;
- 2. Parhaaksi arvioitun vaihtoehdon vaikutukset:
 - kolmansiin maihin liittyvät kysymykset, havaintojen sisällyttäminen i) odotetusta kehityksestä kolmansissa maissa (ottaen huomioon myös EU:n ja kansainväliset kauppaja kehitystukitoimenpiteet), ii) vaikutuksista kolmansiin maihin ja kolmansien maiden toimittajiin;
 - täytäntöönpanomekanismi, hallinnolliseen täytäntöönpanoon ja siviilioikeudelliseen vastuuseen perustuvan kaksipilarisen täytäntöönpanojärjestelmän lisäarvon laajentaminen edelleen;
 - vaikutukset kilpailuun ja kilpailukykyyn.

Säätelyn toimivuus ja yksinkertaistaminen

Pienet ja keskisuuret yritykset, mikroyritykset mukaan luettuina, eivät kuulu soveltamisalaan, ja niihin kohdistuvia välillisiä vaikutuksia lievennetään unionin ja jäsenvaltioiden tason tukitoimilla ja suuntaviivoilla myös yritysten välisissä suhteissa käyttämällä mallisopimuslausekkeita ja suurempaa liikekumppania koskevilla suhteellisuusvaatimuksilla.

Perusoikeudet

Kuten vaikutustenarvioinnissa selitetään ja saatavilla olevan näytön perusteella voidaan päätellä, pakolliset huolellisuusvelvoitteet voivat tuoda merkittäviä etuja perusoikeuksien suojeluun ja edistämiseen.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotuksella ei ole suoria vaikutuksia unionin talousarvioon.

5. LISÄTIEDOT

Toteuttamissuunnitelmat, seuranta, arviointi ja raportointijärjestelyt

Komissio perustaa valvontaviranomaisten eurooppalaisen verkoston avustamaan tämän direktiivin täytäntöönpanossa. Verkosto koostuu jäsenvaltioiden nimeämien valvontaviranomaisten edustajista ja tarvittaessa muista unionin virastoista, joilla on asiaankuuluvaa asiantuntemusta tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Tarkoituksena on varmistaa, että yritykset noudattavat huolellisuusvelvoitteitaan, jotta voidaan helpottaa sääntely-, tutkinta-, seuraamus- ja valvontakäytäntöjen koordinoitua ja lähentämistä sekä tietojen jakamista näiden valvontaviranomaisten kesken sekä varmistaa ne.

Komissio antaa kertomuksen tämän direktiivin täytäntöönpanosta, muun muassa sen tehokkuudesta, seitsemän vuoden kuluttua siitä, kun määräaika direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä on päättynyt. Kertomukseen liitetään tarvittaessa säädösehdotus.

Komissio antaa tarvittaessa ohjeita yrityksille ja jäsenvaltioille selkeyttääkseen ja tukeakseen direktiivin täytäntöönpanoa.

Selittävät asiakirjat

Direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi on tarpeen laatia selittävä asiakirja esimerkiksi vastaavuustaulukoiden muodossa.

Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset

Ehdotuksen 1 artiklassa esitetään direktiivin kohde eli vahvistetaan säännöt, jotka koskevat toteutuneisiin ja mahdollisiin haitallisiin ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksiin liittyviä yritysten velvoitteita niiden omassa toiminnassa, niiden tytäryritysten toiminnassa ja sellaisten toimijoiden toteuttamassa arvoketjun toiminnassa, joiden kanssa yrityksellä on vakiintunut liikesuhde. Säännöksessä täsmennetään myös, että direktiivissä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat vastuuta huolellisuusvelvoitteiden rikkomisesta.

Direktiivin 2 artiklassa vahvistetaan direktiivin henkilöllinen soveltamisala sekä edellytykset, joiden perusteella jäsenvaltiolla on toimivalta säännellä direktiivin soveltamisalaan kuuluvia asioita.

Direktiivin 3 artiklassa esitetään direktiivissä käytettävät määritelmät.

Direktiivin 4 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset noudattavat ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa huolellisuusvelvoitetta noudattamalla 5–11 artiklassa lueteltuja vaatimuksia.

Direktiivin 5 artiklassa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että yritykset sisällyttävät huolellisuusvelvoitteen kaikkiin toimintapolitiikkoihinsa ja että niillä on käytössä huolellisuusvelvoitetta koskeva toimintapolitiikka, jota päivitetään vuosittain. Säännöksessä täsmennetään, että tähän toimintapolitiikkaan olisi sisällyttävä kuvaus lähestymistavasta huolellisuusvelvoitteeseen, käytäntesäännöistä, joita yrityksen työntekijöiden ja tytäryritysten on noudatettava, sekä huolellisuusvelvoitteen soveltamiseksi käyttöön otetuista menettelyistä.

Direktiivin 6 artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvoite varmistaa, että yritykset toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet tunnistaakseen toteutuneet tai mahdolliset haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset omassa tai tytäryritystensä toiminnassa ja arvoketjuun kuuluvissa vakiintuneissa suorissa tai välillisissä liikesuhteissaan.

Direktiivin 7 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet 6 artiklan mukaisesti tunnistettujen mahdollisten haittavaikutusten ehkäisemiseksi tai näiden vaikutusten vähentämiseksi riittävällä tavalla, jos ennaltaehkäisy ei ole mahdollista tai edellyttää asteittaista täytäntöönpanoa.

Direktiivin 8 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa, että yritykset toteuttavat asianmukaisia toimenpiteitä lopettaakseen toteutuneet haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset, jotka on tunnistettu tai olisi pitänyt tunnistaa 6 artiklan mukaisesti. Jos vakiintuneissa suorissa tai välillisissä liikesuhteissa tapahtunutta haittavaikutusta ei voida lopettaa, jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset minimoivat tällaisen vaikutuksen laajuuden.

9 artiklassa asetetaan velvoite, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset antavat mahdollisuuden tehdä niille valituksia, kyseessä on oikeutettu huoli toteutuneista tai mahdollisista haitallisista vaikutuksista, myös arvoketjuissa. Yritysten on annettava tämä mahdollisuus henkilöille, joihin haittavaikutus kohdistuu tai joilla on perusteltu syy uskoa, että haittavaikutus voi vaikuttaa heihin. Mahdollisuus on annettava myös ammattiliitoille ja muille työntekijöiden edustajille, jotka edustavat kyseisessä arvoketjussa työskenteleviä henkilöitä, sekä kyseiseen arvoketjuun liittyvillä aloilla toimiville kansalaisjärjestöille.

Direktiivin 10 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot edellyttämään, että yritykset arvioivat säännöllisesti omia huolellisuusvelvoitetta koskevia toimenpiteitään varmistaakseen, että haittavaikutukset tunnistetaan asianmukaisesti ja että ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä toteutetaan. Jäsenvaltioiden on myös päätettävä, missä määrin haittavaikutukset on ennaltaehkäisty tai lopetettu tai niiden vaikutukset minimoitu.

Direktiivin 11 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa, että yritykset, joihin ei sovelleta direktiivin 2013/34/EU raportointivaatimuksia, raportoivat tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvista asioista julkaisemalla vuosittaisen selvityksen verkkosivustollaan.

Direktiivin 12 artiklassa säädetään komission velvollisuudesta antaa ohjeita ei-sitovista mallisopimuslausekkeista, joilla autetaan yrityksiä noudattamaan 7 artiklan 2 kohdan b alakohtaa ja 8 artiklan 3 kohdan c alakohtaa.

Ehdotuksen 13 artiklassa säädetään komission mahdollisuudesta tukea yrityksiä ja jäsenvaltioiden viranomaisia sen suhteen, miten yritysten olisi täytettävä huolellisuusvelvoitteensa, antamalla esimerkiksi tiettyjä aloja tai haittavaikutuksia koskevia ohjeita kuultuaan Euroopan unionin perusoikeusvirastoa, Euroopan ympäristökeskusta ja tarvittaessa sellaisia kansainvälisiä elimiä, joilla on huolellisuusvelvoitetta koskevaa asiantuntemusta.

Direktiivin 14 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot ja komissio toteuttavat liitännäistoimenpiteitä, jotka koskevat tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia yrityksiä ja maailmanlaajuisiin arvoketjuihin kuuluvia toimijoita, joihin direktiivin velvoitteet vaikuttavat välillisesti. Tällainen tuki voi olla esimerkiksi tähän tarkoitettujen verkkosivustojen, portaalien tai alustojen ylläpitämistä, pk-yrityksille annettavaa taloudellista tukea tai sidosryhmien yhteisaloitteiden helpottamista. Säännöksessä selvennetään lisäksi, että yritykset voivat tukeutua toimialakohtaisiin järjestelmiin ja sidosryhmien yhteisaloitteisiin velvoitteidensa täytäntöönpanossa ja että komissio voi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa antaa ohjeita tällaisten järjestelmien toimivuuden arvioimiseksi.

Direktiivin 15 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että tietyt yritykset hyväksyvät suunnitelman, jolla varmistetaan, että yrityksen liiketoimintamalli ja -strategia ovat yhdenmukaisia kestävään talouteen siirtymisen ja ilmaston lämpenemisen rajoittamista 1,5 celsiusasteeseen koskevan tavoitteen kanssa Pariisin sopimuksen mukaisesti.

Direktiivin 16 artiklassa asetetaan kolmannen maan lainsäädännön mukaisesti perustetuille yrityksille, jotka kuuluvat direktiivin soveltamisalaan sen 2 artiklan 2 kohdan nojalla, velvollisuus nimetä unioniin valtuutettu edustaja, jolla on tarvittavat valtuudet ja joka vastaanottaa jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta kaikenlaisia kysymyksiä, jotka ovat tarpeen tähän direktiiviin liittyvien säädösten vastaanottamista, noudattamista ja täytäntöönpanoa varten.

Direktiivin 17 artiklassa asetetaan jäsenvaltioille vaatimus nimetä yksi tai useampi kansallinen valvontaviranomainen sen varmistamiseksi, että yritykset noudattavat huolellisuusvelvoitteitaan ja 15 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisia velvoitteitaan, ja käyttää kyseisten velvoitteiden täytäntöönpanovaltuuksia 18 artiklan mukaisesti.

Direktiivin 18 artiklassa vahvistetaan niiden valvontaviranomaisten asianmukaiset valtuudet ja resurssit, jotka jäsenvaltiot ovat nimenneet suorittamaan valvonta- ja täytäntöönpanotehtäviään.

Direktiivin 19 artiklassa asetetun vaatimuksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että luonnollisilla ja oikeushenkilöillä on oikeus esittää valvontaviranomaisille perusteltuja huolia, jos niillä on objektiivisten olosuhteiden perusteella syytä uskoa, että yritys ei noudata tämän direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä, erityisesti siinä jäsenvaltiossa, jossa sijaitsee henkilön vakinainen asuinpaikka, sääntömääräinen kotipaikka, työpaikka tai väitetyn rikkomisen tapahtumapaikka.

Direktiivin 20 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava

kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, varoittavia ja oikeasuhteisia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvontaviranomaisten päätökset, jotka sisältävät tämän direktiivin säännösten rikkomiseen liittyviä seuraamuksia, julkaistaan.

Direktiivin 21 artiklalla perustetaan 16 artiklassa tarkoitettujen kansallisten valvontaviranomaisten edustajista koostuva valvontaviranomaisten eurooppalainen verkosto, jonka tarkoituksena on helpottaa valvontaviranomaisten sääntely-, tutkinta-, seuraamus- ja valvontakäytäntöjen koordinoitua ja yhdenmukaistamista sekä tietojen jakamista niiden kesken sekä varmistaa tämä.

Direktiivin 22 artiklassa vahvistetun vaatimuksen mukaan jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt, jotka koskevat yrityksen siviilioikeudellista vahinkovastuuta, jos se ei noudata huolellisuusvelvoitteitaan tietyissä olosuhteissa. Siinä säädetään myös jäsenvaltioiden velvollisuudesta varmistaa, että artiklan 1–3 kohdassa säädettyä vastuuta ei kielletä pelkästään sillä perusteella, että tällaisiin vaatimuksiin sovellettava laki ei ole jäsenvaltion laki.

Direktiivin 23 artiklassa vahvistetaan, että direktiivin rikkomisesta ilmoittamiseen ja tällaisesta rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojeluun sovelletaan unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta 23 päivänä lokakuuta 2019 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2019/1937.

Direktiivin 23 artiklassa selvennetään yritysten julkisen tuen ehtoja.

Direktiivin 25 artiklassa selvennetään johtajien huolenpitovelvollisuutta.

Direktiivin 26 artiklassa säädetään EU:n yritysten johtajien velvollisuudesta perustaa kestävä toimintaa koskevaan huolellisuusvelvoitteeseen liittyvät prosessit ja toimenpiteet ja valvoa niiden täytäntöönpanoa sekä mukauttaa yritysstrategia huolellisuusvelvoitteeseen.

Direktiivin 27 artiklalla muutetaan direktiivin (EU) 2019/1937 liitettä.

Direktiivin 28 artiklassa vahvistetaan delegoituja säädöksiä koskevat säännöt.

Direktiivin 29 artiklassa säädetään direktiivin uudelleentarkastelusta.

Direktiivin 30 artikla koskee saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Direktiivin 31 artiklassa vahvistetaan direktiivin voimaantulopäivä.

Ehdotuksen 32 artiklassa ilmoitetaan, kenelle direktiivi on osoitettu.

Liitteessä olevissa luetteloissa täsmennetään direktiivin kannalta merkitykselliset haitalliset ympäristö- ja ihmisoikeusvaikutukset oikeuksien tai kieltojen rikkomisen kattamiseksi, mukaan lukien kansainväliset ihmisoikeussopimukset (I osan 1 jakso), ihmisoikeuksia ja perusvapauksia koskevat yleissopimukset (I osan 2 jakso) sekä ympäristöalan yleissopimuksiin sisältyvien kansainvälisesti tunnustettujen tavoitteiden ja kieltojen rikkominen (osa II).

Ehdotus

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI

yritysten kestäväää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 50 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan g alakohdan ja 114 artiklan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen, kun esitys lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon⁷³,

noudattavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Unioni perustuu ihmisarvon, vapauden, demokratian, tasa-arvon, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sellaisina kuin ne on vahvistettu EU:n perusoikeuskirjassa. Unionin toiminnan olisi perustuttava kansainvälisellä tasolla sen oman perustamisen johtoajatukseksi oleviin perusarvoihin sekä ihmisoikeuksien yleismaailmallisuuden ja jakamattomuuden sekä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen. Tällaisiin toimiin kuuluu talouden, yhteiskunnan ja ympäristön kestävä kehityksen edistäminen kehittyvissä maissa.
- (2) Unionin painopisteitä ovat ympäristönsuojelun korkea taso ja ympäristön laadun parantaminen sekä eurooppalaisten perusarvojen edistäminen, kuten Euroopan vihreän kehityksen ohjelmasta annetussa komission tiedonannossa⁷⁴ todetaan. Nämä tavoitteet

⁷³ EUVL C , , s. .

⁷⁴ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (COM(2019) 640 final).

edellyttävät viranomaisten lisäksi myös yksityisten toimijoiden, erityisesti yritysten, osallistumista.

- (3) Tiedonannossaan ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi”⁷⁵ komissio sitoutui parantamaan Euroopan sosiaalista markkinataloutta oikeudenmukaisen kestävän siirtymän toteuttamiseksi. Tällä direktiivillä vahvistetaan myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria, jolla edistetään oikeudenmukaiset työolot ja -ehdot varmistavia oikeuksia. Se kuuluu EU:n politiikkoihin ja strategioihin, jotka liittyvät ihmisarvoisen työn edistämiseen maailmanlaajuisesti, myös globaaleissa arvoketjuissa, kuten ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa annetussa komission tiedonannossa⁷⁶ todetaan.
- (4) Yritysten toiminta kaikilla talouden aloilla on avain unionin kestävyystavoitteiden onnistumiseen, sillä unionin yritykset – erityisesti suuret – ovat riippuvaisia globaaleista arvoketjuista. On myös yritysten edun mukaista suojella ihmisoikeuksia ja ympäristöä erityisesti, kun otetaan huomioon kuluttajien kasvava huoli näistä aiheista. Unionin⁷⁷ ja jäsenvaltioiden⁷⁸ tasolla on jo useita aloitteita, joilla edistetään arvokeskeistä muutosta tukevia yrityksiä.
- (5) Vastuullista liiketoimintaa koskevissa nykyisissä kansainvälisissä normeissa täsmennetään, että yritysten olisi suojeltava ihmisoikeuksia, ja esitetään, miten niiden olisi otettava ympäristönsuojelu huomioon kaikissa toimissaan ja arvoketjuissaan. Yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevissa Yhdistyneiden kansakuntien ohjaavissa periaatteissa⁷⁹ todetaan yritysten velvollisuus noudattaa ihmisoikeuksia koskevaa huolellisuusvelvoitetta yksilöimällä, ehkäisemällä ja lieventämällä toimintansa haittavaikutuksia ihmisoikeuksiin ja määrittämällä, miten ne puuttuvat näitä vaikutuksiin. Näissä ohjaavissa periaatteissa todetaan, että yritysten olisi vältettävä loukkaamista ihmisoikeuksia ja puututtava haitallisiin ihmisoikeusvaikutuksiin, joita ne ovat aiheuttaneet tai lisänneet tai jotka liittyvät niiden omiin toimintoihin ja tytäryrityksiin tai suoriin ja välillisiin liikesuhteisiin.

⁷⁵ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi”, COM(2020) 14 final.

⁷⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa globaalia oikeudenmukaista siirtymää ja kestävä elpymistä varten, COM(2022) 66 final.

⁷⁷ ”Enterprise Models and the EU agenda”, *CEPS Policy Insights*, nro PI2021–02 / tammikuu 2021.

⁷⁸ Esim. <https://www.economie.gouv.fr/entreprises/societe-mission>

⁷⁹ Yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n suuntaviivat: Implementing the United Nations ‘Protect, Respect and Remedy’ Framework”, 2011, saatavilla osoitteessa https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf.

- (6) Ihmisoikeuksia koskevan huolellisuusvelvoitteen käsitettä täsmennettiin ja kehitettiin edelleen OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille⁸⁰, joissa huolellisuusvelvoite ulotettiin koskemaan myös ympäristö- ja hallintokysymyksiä. OECD:n vastuullista liiketoimintaa koskevat ohjeet ja alakohtaiset ohjeet⁸¹ ovat kansainvälisesti tunnustettuja kehyksiä, joissa vahvistetaan huolellisuusvelvoitteeseen liittyvät käytännön toimet. Niiden avulla yritykset voivat tunnistaa, miten ne käsittelevät toteutuneita ja mahdollisia vaikutuksia toiminnassaan, arvoketjuissaan ja muissa liikesuhteissaan, sekä ehkäisevät, lieventävät ja selvittävät näitä toimintatapoja. Huolellisuusvelvoitteen käsite sisältyy myös Kansainvälisen työjärjestön (ILO) kolmikantaiseen periaatejulistukseen, joka koskee monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa⁸².
- (7) Kaikki Yhdistyneiden kansakuntien jäsenvaltiot hyväksyivät vuonna 2015 YK:n kestävän kehityksen tavoitteet⁸³, joihin sisältyvät kestävän, osallistavan ja kestävän talouskasvun edistämistä koskevat tavoitteet. Unioni on asettanut tavoitteekseen saavuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Myös yksityinen sektori edistää näiden tavoitteiden saavuttamista.
- (8) Ilmastomuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen nojalla tehdyissä kansainvälisissä sopimuksissa, joiden osapuolia unioni ja jäsenvaltiot ovat, kuten Pariisin sopimuksessa⁸⁴ ja hiljattain tehdyssä Glasgow’n ilmastopöytäsohjeissa⁸⁵, esitetään täsmällisiä keinoja ilmastomuutoksen torjumiseksi ja maapallon lämpenemisen pitämiseksi 1,5 celsiusasteessa. Kaikilta allekirjoittajaosapuolilta odotetaan erityistoimia, mutta myös yksityisen sektorin ja erityisesti sen investointistrategioiden roolia pidetään keskeisenä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.
- (9) Unioni on eurooppalaisessa ilmastolaissa⁸⁶ sitoutunut myös oikeudellisesti siihen, että siitä tulee ilmastoneutraali vuoteen 2050 mennessä ja että päästöjä vähennetään vähintään

⁸⁰ OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, vuoden 2011 päivitetty versio, saatavilla osoitteessa <http://mneguidelines.oecd.org/guidelines/>.

⁸¹ Vastuullista liiketoimintaa koskevat OECD:n ohjeet, 2018, saatavilla osoitteessa <https://www.oecd.org/investment/duo-diligence-guidance-for-responsible-business-conduct.htm>.

⁸² Kansainvälisen työjärjestön julkaisu ”Tripartite Declaration of Principles on Multinational Enterprises and Social Policy”, viides painos, 2017, saatavilla osoitteessa https://www.ilo.org/empent/Publications/WCMS_094386/lang--en/index.htm.

⁸³ https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

⁸⁴ https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf.

⁸⁵ Glasgow’n ilmastopöytäsohje, tehty 13 päivänä marraskuuta 2021 COP26-kokouksessa Glasgow’ssa, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_L16_adv.pdf, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_L16_adv.pdf.

⁸⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1119, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2021, puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) PE/27/2021/REV/1(EUVL L 243, 9.7.2021, s. 1).

55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Molemmat sitoumukset edellyttävät, että yritysten muuttavat tuotanto- ja hankintatapojaan. Komission ilmastotavoitesuunnitelmassa vuodelle 2030⁸⁷ esitetään eriasteisia päästövähennyksiä, joita eri talouden aloilta vaaditaan, vaikka kaikilta edellytetään huomattavia vähennyksiä, jotta unionin ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa. Suunnitelman mukaan ”yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmien sekä esimerkiksi kestävästä rahoitusta koskevien käytäntöjen muutokset saavat myös liikeyritysten omistajat ja johtajat asettamaan kestävyystavoitteet etusijalle strategioissa ja käytännön toiminnaissa”. Vuonna 2019 annetussa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa koskevassa tiedonannossa⁸⁸ todetaan, että kaikkien unionin toimien ja politiikkojen olisi yhdessä autettava unionia menestyksekkäässä ja oikeudenmukaisessa siirtymisessä kohti kestävästä tulevaisuudesta. Siinä todetaan myös, että kestävyys olisi sisällytettävä EU:n yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevaan kehykseen.

- (10) Komission tiedonannossa ”Ilmastokestävä Eurooppa”⁸⁹ muotoillaan ilmastomuutokseen sopeutumista koskevaa unionin strategiaa. Sen mukaan uusien investointi- ja politiikkapäätösten olisi oltava ilmastotietoon perustuvia ja tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottavia, mikä koskee myös arvoketjuja hallinnoivia suuria yrityksiä. Tämän direktiivin olisi oltava johdonmukainen kyseisen strategian kanssa. Samoin sen olisi noudatettava direktiivin 2013/36/EU muuttamisesta valvontavaltuuksien, seuraamusten, kolmannen maan sivuliikkeiden sekä ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvien riskien osalta annettua komission direktiiviä [...] ⁹⁰ (vakavaraisuusdirektiivi), jossa asetetaan selkeät vaatimukset pankkien hallinnointisäännöille. Niihin kuuluvat myös tiedot ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintotapaan liittyvistä riskeistä yrityksen hallituksen tasolla.
- (11) Yritysten kestävästä hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää pidetään yhtenä osatekijänä kiertotalouden toimintasuunnitelmassa⁹¹, biodiversiteettistrategiassa⁹², Pellolta pöytään -

⁸⁷ SWD(2020) 176 final.

⁸⁸ COM(2019) 640 final.

⁸⁹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Ilmastokestävä Eurooppa – Uusi EU:n strategia ilmastomuutokseen sopeutumiseksi (COM(2021) 82 final), saatavilla osoitteessa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM%3A2021%3A82%3AFIN>

⁹⁰ EUVL C [...], [...], s. [...].

⁹¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma – Puhtaamman ja kilpailukykyisemmän Euroopan puolesta (COM(2020) 98 final).

⁹² Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia: Luonto takaisin osaksi elämäämme (COM(2020) 380 final).

strategiassa⁹³, kemikaalistrategiassa⁹⁴, komission tiedonannossa ”Vuoden 2020 uuden teollisuusstrategian päivittäminen: vahvemmat sisämarkkinat Euroopan elpymistä varten”⁹⁵, Teollisuus 5.0 -lähestymistavassa⁹⁶, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa⁹⁷ sekä vuoden 2021 kauppapolitiisessa uudelleentarkastelussa⁹⁸.

- (12) Tämä direktiivi on ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman 2020–2024⁹⁹ mukainen. Toimintasuunnitelmassa määritellään painopisteeksi edistää aktiivisesti kumppanimaiden pyrkimyksiä panna täytäntöön yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat YK:n ohjaavat periaatteet ja muut asiaa koskevat kansainväliset suuntaviivat kuten OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille muun muassa edistämällä asiaankuuluvia huolellisuusvelvoitetta koskevia normeja.
- (13) Euroopan parlamentti kehotti 10 päivänä maaliskuuta 2021 antamassaan päätöslauselmassa¹⁰⁰ komissiota ehdottamaan kattavaa yritysten huolellisuusvelvoitetta koskevia unionin sääntöjä. Ihmisoikeuksia ja ihmisarvoista työtä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa 1 päivänä joulukuuta 2020 annetuissa neuvoston päätelmissä¹⁰¹ komissiota kehoitettiin esittämään ehdotus yritysten kestävä hallinnointia koskevaksi EU:n oikeudelliseksi kehykseksi, joka sisältää monialaiset yrityksiä koskevat huolellisuusvelvoitteet globaaleissa toimitusketjuissa. Euroopan parlamentti kehottaa selventämään johtajien velvollisuuksia myös 2 päivänä joulukuuta 2020 hyväksymässään valiokunta-aloitteisessa mietinnössä yritysten kestävästä hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.

⁹³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”Pellolta pöytään -strategia oikeudenmukaista, terveyttä edistävää ja ympäristöä säästävää elintarvikejärjestelmää varten” (COM(2020) 381 final).

⁹⁴ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Kestävyyttä edistävä kemikaalistrategia – Kohti myrkytöntä ympäristöä (COM(2020) 667 final).

⁹⁵ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Vuoden 2020 uuden teollisuusstrategian päivittäminen: vahvemmat sisämarkkinat Euroopan elpymistä varten (COM(2021) 350 final).

⁹⁶ Teollisuus 5.0; https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/industrial-research-and-innovation/industry-50_en

⁹⁷ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/fi/>

⁹⁸ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Kauppapolitiikan uudelleentarkastelu – Avoin, kestävä ja määrätietoinen kauppapolitiikka (COM(2021) 66 final).

⁹⁹ Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle: Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma 2020–2024 (JOIN(2020) 5 final).

¹⁰⁰ Euroopan parlamentin päätöslauselma 10. maaliskuuta 2021 suosituksista komissiolle yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja vastuuvollisuudesta (2020/2129(INL)), P9_TA(2021)0073, saatavilla osoitteessa https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0073_FI.html.

¹⁰¹ Neuvoston päätelmät ihmisoikeuksista ja ihmisarvoisesta työstä maailmanlaajuisissa toimitusketjuissa, 1. joulukuuta 2020, 13512/20.

Euroopan parlamentti, Euroopan unionin neuvosto ja komissio ovat sitoutuneet EU:n lainsäädännön painopisteistä vuonna 2022 antamassaan yhteisessä julistuksessa¹⁰² saamaan aikaan tuloksia ihmisten hyväksi toimivan talouden suhteen ja parantamaan yritysten kestävästä hallinnoinnista koskevaa sääntelykehystä.

- (14) Tällä direktiivillä pyritään varmistamaan, että sisämarkkinoilla toimivat yritykset edistävät kestävästä kehitystä ja talouksien ja yhteiskuntien kestävyys siirtymistä tunnistamisen, ehkäisemisen ja lieventämisen kautta, ja lopettavat näin tai minimoivat yritysten omiin toimintoihin, tytäryrityksiin ja arvoketjuihin liittyvät mahdolliset tai tosiasialliset haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset.
- (15) Yritysten olisi toteutettava asianmukaiset toimet laatiakseen ja suorittaakseen huolellisuusvelvoitetta koskevat toimenpiteet omien toimintojensa, tytäryritystensä suorien ja välillisten vakiintuneiden liikesuhteidensa osalta kaikkialla arvoketjuissaan tämän direktiivin säännösten mukaisesti. Tässä direktiivissä ei pitäisi vaatia yrityksiä takaamaan kaikissa olosuhteissa, ettei haitallisia vaikutuksia koskaan esiinny tai että ne lopetetaan. Esimerkiksi liikesuhteissa, joissa haitallinen vaikutus johtuu valtion toimenpiteestä, yritys ei ehkä kykene saavuttamaan tällaisia tuloksia. Sen vuoksi tämän direktiivin pääasiallisten velvoitteiden olisi oltava ”keinoja koskevia velvoitteita”. Yrityksen olisi toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, joiden voidaan kohtuudella olettaa johtavan haitallisten vaikutusten ennaltaehkäisyyn tai minimoimiseen kyseisen tapauksen olosuhteissa. Olisi otettava huomioon erityispiirteet yrityksen arvoketjussa, toimialalla tai maantieteellisellä alueella, jolla sen arvoketjukumppanit toimivat, yrityksen valta vaikuttaa suoriin ja välillisiin liikesuhteisiinsa sekä se, voiko yritys lisätä vaikutusvaltaansa.
- (16) Tässä direktiivissä säädetyn huolellisuusvelvoitteeseen liittyvän prosessin olisi katettava vastuullista liiketoimintaa koskevissa OECD:n ohjeissa määritellyt kuusi vaihetta, joihin sisältyy yritysten huolellisuusvelvoitetta koskevia toimenpiteitä haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamiseksi ja niihin puuttumiseksi. Tämä sisältää seuraavat vaiheet: 1) huolellisuusvelvoitteen sisällyttäminen toimintapolitiikkoihin ja johtamisjärjestelmiin, 2) haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistaminen ja arviointi, 3) tosiasiallisten ja mahdollisten haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten ehkäiseminen, lopettaminen tai minimoiminen, 4) toimenpiteiden tehokkuuden arviointi, 5) tiedottaminen ja 6) korjausmahdollisuuksien tarjoaminen.
- (17) Haitallisia ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia esiintyy yritysten omissa toiminnoissa, tytäryrityksissä, tuotteissa ja niiden arvoketjuissa erityisesti raaka-aineiden hankinnassa, valmistuksessa sekä tuotteiden tai jätteiden loppukäsittelyssä. Jotta

¹⁰² Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission yhteinen lausuma EU:n lainsäädännön painopisteistä vuonna 2022, saatavilla osoitteessa [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021C1221\(01\)&from=FI](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021C1221(01)&from=FI).

huolellisuusvelvoitteella olisi merkitystä, sen olisi katettava haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset, joita aiheutuu tuotteiden tuotannon, käytön ja hävittämisen tai palvelujen tarjoamisen elinkaaren aikana omissa toiminnoissa, tytäryrityksissä ja arvoketjuissa.

- (18) Arvoketjun olisi katettava yrityksen tuotteiden tuotantoon tai palvelujen tarjoamiseen liittyvä toiminta, mukaan lukien tuotteen tai palvelun kehittäminen ja tuotteen käyttö ja käytöstä poistaminen sekä yrityksen vakiintuneiden liikesuhteiden tähän liittyvä toiminta. Siihen olisi kuuluttava tuotantoketjun alkupään vakiintuneet suorat ja välilliset liikesuhteet, jotka liittyvät raaka-aineiden, tuotteiden tai tuotteiden osien suunnitteluun, louhintaan, valmistukseen, kuljettamiseen, varastointiin ja toimittamiseen tai sellaisten palvelujen tarjoamiseen yritykselle, jotka ovat tarpeen yrityksen toiminnan harjoittamiseksi. Samoin siihen olisi kuuluttava tuotantoketjun loppupään liikesuhteet, myös suorat ja välilliset liikesuhteet, jotka liittyvät tuotteiden, tuotteiden osien tai palvelujen käyttämiseen tai vastaanottamiseen yritykseltä tuotteen käyttöön loppuun asti, mukaan lukien esimerkiksi tuotteen jakelu vähittäiskauppiaille, tuotteen kuljetus ja varastointi, tuotteen purkaminen, kierrätys, kompostointi tai kaatopaikalle vieminen.
- (19) Kun on kyse säännellyistä rahoitusalan yrityksistä, jotka tarjoavat lainoja, luottoa tai muita rahoituspalveluja, tällaisten palvelujen tarjoamisen ”arvoketju” olisi rajattava kyseisiä palveluja saavien asiakkaiden ja niiden kyseiseen sopimukseen liittyvien tytäryritysten toimintaan. Arvoketjun osaksi ei pitäisi katsoa kotitalouksia ja luonnollisia henkilöitä edustavia asiakkaita, jotka eivät toimi ammattimaisesti tai joilla ei ole liiketoimintaa, eikä pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Sen ei pitäisi kattaa kyseisen asiakkaan arvoketjuun kuuluvien yritysten tai muiden oikeushenkilöiden toimintaa.
- (20) Jotta yritykset voisivat tunnistaa asianmukaisesti arvoketjunsä haittavaikutukset ja jotta niiden olisi mahdollista käyttää asianmukaista vipuvaikutusta, huolellisuusvelvoitteet olisi tässä direktiivissä rajattava vakiintuneisiin liikesuhteisiin. Tässä direktiivissä vakiintuneilla liikesuhteilla olisi tarkoitettava sellaisia suoria ja välillisiä liikesuhteita, jotka ovat tai joiden odotetaan vahvuutensa tai kestoensa vuoksi olevan pysyviä ja jotka eivät ole vain vähäpätöinen tai liitännäinen osa arvoketjussa. Liikesuhteiden ”vakiintuneisuutta” olisi arvioitava uudelleen säännöllisin väliajoin ja vähintään 12 kuukauden välein. Jos yrityksellä on suora liikesuhde, kaikkia siihen liittyviä välillisiä liikesuhteita olisi myös pidettävä vakiintuneina kyseisen yrityksen osalta.
- (21) Tämän direktiivin mukaan EU:n yrityksiltä, joilla on keskimäärin yli 500 työntekijää ja joiden maailmanlaajuinen nettoliikevaihto on yli 150 miljoonaa euroa viimeistä tilivuotta edeltävänä tilivuotena, olisi edellytettävä huolellisuusvelvoitteen noudattamista. Kun on kyse yrityksistä, jotka eivät täytä näitä edellytyksiä mutta joilla oli viimeistä tilivuotta edeltävänä tilivuotena keskimäärin yli 250 työntekijää ja joiden maailmanlaajuinen nettoliikevaihto oli yli 40 miljoonaa euroa ja jotka toimivat yhdellä tai useammalla suurivaikutuksisella alalla, huolellisuusvelvoitetta olisi sovellettava kahden vuoden ajan tämän direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä asetetun määräajan päättymisestä, jotta voidaan säätää pidemmästä sopeutumisajasta. Jotta voidaan varmistaa, että rasite on oikeasuhteinen, tällaisilla suurivaikutuksisilla aloilla toimivia yrityksiä olisi vaadittava noudattamaan kohdennetumpaa huolellisuusvelvoitetta, jolla keskitytään vakaviin haittavaikutuksiin. Vuokratyöntekijät, myös direktiivin 96/71/EY,

sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä (EU) 2018/957¹⁰³, 1 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti lähetetyt vuokratyöntekijät olisi otettava mukaan laskettaessa vuokratyöntekijöitä käyttävän yrityksen työntekijöiden lukumäärää. Direktiivin 96/71/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä (EU) 2018/957, 1 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdan mukaiset lähetetyt työntekijät olisi otettava mukaan ainoastaan laskettaessa lähettävän yrityksen työntekijöiden lukumäärää.

- (22) Jotta voidaan ottaa huomioon kansainvälisen toimien ensisijaiset alat, joilla pyritään puuttumaan ihmisoikeus- ja ympäristökysymyksiin, tämän direktiivin soveltamiseksi suurivaikutuksisten alojen valinnan olisi perustuttava OECD:n nykyisiin alakohtaisiin huolellisuusvelvoitetta koskeviin ohjeisiin. Seuraavia aloja olisi pidettävä tässä direktiivissä suurivaikutuksisina: tekstiilien, nahan ja niihin liittyvien tuotteiden (myös jalkineiden) valmistus sekä tekstiilien, vaatteiden ja jalkineiden tukkukauppa; maatalous, metsätalous, kalastus (myös vesiviljely), elintarvikkeiden valmistus ja maatalouden raaka-aineiden, elävien eläinten, puun, elintarvikkeiden ja juomien tukkukauppa; kaivannaisteollisuus toimintapaikasta riippumatta (mukaan lukien raakaöljy, maakaasu, kivihiili, ruskohiili, metallit ja metallimalmit sekä kaikki muut ei-metalliset mineraalit ja louhintatuotteet), perusmetallituotteiden, muiden ei-metallisten mineraalituotteiden ja metallituotteiden valmistus (lukuun ottamatta koneita ja laitteita) sekä mineraalivarojen ja mineraaleista valmistettavien perus- ja välituotteiden (mukaan lukien metallit ja metallimalmit, rakennusmateriaalit, polttoaineet, kemikaalit ja muut välituotteet) tukkukauppa. Vaikka rahoitusala kuuluu OECD:n alakohtaisten ohjeiden piiriin, sen ei sen erityispiirteiden, erityisesti arvoketjun ja tarjottavien palvelujen vuoksi, pitäisi kuulua tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluviin suurimerkityksisiin aloihin. Samalla olisi varmistettava, että alan toteutuneisiin ja mahdollisiin haittavaikutuksiin puututaan laajemmin, sisällyttämällä soveltamisalaan myös erittäin suuret yritykset, jotka ovat säänneltyjä rahoitusalan yrityksiä, vaikka niillä ei olisikaan oikeudellista muotoa, johon liittyy rajoitettu vastuu.
- (23) Jotta direktiivillä voitaisiin kaikilta osin saavuttaa tavoitteet, jotka koskevat ihmisoikeuksien puolustamista ja haitallisia ympäristövaikutuksia yritysten toiminnan, tytäryritysten ja arvoketjujen osalta, sen olisi katettava myös kolmansien maiden yritykset, joilla on merkittävää toimintaa EU:ssa. Direktiiviä olisi erityisesti sovellettava sellaisiin kolmansien maiden yrityksiin, joiden nettoliikevaihto unionissa oli vähintään 150 miljoonaa euroa viimeistä tilivuotta edeltävänä tilivuotena tai joiden nettoliikevaihto oli yli 40 miljoonaa euroa mutta alle 150 miljoonaa euroa viimeistä tilivuotta edeltävänä tilivuotena yhdellä tai useammalla suurimerkityksisellä alalla kahden vuoden kuluttua

¹⁰³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/957, annettu 28. kesäkuuta 2018, palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71/EY muuttamisesta (EUVL L 173, 9.7.2018, s. 16).

tämän direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä asetetun määräajan päättymisestä.

- (24) Kun määritellään soveltamisalaa suhteessa EU:n ulkopuolisiin yrityksiin, olisi valittava kuvattu liikevaihtoa koskeva edellytys, sillä tämä luo alueellisen yhteyden kolmansien maiden yritysten ja unionin alueen välille. Liikevaihto osoittaa vaikutukset, joita kyseisten yritysten toiminnalla voi olla sisämarkkinoihin. Kansainvälisen oikeuden mukaisesti tällaiset vaikutukset ovat perusteluna sille, että unionin oikeutta sovelletaan kolmansien maiden yrityksiin. Jotta voitaisiin varmistaa, että kyseisiltä yrityksiltä yksilöidään asianmukainen liikevaihto, olisi käytettävä direktiivissä (EU) 2013/34, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä (EU) 2021/2101, säädettyjä EU:n ulkopuolisten yritysten nettoliikevaihdon laskentamenetelmiä. Tämän direktiivin tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi työntekijöiden raja-arvoa ei puolestaan pitäisi soveltaa määritettäessä, mitkä kolmansien maiden yritykset kuuluvat tämän direktiivin soveltamisalaan, koska tässä direktiivissä tarkoitettu työntekijöiden käsite perustuu unionin oikeuteen, eikä sitä voida helposti saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä unionin ulkopuolella. Jos kolmansien maiden yritysten työntekijöiden määrittämiseksi ei ole olemassa selkeää ja johdonmukaista menetelmää, myöskään tilinpäätössäännöstoissa, tällainen työntekijöitä koskeva raja-arvo aiheuttaisi oikeudellista epävarmuutta ja valvontaviranomaisten olisi vaikea soveltaa sitä. Liikevaihdon määritelmän olisi perustuttava direktiiviin 2013/34/EU, jossa unionin ulkopuolisten yritysten nettoliikevaihdon laskentamenetelmät on jo vahvistettu, koska liikevaihdon ja tulojen määritelmät ovat samanlaiset myös kansainvälisissä tilinpäätössäännöstoissa. Jotta voidaan varmistaa, että valvontaviranomainen tietää, mitkä kolmannen maan yritykset tuottavat tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvan vaaditun liikevaihdon unionissa, tässä direktiivissä olisi edellytettävä, että yrityksen kuulumisesta tämän direktiivin soveltamisalaan on ilmoitettava sen jäsenvaltion valvontaviranomaiselle, jossa kolmannen maan yrityksen valtuutetulla edustajalla on kotipaikka tai johon se on sijoittautunut, ja jos tämä ei ole sama, sen jäsenvaltion valvontaviranomaiselle, jossa yritys on tuottanut suurimman osan nettoliikevaihdostaan unionissa viimeistä tilivuotta edeltävänä tilivuotena.
- (25) Jotta kestäväyyteen siirtymistä voitaisiin edistää mielekkäällä tavalla, tämän direktiivin mukaista huolellisuusvelvoitetta olisi sovellettava suojeltaviin henkilöihin kohdistuviin haitallisiin ihmisoikeusvaikutuksiin, jotka johtuvat jonkin tämän direktiivin liitteessä luetelluissa kansainvälisissä yleissopimuksissa vahvistetun oikeuden ja kiellon rikkomisesta. Ihmisoikeuksien kattavuuden varmistamiseksi sellaisen kiellon tai oikeuden rikkomisen, jota ei ole nimenomaisesti mainittu kyseisessä liitteessä ja joka suoraan vahingoittaa kyseisissä yleissopimuksissa suojattua oikeudellista etua, olisi myös katsottava tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvaksi haitalliseksi ihmisoikeusvaikutukseksi edellyttäen, että kyseinen yritys olisi voinut kohtuudella todeta tällaisen vahingoittamisen riskin ja toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet tämän direktiivin mukaisten huolellisuusvelvoitteiden noudattamiseksi, kun otetaan huomioon kaikki sen toimintaan liittyvät merkitykselliset olosuhteet, kuten toimiala ja toimintaympäristö. Huolellisuusvelvoitteen piiriin olisi otettava lisäksi haitalliset ympäristövaikutukset, jotka johtuvat jonkin tämän direktiivin liitteessä luetellun kansainvälisten ympäristösopimusten mukaisen kiellon ja velvoitteen rikkomisesta.

- (26) Yrityksillä on käytettävissään ohjeistusta, joka osoittaa, miten niiden toiminta voi vaikuttaa ihmisoikeuksiin ja minkälainen yritysten toiminta on kielletty kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien mukaisesti. Tällaisia ohjeita sisältyy esimerkiksi YK:n ohjaavien periaatteiden raportointikehykseen¹⁰⁴ ja YK:n ohjaavien periaatteiden tulkintaohjeeseen¹⁰⁵. Komission olisi voitava antaa asiaa koskevien kansainvälisten suuntaviivojen ja standardien avulla lisäohjeita, jotka auttavat yrityksiä käytännössä.
- (27) Jotta tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvat yritykset voisivat noudattaa asianmukaista ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa huolellisuusvelvoitetta toiminnassaan, tytäryrityksissään ja arvoketjuissaan, niiden olisi sisällytettävä huolellisuusvelvoite toimintapolitiikkoihinsa, tunnistettava mahdollisten tai toteutuneiden haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten laajuus, ehkäistävä ja lievennettävä niitä sekä lopetettava ja minimoitava ne, perustettava valitusmenettely ja pidettävä sitä yllä, seurattava toteutettujen toimenpiteiden tehokkuutta tässä direktiivissä vahvistettujen vaatimusten mukaisesti ja tiedotettava julkisesti huolellisuusvelvoitteestaan. Jotta voidaan saada aikaan selkeyttä yrityksille, tässä direktiivissä olisi erotettava toisistaan erityisesti mahdollisten haittavaikutusten ehkäisemistä ja lieventämistä koskevat toimet sekä niiden lopettamista – tai jos tämä ei ole mahdollista – toteutuneiden haittavaikutusten minimointia koskevat toimet.
- (28) Yritysten olisi sisällytettävä huolellisuusvelvoite kaikkiin toimintapolitiikkoihinsa ja otettava käyttöön huolellisuustavoitetta koskeva toimintapolitiikka sen varmistamiseksi, että huolellisuusvelvoite on osa yritysten toimintaperiaatteita asiaa koskevan kansainvälisen kehyksen mukaisesti. Huolellisuusvelvoitetta koskevaan toimintapolitiikkaan olisi sisällyttävä kuvaus yrityksen lähestymistavasta huolellisuusvelvoitteeseen, myös pitkällä aikavälillä, sekä käytännesäännöt eli säännöt ja periaatteet, joita yrityksen työntekijöiden ja tytäryritysten on noudatettava, sekä kuvaus huolellisuusvelvoitteen soveltamiseksi käyttöön otetuista prosesseista, mukaan lukien toimenpiteet, joilla käytännesääntöjen noudattaminen todennetaan ja käytännesääntöjen soveltaminen ulotetaan vakiintuneisiin liikesuhteisiin. Käytännesääntöjä olisi sovellettava kaikkiin asiaan liittyviin yrityksen toimintoihin ja toimintoihin, myös hankinta- ja ostopäätöksiin. Yritysten olisi myös saatettava huolellisuusvelvoitetta koskeva toimintapolitiikkansa ajan tasalle vuosittain.
- (29) Yritysten on huolellisuusvelvoitteiden noudattamiseksi toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä haittavaikutusten tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi. 'Asianmukaisella toimenpiteellä' olisi tarkoitettava toimenpidettä, jolla voidaan saavuttaa huolellisuusvelvoitteen tavoitteet, jotka ovat oikeassa suhteessa haittavaikutuksen

104

105

https://www.ungpreporting.org/wp-content/uploads/UNGPreReportingFramework_withguidance2017.pdf.

<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf>, <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf>.

vakavuuteen ja todennäköisyyteen ja jotka ovat kohtuudella yrityksen käytettävissä, ottaen huomioon kunkin tapauksen olosuhteet, mukaan lukien talouden alan ja kunkin liikesuhteen ominaispiirteet ja yrityksen vaikutusvalta niihin, sekä tarve pitää asiat tärkeysjärjestyksessä. Kansainvälisten kehysten mukaisesti yrityksen liikesuhdetta koskevaan vaikutusvaltaan olisi sisällyttävä yhtäältä yrityksen kyky vakuuttaa liikesuhde toteuttamaan toimia haittavaikutusten lopettamiseksi tai ehkäisemiseksi (esimerkiksi omistajuuden tai tosiasiallisen valvonnan, markkinavoimien ja esivalintavaatimusten kautta tai kytkemällä liiketoiminnan kannustimet ihmisoikeuksien ja ympäristönsuojelun tasoon jne.) ja toisaalta sen vaikutusvallan tai vipuvaikutuksen aste, jota yritys voi kohtuudella käyttää esimerkiksi tekemällä yhteistyötä kyseisen liikekumppanin kanssa tai toimimalla toisen yrityksen kanssa, joka on liikesuhteen välitön liikekumppani ja johon liittyy kielteisiä vaikutuksia.

- (30) Tässä direktiivissä säädettyjen huolellisuusvelvoitteiden mukaisesti yrityksen olisi tunnistettava toteutuneet tai mahdolliset haitalliset ihmisoikeus- ja ympäristövaikutukset. Jotta haittavaikutukset voidaan tunnistaa kattavasti, tällaisen tunnistamisen olisi perustuttava määrällisiin ja laadullisiin tietoihin. Esimerkiksi haitallisten ympäristövaikutusten osalta yrityksen olisi saatava tietoa perusolosuhteista arvoketjujen korkeamman riskin tuotantopaikoissa tai -laitoksissa. Haittavaikutusten tunnistamiseen olisi sisällyttävä ihmisoikeuksien ja ympäristötilanteen arviointi dynaamisesti ja säännöllisin väliajoin: ennen uutta toimintaa tai suhdetta, ennen merkittäviä päätöksiä tai muutoksia toiminnassa; vastauksena tai ennakointina toimintaympäristön muutoksiin sekä säännöllisesti vähintään 12 kuukauden välein koko toiminnan tai suhteen keston ajan. Lainoja, luottoa tai muita rahoituspalveluja tarjoavien säänneltyjen rahoitusalan yritysten olisi tunnistettava haittavaikutukset vasta sopimuksen alussa. Haittavaikutuksia tunnistessaan yritysten olisi myös tunnistettava ja arvioitava liikesuhteen liiketoimintamallin ja -strategioiden vaikutukset, mukaan lukien kaupankäynti-, hankinta- ja hinnoittelukäytännöt. Jos yritys ei voi ehkäistä, lopettaa tai minimoida kaikkia haitallisia vaikutuksiaan samanaikaisesti, sen olisi voitava priorisoida toimensa edellyttäen, että se toteuttaa yrityksen kohtuudella käytettävissä olevat toimenpiteet, erityisolosuhteet huomioon ottaen.
- (31) Jotta voitaisiin välttää aiheuttamasta kohtuutonta rasitetta pienemmille yrityksille, jotka toimivat tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla suurivaikutuksisilla aloilla, kyseiset yritykset olisi velvoitettava ainoastaan yksilöimään ne toteutuneet tai mahdolliset vakavat haittavaikutukset, jotka ovat merkityksellisiä kyseisen alan kannalta.
- (32) Kansainvälisten normien mukaisesti haittavaikutusten ennaltaehkäisyssä ja lieventämisessä sekä lopettamisessa ja minimoinnissa olisi otettava huomioon niiden henkilöiden edut, joihin vaikutukset kohdistuvat. Jotta yhteistyötä voidaan jatkaa arvoketjukumppanin kanssa liikesuhteiden lopettamisen (katkaisemisen) ja mahdollisesti haittavaikutusten pahenemisen sijaan, tällä direktiivillä olisi varmistettava, että liikesuhteiden katkaiseminen on lapsityövoiman käyttöä koskevan unionin nollatoleranssipolitiikan mukaisesti viimeinen keino. Jos lopetetaan liikesuhde, jossa on havaittu lapsityövoimaa, lapsi voi altistua vielä vakavammille ihmisoikeusvaikutuksille. Tämä olisi näin ollen otettava huomioon päätettäessä asianmukaisista toimista.

- (33) Jos yritys havaitsee mahdollisia haitallisia ihmisoikeus- tai ympäristövaikutuksia, sen olisi tässä direktiivissä säädettyjen huolellisuusvelvoitteiden mukaisesti toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä niiden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi riittävästi. Jotta yritykset saisivat oikeudellista selkeyttä ja varmuutta, tässä direktiivissä olisi vahvistettava toimet, joita yritysten olisi odotettava toteuttavan mahdollisten haittavaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi tarvittaessa olosuhteista riippuen.
- (34) Tämän direktiivin mukaisen ennaltaehkäisy- ja lieventämisvelvoitteen noudattamiseksi yrityksiä olisi tarvittaessa vaadittava toteuttamaan seuraavat toimet. Koska ennaltaehkäisevät toimet ovat monimutkaisia, yritysten olisi tarvittaessa laadittava ja pantava täytäntöön ennaltaehkäisyä koskeva toimintasuunnitelma. Yritysten olisi pyrittävä saamaan sellaiselta suoralta liikekumppaniltaan sopimukseen perustuvat vakuudet siitä, että se varmistaa käytäntönsäntöjen ja tarvittaessa ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman noudattamisen, myös pyrkimällä saamaan vastaavat sopimukseen perustuvat vakuudet omilta kumppaneiltaan siltä osin kuin niiden toiminta on osa yritysten arvoketjua. Sopimukseen perustuviin vakuuksiin olisi liitettävä asianmukaiset toimenpiteet vaatimusten noudattamisen todentamiseksi. Jotta voidaan varmistaa, että toteutuneet ja mahdolliset haittavaikutukset ehkäistään kattavasti, yritysten olisi myös tehtävä investointeja, joiden tarkoituksena on haittavaikutusten ehkäiseminen, tarjoamaan kohdennettua ja oikeasuhteista tukea pk-yritykselle, jonka kanssa niillä on vakiintunut liikesuhde. Tämä voi olla rahoitusta esimerkiksi suoran rahoituksen, matalakorkoisten lainojen, raaka-aineiden hankintaa koskevien takuiden ja rahoituksen saamisessa avustamisen muodossa. Niitä voidaan auttaa myös käytäntönsäntöjen tai ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa tai antaa teknistä ohjausta esimerkiksi koulutuksen, johtamisjärjestelmien päivittämisen ja muiden yritysten kanssa tehtävän yhteistyön muodossa.
- (35) Jotta voidaan ottaa huomioon kaikki yrityksen vaihtoehdot tapauksissa, joissa mahdollisia vaikutuksia ei voida käsitellä kuvattujen ennaltaehkäisy- tai minimointitoimenpiteiden avulla, tässä direktiivissä olisi myös mainittava yrityksen mahdollisuus pyrkiä tekemään sopimus välillisen liikekumppanin kanssa yrityksen käytäntönsäntöjen tai ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman noudattamiseksi ja toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä sen todentamiseksi, että välillinen liikesuhde on sopimuksen mukainen.
- (36) Jotta voidaan varmistaa, että mahdollisten haittavaikutusten ehkäiseminen ja lieventäminen on tehokasta, yritysten olisi asetettava etusijalle arvoketjun liikesuhteiden jatkuminen sen sijaan, että ne lopettaisivat liikesuhteen viimeisenä keinona sen jälkeen, kun ne ovat yrittäneet ennaltaehkäistä ja lieventää mahdollisia haittavaikutuksia siinä onnistumatta. Direktiivissä olisi kuitenkin mainittava myös, niiden tapausten osalta, joissa kuvattujen ehkäisevien tai lieventävien toimenpiteiden avulla ei voida puuttua mahdollisiin haittavaikutuksiin, yritysten velvollisuus olla aloittamatta uusia suhteita tai laajentamatta olemassa olevia suhteitaan kyseisen kumppanin kanssa ja, jos niiden välisiin suhteisiin sovellettava laki antaa siihen mahdollisuuden, keskeyttää väliaikaisesti kauppasuhteet kyseisen kumppanin kanssa siten, että samalla jatketaan ennaltaehkäisy- ja minimointitoimia, jos voidaan kohtuudella odottaa, että nämä pyrkimykset onnistuvat lyhyellä aikavälillä, tai lopettaa liikesuhde kyseisen toiminnan osalta, jos mahdollinen

haittavaikutus on vakava. Jotta yritykset voivat toteuttaa tämän velvoitteen, jäsenvaltioiden olisi säädettävä mahdollisuudesta lopettaa liikesuhde niiden lainsäädännön piiriin kuuluvissa sopimuksissa. On mahdollista, että haittavaikutusten ehkäiseminen välillisissä liikesuhteissa edellyttää yhteistyötä toisen yrityksen kanssa, esimerkiksi sellaisen yrityksen kanssa, jolla on suora sopimussuhde tavarantoimittajan kanssa. Joissakin tapauksissa tällainen yhteistyö voisi olla ainoa realistinen tapa ehkäistä haittavaikutuksia erityisesti silloin, kun välillisen liikesuhteen osapuoli ei ole valmis tekemään sopimusta yrityksen kanssa. Tällöin yrityksen olisi tehtävä yhteistyötä sellaisen toimijan kanssa, joka voi tehokkaimmin ehkäistä tai lieventää haittavaikutuksia välillisessä liikesuhteessa siten, että kilpailulainsäädäntöä noudatetaan.

- (37) Suorissa ja välillisissä liikesuhteissa toimialan yhteistyö, toimialajärjestelmät ja useita sidosryhmiä käsittävät aloitteet voivat auttaa luomaan lisävaikutusta haitallisten vaikutusten tunnistamiseen, lieventämiseen ja ehkäisemiseen. Siksi yritysten olisi voitava tukeutua tällaisiin aloitteisiin tässä direktiivissä vahvistettujen huolellisuusvelvoitteidensa täytäntöönpanossa siinä määrin kuin tällaiset järjestelmät ja aloitteet soveltuvat kyseisten velvoitteiden täyttämisen tukemiseen. Yritykset voisivat arvioida omasta aloitteestaan näiden järjestelmien ja aloitteiden yhdenmukaistamista tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden kanssa. Jotta voidaan varmistaa, että tällaisista aloitteista saadaan täydet tiedot, direktiivissä olisi myös viitattava komission ja jäsenvaltioiden mahdollisuuteen helpottaa tiedon levittämistä tällaisista järjestelmistä tai aloitteista ja niiden tuloksista. Komissio voi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa antaa ohjeita alan toimialakohtaisten järjestelmien ja sidosryhmien yhteisaloitteiden toimivuuden arvioimiseksi.
- (38) Tässä direktiivissä säädettyjen huolellisuusvelvoitteiden mukaisesti, jos yritys havaitsee toteutuneita haitallisia ihmisoikeus- tai ympäristövaikutuksia, sen olisi toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä niiden lopettamiseksi. Voidaan olettaa, että yritys pystyy lopettamaan tosiasiallisesti haitalliset vaikutukset omassa toiminnassaan ja tytäryhtiöissään. On kuitenkin selvennettävä, että vakiintuneissa liikesuhteissa, joissa haitallisia vaikutuksia ei voida lopettaa, yritysten olisi minimoitava tällaisten vaikutusten laajuus. Haitallisten vaikutusten laajuuden minimoinnissa olisi edellytettävä lopputulosta, joka on mahdollisimman lähellä haittavaikutusten lopettamista. Oikeudellisen selkeyden ja oikeusvarmuuden varmistamiseksi yrityksille tässä direktiivissä olisi määriteltävä, mitä toimia yrityksiltä olisi edellytettävä tosiasiallisesti haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten lopettamiseksi ja niiden laajuuden minimoimiseksi tarpeen mukaan olosuhteista riippuen.
- (39) Tämän direktiivin mukaisen tosiasiallisten haitallisten vaikutusten lopettamista ja niiden laajuuden minimoimista koskevan velvollisuuden noudattamiseksi yrityksiltä olisi tarvittaessa edellytettävä seuraavien toimien toteuttamista. Niiden olisi neutralisoitava haittavaikutus tai minimoitava sen laajuus toiminnalla, jonka on oltava oikeassa suhteessa haittavaikutuksen merkittävyyteen ja laajuuteen sekä yrityksen toiminnan osuuteen haittavaikutuksen synnyssä. Yritysten olisi laadittava ja pantava täytäntöön korjaava toimintasuunnitelma, jossa on kohtuulliset ja selkeästi määritellyt määräajat toimille ja laadulliset ja määrälliset indikaattorit parannusten mittaamiseksi, jos tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että haittavaikutusta ei voida välittömästi lopettaa. Yritysten olisi myös pyrittävä saamaan sellaiselta suoralta liikekumppaniltaan sopimukseen

perustuvat vakuudet siitä, että se varmistaa yrityksen käytännesääntöjen ja tarvittaessa ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman noudattamisen, myös pyrkimällä saamaan vastaavat sopimukseen perustuvat vakuudet omilta kumppaneiltaan siltä osin kuin niiden toiminta on osa yrityksen arvoketjua. Sopimukseen perustuviin vakuuksiin olisi liitettävä asianmukaiset toimenpiteet vaatimusten noudattamisen todentamiseksi. Yritysten olisi myös tehtävä investointeja, joiden tarkoituksena on haittavaikutusten lopettaminen tai minimointi, tarjottava kohdennettua ja oikeasuhteista tukea pk-yritykselle, jonka kanssa niillä on vakiintunut liikesuhde, ja tehtävä yhteistyötä muiden yritysten kanssa, tarvittaessa myös siinä tarkoituksessa, että voidaan parantaa yrityksen kykyä saada haittavaikutus loppumaan.

- (40) Jotta voidaan ottaa huomioon kaikki yrityksen vaihtoehdot tapauksissa, joissa tosiasiallisia vaikutuksia ei voida käsitellä kuvattujen toimenpiteiden avulla, tässä direktiivissä olisi myös mainittava yrityksen mahdollisuus pyrkiä tekemään sopimus välillisen liikekumppanin kanssa yrityksen käytännesääntöjen tai korjaavan toimintasuunnitelman noudattamiseksi ja toteuttaa asianmukaisia toimenpiteitä sen todentamiseksi, että välillinen liikesuhde on sopimuksen mukainen.
- (41) Jotta voidaan varmistaa, että mahdollisten haittavaikutusten lopettaminen ja minimoiminen on tehokasta, yritysten olisi asetettava etusijalle arvoketjun liikesuhteiden jatkuminen sen sijaan, että ne lopettaisivat liikesuhteen, viimeisenä keinona, sen jälkeen, kun ne ovat yrittäneet lopettaa tai minimoida haittavaikutukset siinä onnistumatta. Direktiivissä olisi kuitenkin mainittava myös niiden tapausten osalta, joissa kuvattujen toimenpiteiden avulla ei voida lopettaa tai riittävällä tavalla lieventää haittavaikutuksia, yritysten velvollisuus olla aloittamatta uusia suhteita tai laajentamatta olemassa olevia suhteitaan kyseisen kumppanin kanssa ja, jos niiden välisiin suhteisiin sovellettava laki antaa siihen mahdollisuuden, keskeyttää väliaikaisesti kaupalliset suhteet kyseisen kumppanin kanssa ja pyrittävä samalla lopettamaan haittavaikutus tai minimoimaan sen laajuus, tai lopettaa liikesuhde kyseisen toiminnan osalta, jos sen haittavaikutus katsotaan vakavaksi. Jotta yritykset voivat toteuttaa tämän velvoitteen, jäsenvaltioiden olisi säädettävä mahdollisuudesta lopettaa liikesuhde niiden lainsäädännön piiriin kuuluvissa sopimuksissa.
- (42) Yritysten olisi annettava henkilöille ja järjestöille mahdollisuus tehdä niille valituksia suoraan, jos kyse on oikeutetusta huolesta, joka koskee toteutuneita tai mahdollisia haitallisia ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia. Mahdollisuus tällaisten valitusten tekemiseen olisi annettava muun muassa ammattiliitoille ja muille työntekijöiden edustajille, jotka edustavat kyseisessä arvoketjussa työskenteleviä henkilöitä, sekä kyseiseen arvoketjuun liittyvillä aloilla toimiville kansalaisjärjestöille, jos niillä on tiedossaan mahdollinen tai toteutunut haittavaikutus. Yritysten olisi otettava käyttöön menettely näiden valitusten käsittelemiseksi ja tiedotettava tarvittaessa näistä menettelyistä työntekijöille, ammattiliitoille ja muille työntekijöiden edustajille. Mahdollisuus valitus- ja korjausmekanismin käyttöön ei saisi estää valituksen tekijää käyttämästä oikeussuojakeinoja. Kansainvälisten normien mukaisesti valituksen tekijöillä olisi oltava oikeus pyytää valituksen johdosta asianmukaisia jatkotoimia yritykseltä ja tavata yrityksen edustajia asianmukaisella tasolla, jotta voidaan keskustella valituksen

aiheena olevista mahdollisista tai toteutuneista vakavista haittavaikutuksista. Tämä mahdollisuus ei saisi johtaa kohtuuttomien pyyntöjen esittämiseen yrityksille.

- (43) Yritysten olisi seurattava huolellisuusvelvoitetta koskevien toimenpiteidensä täytäntöönpanoa ja tehokkuutta. Niiden olisi arvioitava säännöllisesti omia toimiaan sekä tytäryritystensä ja yrityksen arvoketjuihin liittyvien vakiintuneiden liikesuhteiden toimia ja toimenpiteitä seuratakseen haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamisen, ehkäisemisen ja minimoimisen, lopettamisen ja lieventämisen tuloksellisuutta. Tällaisilla arvioinneilla olisi todennettava, että haitalliset vaikutukset tunnistetaan asianmukaisesti, että huolellisuusvelvoitetta koskevat toimenpiteet pannaan täytäntöön ja että haitalliset vaikutukset on tosiasiallisesti estetty tai lopetettu. Jotta voidaan varmistaa, että tällaiset arvioinnit ovat ajan tasalla, niitä olisi tehtävä vähintään 12 kuukauden välein ja niitä olisi tarkistettava tällä välin, kun on perusteltua syytä uskoa, että on muodostunut merkittävä uusi haittavaikutusten riski.
- (44) Yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevissa YK:n suuntaviivoissa ja OECD:n kehyksessä vahvistettujen voimassa olevien kansainvälisten normien mukaisesti huolellisuusvelvoitteeseen kuuluu tiedottaa ulkoisesti huolellisuusvelvoitetta koskevista toimintaperiaatteista, prosesseista ja toiminnasta, joita on toteutettu tosiasiallisten tai mahdollisten haittavaikutusten tunnistamiseksi ja torjumiseksi, mukaan lukien kyseisten toimien havainnot ja tulokset. Ehdotuksessa direktiivin 2013/34/EU muuttamiseksi, siltä osin kuin on kyse yritysten kestävyysraportoinnista, vahvistetaan asiaankuuluvat raportointivelvoitteet tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluville yrityksille. Pällekkäisten raportointivelvoitteiden välttämiseksi tässä direktiivissä ei tulisi ottaa käyttöön uusia raportointivelvoitteita direktiivissä 2013/34/EU säädettyjen lisäksi niiden yritysten osalta, jotka kuuluvat kyseisen direktiivin soveltamisalaan, mikä koskee myös sen mukaisesti kehitettäviä raportointistandardeja. Jotta tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvat yritykset, joihin ei sovelleta direktiiviä 2013/34/EU, voisivat täyttää viestintävelvoitteensa osana tämän direktiivin mukaista huolellisuusvelvoitettaan, niiden olisi julkaistava verkkosivustollaan vuosittainen selvitys jollakin kansainvälisessä liiketoiminnassa yleisesti käytetyllä kielellä.
- (45) Komission olisi annettava ohjeita mallisopimuslausekkeista helpottaakseen yritysten tehtävää noudattaa huolellisuusvelvoitteitaan arvoketjunsä kaikissa vaiheissa, mikä myös rajoittaisi noudattamisesta aiheutuvan taakan siirtämistä niiden kumppaneina toimiville pk-yrityksille.
- (46) Tarjotakseen tukea ja käytännön välineitä yrityksille tai jäsenvaltioiden viranomaisille sen suhteen, miten yritysten olisi täytettävä huolellisuusvelvoitteensa, komissiolla olisi oltava mahdollisuus antaa ohjeita, myös tiettyjä aloja varten tai tietyistä haittavaikutuksista, asiaankuuluvia kansainvälisiä ohjeita ja normeja viitteenä käyttäen ja kuultuaan sitä ennen jäsenvaltioita ja sidosryhmiä, Euroopan unionin perusoikeusvirastoa, Euroopan ympäristökeskusta ja tarvittaessa sellaisia kansainvälisiä elimiä, joilla on huolellisuusvelvoitetta koskevaa asiantuntemusta.
- (47) Vaikka pk-yritykset eivät kuulu tämän direktiivin soveltamisalaan, sen säännökset voivat vaikuttaa niihin niiden toimeksisaajina tai alihankkijoina toimivien yritysten kautta, joihin direktiiviä sovelletaan. Tavoitteena on kuitenkin keventää pk-yrityksille aiheutuvaa taloudellista tai hallinnollista taakkaa, sillä monilla niistä on jo nyt vaikeuksia selvittää

maailmanlaajuisen talous- ja terveyskriisin kurimuksessa. Tukeakseen pk-yrityksiä jäsenvaltioiden olisi perustettava ja ylläpidettävä yksin tai yhdessä tähän tarkoitettuja verkkosivustoja, portaaleja tai alustoja, ja jäsenvaltiot voisivat myös tukea taloudellisesti pk-yrityksiä ja auttaa niitä kehittämään valmiuksiaan. Tällaista tukea olisi asetettava myös tuotantoketjun alkupäässä olevien, kolmansien maiden talouden toimijoiden saataville, minkä lisäksi sitä olisi tarvittaessa mukautettava ja laajennettava koskemaan niitä. Yrityksiä, joilla on kumppaninaan pk-yritys, kehoitetaan myös tukemaan näitä yrityksiä huolellisuusvelvoitetta koskevien toimenpiteiden noudattamisessa, jos tällaiset vaatimukset uhkaavat vaarantaa pk-yrityksen elinkelpoisuuden, sekä asettamaan pk-yrityksille oikeudenmukaisia, kohtuullisia, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia vaatimuksia.

- (48) Täydentääkseen jäsenvaltioiden pk-yrityksille tarjoamaa tukea komissio voi hyödyntää käytössä olevia EU:n välineitä, hankkeita ja muita toimia huolellisuusvelvoitteen täytäntöönpanossa EU:ssa ja kolmansissa maissa. Se voi ottaa käyttöön uusia tukitoimenpiteitä, joilla autetaan yrityksiä, myös pk-yrityksiä, huolellisuusvelvoitteissa, ja perustaa seurantakeskuksen arvoketjun avoimuuden varmistamista sekä sidosryhmien yhteisaloitteiden helpottamista varten.
- (49) Komissio ja jäsenvaltiot olisi jatkettava kumppanuuteen perustuvaa yhteistyötä kolmansien maiden kanssa tukeakseen tuotantoketjun alkupäässä olevia talouden toimijoita kehittämään valmiuksiaan ehkäistä tehokkaasti toimintansa ja liikesuhteidensa haitallisia ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia kiinnittäen erityistä huomiota pienviljelijöiden kohtaamiin ongelmiin. Niiden olisi käytettävä naapuruus- ja kehitysyhteistyövälineitään sekä kansainvälisen yhteistyön välineitään tukeakseen kolmansien maiden hallituksia ja tuotantoketjun alkupäässä olevia talouden toimijoita sellaisten haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten torjumisessa, joita aiheutuu niiden toiminnasta ja alkupään liikesuhteista. Tähän voi kuulua kumppanimaiden hallitusten, paikallisen yksityisen sektorin ja sidosryhmien kanssa tehtävää yhteistyötä haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten perimmäisiin syihin puuttumiseksi.
- (50) Jotta voidaan varmistaa, että tällä direktiivillä edistetään ilmastonmuutoksen torjumista, yritysten olisi hyväksyttävä suunnitelma, jolla varmistetaan, että yrityksen liiketoimintamalli ja -strategia ovat linjassa kestäväan talouteen siirtymisen ja ilmaston lämpenemisen rajoittamisen 1,5 celsiusasteeseen kanssa Pariisin sopimuksen mukaisesti. Jos ilmastonmuutos on tunnistettu tai olisi pitänyt tunnistaa yrityksen toiminnan pääasialliseksi riskiksi tai pääasialliseksi vaikuttajaksi, yrityksen olisi sisällytettävä suunnitelmaansa päästövähennystavoitteet.
- (51) Jotta voidaan varmistaa että tällainen päästövähennyssuunnitelma pannaan tarkoituksenmukaisesti täytäntöön ja sisällytetään johtajien taloudellisiin kannustimiin, suunnitelma olisi otettava asianmukaisesti huomioon muuttuvia palkkioita määritettäessä, jos muuttuva palkkio liittyy siihen, miten johtaja on edistänyt yrityksen liiketoimintastrategiaa, pitkän aikavälin intressejä ja toiminnan kestävyyttä.
- (52) Jotta tämän direktiivin tehokas valvonta ja tarvittaessa täytäntöönpano voidaan toteuttaa niiden yritysten osalta, joihin ei sovelleta jäsenvaltion lainsäädäntöä, näiden yritysten olisi nimettävä unioniin valtuutettu edustaja, jolla on tarvittavat valtuudet ja joka toimittaa tietoja niiden valtuutetuille edustajille. Valtuutetun edustajan olisi voitava

toimia myös yhteyshenkilönä edellyttäen, että tämän direktiivin asiaa koskevia vaatimuksia noudatetaan.

- (53) Jotta voidaan varmistaa yritysten huolellisuusvelvoitteiden moitteettoman täytäntöönpanon seuranta ja tämän direktiivin asianmukainen täytäntöönpano, jäsenvaltioiden olisi nimettävä yksi tai useampi kansallinen valvontaviranomainen. Näiden valvontaviranomaisten olisi oltava julkisia, riippumattomia tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvista yrityksistä tai muista markkinaintresseistä, eikä niillä saisi olla eturistiriitoja. Jäsenvaltioiden olisi kansallisen lainsäädännön mukaisesti varmistettava toimivaltaisen viranomaisen asianmukainen rahoitus. Niillä olisi oltava oikeus suorittaa tutkimuksia, omasta aloitteestaan tai tämän direktiivin nojalla esitettyjen valitusten tai perusteltujen huolenaideiden pohjalta. Jäsenvaltiot voisivat yksilöidä alakohtaisen lainsäädännön mukaiset toimivaltaiset viranomaiset, jos niillä on sellaisia, tämän direktiivin soveltamisesta vastaaviksi niiden toimivaltaan kuuluvilla aloilla. Ne voisivat nimetä säänneltyjen rahoitusalan yritysten valvonnasta vastaavat viranomaiset myös tässä direktiivissä tarkoitetuiksi valvontaviranomaisiksi.
- (54) Jotta voidaan varmistaa tämän direktiivin kansallisten täytäntöönpanotoimenpiteiden tehokkuus, jäsenvaltioiden olisi säädettävä näiden toimenpiteiden rikkomista koskevista varoittavista, oikeasuhteisista ja tehokkaista seuraamuksista. Jotta tällainen seuraamusjärjestelmä olisi tehokas, kansallisten valvontaviranomaisten määräämiin hallinnollisiin seuraamuksiin olisi kuuluttava taloudellisia seuraamuksia. Jos jäsenvaltion oikeusjärjestelmässä ei säädetä hallinnollisista seuraamuksista, joista tässä direktiivissä säädetään, hallinnollisia seuraamuksia koskevia sääntöjä olisi sovellettava siten, että seuraamuksen käynnistää toimivaltainen valvontaviranomainen ja sen määrää oikeusviranomainen. Sen vuoksi kyseisten jäsenvaltioiden on varmistettava, että sääntöjen ja seuraamusten soveltamisella on vastaava vaikutus kuin toimivaltaisten valvontaviranomaisten määräämillä hallinnollisilla seuraamuksilla.
- (55) Jotta voidaan varmistaa tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten johdonmukainen soveltaminen ja täytäntöönpano, kansallisten valvontaviranomaisten olisi tehtävä yhteistyötä ja koordinoitava toimintaansa. Tätä varten komission olisi perustettava valvontaviranomaisten eurooppalainen verkosto ja valvontaviranomaisten olisi avustettava toisiaan tehtäviensä suorittamisessa ja tarjottava keskinäistä avunantoa.
- (56) Jotta voidaan varmistaa, että haittavaikutusten uhreille maksetaan tosiasiallinen korvaus, jäsenvaltioiden on vahvistettava säännöt, jotka koskevat yrityksen siviilioikeudellista vahinkovastuuta, jos se ei ole noudattanut huolellisuusvelvoiteprosessiaan. Yrityksen olisi oltava vastuussa vahingoista, jos se ei ole noudattanut velvoitteita ehkäistä ja lieventää mahdollisia haittavaikutuksia tai lopettaa tosiasiallisia vaikutuksia tai minimoida niiden laajuus, minkä seurauksena ilmenee haittavaikutus, joka olisi pitänyt tunnistaa, ehkäistä, lieventää, lopettaa tai sen laajuus minimoida asianmukaisilla toimenpiteillä, ja se aiheuttaa vahingon.
- (57) Välillisissä liikesuhteissa tapahtuneiden vahinkojen osalta yrityksen vastuuseen olisi sovellettava tiettyjä ehtoja. Yrityksen ei pitäisi olla vastuussa, jos se on toteuttanut erityisiä huolellisuusvelvoitteeseen liittyviä toimenpiteitä. Sitä ei kuitenkaan pitäisi vapauttaa vastuusta siitä hyvästä, että se on toteuttamalla tällaisia toimenpiteitä, jos on ollut kohtuutonta odottaa, että tosiasiallisesti toteutetut toimet, myös

vaatimustenmukaisuuden tarkastamisen osalta, riittäisivät estämään, lopettamaan tai minimoimaan haittavaikutuksen tai lieventämään sitä. Lisäksi arvioitaessa vastuun olemassaoloa ja laajuutta on syytä ottaa asianmukaisesti huomioon yrityksen toimet valvontaviranomaisen siltä vaatimien korjaavien toimien noudattamiseksi, siltä osin kuin ne liittyvät suoraan kyseessä olevaan vahinkoon, mahdollisesti tehdyt investoinnit ja kohdennettu tuki sekä mahdollinen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa sen arvoketjuihin kohdistuvien haittavaikutusten käsittelemiseksi.

- (58) Vastuuta koskevalla järjestelyllä ei säännellä sitä, kenen olisi osoitettava, että yrityksen toiminta oli asian olosuhteissa kohtuullisen riittävää, siksi tämä kysymys on jätetty kansallisessa lainsäädännössä ratkaistavaksi.
- (59) Siviilioikeudellista vastuuta koskevien sääntöjen osalta yrityksen siviilioikeudellinen vastuu vahingoista, joita aiheutuu siitä, että se ei ole noudattanut huolellisuusvelvoitetta riittävällä tavalla, ei rajoita sen tytäryritysten tai arvoketjuun kuuluvien suorien tai välillisten liikekumppaneiden siviilioikeudellista vastuuta. Tämän direktiivin mukaiset siviilioikeudellista vastuuta koskevat säännöt eivät myöskään saisi rajoittaa sellaisten siviilioikeudellista vastuuta koskevien unionin tai kansallisten sääntöjen soveltamista, jotka liittyvät haitallisiin ihmisoikeusvaikutuksiin tai haitallisiin ympäristövaikutuksiin ja joissa säädetään vastuusta tämän direktiivin soveltamisalaan kuulumattomissa tilanteissa tai ankarammasta vastuusta kuin tässä direktiivissä.
- (60) Haitallisista ympäristövaikutuksista johtuvan siviilioikeudellisen vastuun osalta vahinkoa kärsineet henkilöt voivat hakea korvausta tämän direktiivin nojalla, vaikka ne olisivat päällekkäisiä ihmisoikeusvaatimusten kanssa.
- (61) Jotta voidaan varmistaa, että ihmisoikeus- ja ympäristövahinkojen uhrin voivat nostaa vahingonkorvauskanteen ja vaatia korvausta vahingoista, jotka ovat aiheutuneet siitä, että yritys ei ole noudattanut tästä direktiivistä johtuvia huolellisuusvelvoitteita, jopa silloin, kun tällaisiin vaatimuksiin sovellettava laki ei ole minkään jäsenvaltion laki, esimerkiksi tilanteessa, jossa sovelletaan kansainvälisen yksityisoikeuden sääntöjen mukaisesti vahingon aiheutuessa kolmannessa maassa, tässä direktiivissä olisi edellytettävä, että jäsenvaltiot varmistavat, että niiden kansallisten säännösten mukaista vastuuta, joilla tämä artikla saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, sovelletaan ensisijaisena tapauksissa, joissa tähän vastuuseen liittyviin vaatimuksiin sovellettava laki ei ole minkään jäsenvaltion laki.
- (62) Tämän direktiivin mukainen siviilioikeudellista vastuuta koskeva järjestelmä ei saisi rajoittaa ympäristövastuudirektiivin 2004/35/EY soveltamista. Tämä direktiivi ei saisi estää jäsenvaltioita asettamasta yrityksille tiukempia lisävelvoitteita tai toteuttamasta muita toimenpiteitä, joilla on samat tavoitteet kuin tällä direktiivillä.
- (63) Kaikkien jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön mukaan johtajilla on huolenpitovelvollisuus yritystä kohtaan. Sen varmistamiseksi, että tämä yleinen velvoite ymmärretään ja sitä sovelletaan tavalla, joka on yhdenmukainen tällä direktiivillä käyttöön otettujen huolellisuusvelvoitteiden kanssa, ja että johtajat ottavat päätöksissään järjestelmällisesti huomioon kestävyyskysymykset, tässä direktiivissä olisi selvennettävä yhdenmukaisella tavalla johtajien yleistä velvollisuutta toimia yrityksen edun mukaisesti säätämällä, että johtajat ottavat huomioon direktiivissä 2013/34/EU tarkoitetut

kestävyyskysymykset, mukaan lukien tapauksen mukaan ihmisoikeus-, ilmastonmuutos- ja ympäristövaikutukset lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Tämän selventäminen ei edellytä nykyisten kansallisten yritysrajoitteiden muuttamista.

- (64) Vastuu huolellisuusvelvoitteesta olisi asetettava yrityksen johtajille kansainvälisten huolellisuusvelvoitetta koskevien puitteiden mukaisesti. Johtajien olisi sen vuoksi vastattava tässä direktiivissä säädettyjen huolellisuusvelvoitetta koskevien toimien toteuttamisesta ja valvonnasta sekä yrityksen huolellisuusvelvoitetta koskevan toimintapolitiikan hyväksymisestä ottaen asianmukaisesti huomioon sidosryhmiltä ja kansalaisjärjestöiltä saamansa asiaa koskevat tiedot ja sisällyttämällä huolellisuusvelvoite yrityksen johtamisjärjestelmiin. Johtajien olisi myös mukautettava yrityksen strategiaa tunnistettujen toteutuneiden ja mahdollisten vaikutusten ja toteutettujen huolellisuusvelvoitetta koskevien toimenpiteiden mukaan.
- (65) Henkilöillä, jotka työskentelevät tämän direktiivin mukaisten huolellisuusvelvoitteiden soveltamisalaan kuuluvien yritysten hyväksi tai jotka ovat yhteydessä tällaisiin yhtiöihin työhön liittyvän toimintansa yhteydessä, voi olla keskeinen rooli tämän direktiivin sääntöjen rikkomisen paljastamisessa. He voivat siten edistää niiden rikkomisen ehkäisemistä ja tehostaa tämän direktiivin täytäntöönpanoa. Sen vuoksi tämän direktiivin rikkomisesta ilmoittamiseen ja tällaisesta rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojeluun olisi sovellettava direktiiviä (EU) 2019/1937¹⁰⁶.
- (66) Sen täsmentämiseksi, mitä tietoja yritysten, jotka eivät kuulu yritysten kestävyysraportointia koskevien direktiivin 2013/34/EU säännösten mukaisten raportointivaatimusten soveltamisalaan, olisi annettava tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvista asioista, komissiolle olisi siirrettävä valta antaa säädöksiä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 290 artiklan mukaisesti lisäsääntöjen määrittämiseksi tällaisen raportoinnin sisällöstä ja kriteereistä ja täsmentäen siihen sisällytettäviä tietoja huolellisuusvelvoitteen kuvauksesta, mahdollisista ja toteutuneista haittavaikutuksista ja niiden vuoksi toteutetuista toimenpiteistä. On erityisen tärkeää, että komissio asiaa valmistellessaan toteuttaa asianmukaiset kuulemiset, myös asiantuntijatasolla, ja että nämä kuulemiset toteutetaan paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa¹⁰⁷ vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Jotta voitaisiin erityisesti varmistaa tasavertainen osallistuminen delegoitujen säädösten valmisteluun, Euroopan parlamentille ja neuvostolle toimitetaan kaikki asiakirjat samaan aikaan kuin jäsenvaltioiden asiantuntijoille, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asiantuntijoilla on järjestelmällisesti oikeus osallistua komission asiantuntijaryhmien kokouksiin, joissa valmistellaan delegoituja säädöksiä.

¹⁰⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, annettu 23 päivänä lokakuuta 2019, unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (EUVL L 305, 26.11.2019, s. 17.

¹⁰⁷ EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.

- (67) Tätä direktiiviä sovellettaessa olisi noudatettava unionin tietosuojalainsäädäntöä sekä oikeutta yksityisyyden ja henkilötietojen suojaan sellaisina kuin ne on kirjattu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaan. Tämän direktiivin mukaisessa henkilötietojen käsittelyssä olisi noudatettava Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679¹⁰⁸, mukaan lukien käyttötarkoituksen rajoittamista, tietojen minimointia ja säilytyksen rajoittamisesta koskevat vaatimukset.
- (68) Euroopan tietosuojavaltuutettua on kuultu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1725¹⁰⁹ 28 artiklan 2 kohdan mukaisesti, ja hän on antanut lausuntonsa ... 2022.
- (69) Tämä direktiivi ei vaikuta unionin muiden säädösten mukaisiin ihmisoikeuksia, ympäristönsuojelua ja ilmastomuutosta koskeviin velvoitteisiin. Jos tämän direktiivin säännökset ovat ristiriidassa sellaisen toisen unionin säädöksen säännöksen kanssa, jolla on samat tavoitteet ja jossa säädetään laajemmista tai yksityiskohtaisemmista velvoitteista, tämän toisen unionin säädöksen säännöksillä olisi oltava ristiriitatilanteessa etusija ja kyseisiin velvoitteisiin olisi sovellettava niitä.
- (70) Komission olisi arvioitava ja raportoitava, olisiko tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvien vaikutuksiltaan merkittävien alojen luetteloon lisättävä uusia aloja, jotta se vastaisi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön ohjeita, tai työvoiman hyväksikäyttöä, ihmisoikeusloukkauksia tai uusia ympäristöuhkia koskevan selkeän näytön perusteella; olisiko tässä direktiivissä tarkoitettua asiaan liittyvien kansainvälisten yleissopimusten luetteloa muutettava erityisesti kansainvälisen kehityksen perusteella; tai olisiko tämän direktiivin huolellisuusvelvoitesäännökset ulotettava koskemaan haitallisia ilmastovaikutuksia.
- (71) Jäsenvaltiot eivät voi yksin tai koordinoimattomasti riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta, joka on sisämarkkinoiden potentiaalinen parempi hyödyntäminen kestävään talouteen siirtymisen ja kestäväan kehityksen edistämiseksi ehkäisemällä ja lieventämällä mahdollisia tai toteutuneita haitallisia ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia yritysten arvoketjuissa, vaan se voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Kohdatut ongelmat ja niiden syyt ylittävät valtioiden rajat, sillä monet yritykset toimivat unionin tai maailman laajuisesti ja arvoketjut ulottuvat muihin jäsenvaltioihin ja kolmansiiin maihin. Lisäksi yksittäisten jäsenvaltioiden toimenpiteet saattavat olla tuloksettomia ja johtaa sisämarkkinoiden pirstoutumiseen.

¹⁰⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasäädös) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1–88).

¹⁰⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 39–98).

Tämän vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde

1. Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat
 - a) toteutuneisiin ja mahdollisiin haitallisiin ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksiin liittyviä yritysten velvoitteita niiden omassa toiminnassa, niiden tytäryritysten toiminnassa ja sellaisten toimijoiden toteuttamassa arvoketjun toiminnassa, joiden kanssa yrityksellä on vakiintunut liikesuhde;
 - b) korvausvastuuta edellä mainittujen velvoitteiden rikkomisesta.Liikesuhteiden 'vakiintuneisuutta' on arvioitava uudelleen säännöllisin väliajoin ja vähintään 12 kuukauden välein.
2. Tämä direktiivi ei anna perustetta heikentää jäsenvaltioiden lainsäädännössä tämän direktiivin antamishetkellä säädettyä ihmisoikeuksien, ympäristön tai ilmaston suojelun tasoa.
3. Tämä direktiivi ei vaikuta unionin muiden säädösten mukaisiin ihmisoikeuksia, ympäristönsuojelua ja ilmastonmuutosta koskeviin velvoitteisiin. Jos tämän direktiivin säännökset ovat ristiriidassa sellaisen toisen unionin säädöksen säännöksen kanssa, jolla on samat tavoitteet ja jossa säädetään laajemmista tai yksityiskohtaisemmista velvoitteista, tämän toisen unionin säädöksen säännöksillä on ristiriitatilanteessa etusija ja kyseisiin velvoitteisiin sovelletaan niitä.

2 artikla

Soveltamisala

1. Tätä direktiiviä sovelletaan yrityksiin, jotka on perustettu jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ja jotka täyttävät jonkin seuraavista edellytyksistä:
 - a) yrityksellä oli keskimäärin yli 500 työntekijää ja sen maailmanlaajuinen nettoliikevaihto oli yli 150 miljoonaa euroa viimeisimpänä tilivuonna, jolta on laadittu vuositilinpäätös;
 - b) yritys ei saavuttanut a alakohdan mukaisia raja-arvoja, mutta sillä oli keskimäärin yli 250 työntekijää ja sen maailmanlaajuinen nettoliikevaihto oli yli 40 miljoonaa euroa viimeisimpänä tilivuonna, jolta on laadittu vuositilinpäätös, jos

nettoliikevaihdosta vähintään 50 prosenttia syntyi yhdellä tai useammalla seuraavista aloista:

- i) tekstiilien, nahan ja niihin liittyvien tuotteiden (myös jalkineiden) valmistus sekä tekstiilien, vaatteiden ja jalkineiden tukkukauppa;
- ii) maatalous, metsätalous, kalastus (myös vesiviljely), elintarvikkeiden valmistus ja maatalouden raaka-aineiden, elävien eläinten, puun, elintarvikkeiden ja juomien tukkukauppa;
- iii) kaivannaisteollisuus toimintapaikasta riippumatta (mukaan lukien raakaöljy, maakaasu, kivihiili, ruskohiili, metallit ja metallimalmit sekä kaikki muut ei-metalliset mineraalit ja louhintatuotteet), perusmetallituotteiden, muiden ei-metallisten mineraalituotteiden ja metallituotteiden valmistus (lukuun ottamatta koneita ja laitteita) sekä mineraalivarojen ja mineraaleista valmistettavien perus- ja välituotteiden (mukaan lukien metallit ja metallimalmit, rakennusmateriaalit, polttoaineet, kemikaalit ja muut välituotteet) tukkukauppa.

- 2. Tätä direktiiviä sovelletaan myös yrityksiin, jotka on perustettu jonkin kolmannen maan lainsäädännön mukaisesti ja jotka täyttävät jonkin seuraavista edellytyksistä:
 - a) niiden nettoliikevaihto unionissa oli yli 150 miljoonaa euroa viimeistä tilivuotta edeltävänä tilivuotena;
 - b) niiden nettoliikevaihto unionissa viimeistä tilivuotta edeltävänä tilivuotena oli yli 40 miljoonaa euroa mutta enintään 150 miljoonaa euroa, ja niiden maailmanlaajuisesta nettoliikevaihdosta vähintään 50 prosenttia syntyi yhdellä tai useammalla 1 kohdan b alakohdassa luetellulla alalla.
- 3. Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa osa-aikaisten työntekijöiden lukumäärä lasketaan kokoaikaiseksi muutettuna. Vuokratyöntekijät on sisällytettävä työntekijöiden lukumäärää koskevaan laskelmaan samalla tavoin kuin jos he olisivat olleet saman ajan suoraan yrityksen palveluksessa.
- 4. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen yritysten osalta jäsenvaltio, jolla on toimivalta säännellä tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia asioita, on se jäsenvaltio, jossa yrityksellä on sääntömääräinen kotipaikka.

3 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä tarkoitetaan

a) ’yrityksellä’ jotakin seuraavista:

- i) oikeushenkilö, joka on perustettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU¹¹⁰ liitteessä I luetellussa oikeudellisessa muodossa;
- ii) oikeushenkilö, joka on perustettu kolmannen maan lainsäädännön mukaisesti mainitun direktiivin liitteessä I ja II lueteltuja muotoja vastaavassa muodossa;
- iii) oikeushenkilö, joka on muodostettu direktiivin 2013/34/EU liitteessä II luetellussa oikeudellisessa muodossa ja joka koostuu kokonaan jossakin i ja ii alakohdassa tarkoitetuista oikeudellisista muodoista toimivista yrityksistä;
- iv) missä tahansa oikeudellisessa muodossa toimiva säännelty rahoitusalan yritys, joka on
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013¹¹¹ 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritelty luottolaitos;
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/65/EU¹¹² 4 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritelty sijoituspalveluyritys;
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määritelty vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitaja, mukaan lukien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 345/2013¹¹³ määritelty ”EuVECA”-nimitystä käyttävä hoitaja, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 346/2013¹¹⁴ määritelty

¹¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, tietäntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista (EUVL L 182, 29.6.2013, s. 19).

¹¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 575/2013, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 1).

¹¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/65/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, rahoitusvälineiden markkinoista sekä direktiivin 2002/92/EY ja direktiivin 2011/61/EU muuttamisesta (EUVL L 173, 12.6.2014, s. 349).

¹¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 345/2013, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2013, eurooppalaisista riskipääomarahastoista (EUVL L 115, 25.4.2013, s. 1).

¹¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 346/2013, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2013, eurooppalaisista yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen erikoistuneista rahastoista (EUVL L 115, 25.4.2013, s. 18).

”EuSEF”-nimitystä käyttävä hoitaja ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2015/760¹¹⁵ määritelty ELTIF-rahaston hoitaja;

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/65/EY¹¹⁶ 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määritelty siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavan yrityksen (yhteissijoitusyritys) rahastoyhtiö;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/138/EY¹¹⁷ 13 artiklan 1 kohdassa määritelty vakuutusyritys;
- direktiivin 2009/138/EY 13 artiklan 4 kohdassa määritelty jälleenvakuutusyritys;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/2341¹¹⁸ 6 artiklan 1 alakohdassa määritelty ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoava laitos (lisäeläkelaitos);
- sellaista eläkejärjestelmää hallinnoiva eläkelaitos, jonka katsotaan olevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004¹¹⁹ ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009¹²⁰ piiriin kuuluva sosiaaliturvajärjestelmä, tai oikeushenkilö, joka on perustettu tällaisen järjestelmän sijoituksia varten;
- vaihtoehtoinen sijoitusrahasto, jonka hoidosta vastaa direktiivin 2011/61/EU 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa määritelty vaihtoehtoisten sijoitusrahastojen hoitaja, tai vaihtoehtoinen sijoitusrahasto, jota valvotaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti;
- direktiivin 2009/65/EY 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yhteissijoitusyritys;

¹¹⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/760, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2015, eurooppalaisista pitkäaikaissijoitusrahastoista (EUVL L 123, 19.5.2015, s. 98).

¹¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/65/EY, annettu 13 päivänä heinäkuuta 2009, siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (EUVL L 302, 17.11.2009, s. 32).

¹¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/138/EY, annettu 25 päivänä marraskuuta 2009, vakuutus- ja jälleenvakuutustoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (Solvenssi II) (EUVL L 335, 17.12.2009, s. 1).

¹¹⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2341, annettu 14 päivänä joulukuuta 2016, ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja valvonnasta (EUVL L 354, 23.12.2016, s. 37).

¹¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (EUVL L 166, 30.4.2004, s. 1).

¹²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 987/2009, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä (EUVL L 284, 30.10.2009, s. 1).

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012¹²¹ 2 artiklan 1 kohdassa määritelty keskusvastapuoli;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 909/2014¹²² 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa määritelty arvopaperikeskus;
- direktiivin 2009/138/EY 211 artiklan mukaisesti hyväksytty vakuutus- ja jälleenvakuutusyritysten riskeistä vastaava erillisyhtiö;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2017/2402¹²³ 2 artiklan 2 kohdassa määritelty arvopaperistamista varten perustettu erillisyhtiö;
- direktiivin 2009/138/EY 212 artiklan 1 kohdan f alakohdassa määritelty vakuutushallintayhtiö tai direktiivin 2009/138/EY 212 artiklan 1 kohdan h alakohdassa määritelty rahoitusalan sekaholdingyhtiö, joka kuuluu vakuutusyritysryhmään, jota valvotaan ryhmätasolla kyseisen direktiivin 213 artiklan nojalla ja jota ei ole vapautettu ryhmävalvonnasta direktiivin 2009/138/EY 214 artiklan 2 kohdan nojalla;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366¹²⁴ 1 artiklan 1 kohdan d alakohdassa määritelty maksulaitos;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/110/EY¹²⁵ 2 artiklan 1 alakohdassa määritelty sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitos;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503¹²⁶ 2 artiklan 1 kohdan e alakohdassa määritelty joukkorahoituspalvelun tarjoaja;

¹²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 648/2012, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2012, OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä (EUVL L 201, 27.7.2012, s. 1).

¹²² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 909/2014, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, arvopaperitoimituksen parantamisesta Euroopan unionissa sekä arvopaperikeskuksista ja direktiivien 98/26/EY ja 2014/65/EU sekä asetuksen (EU) N:o 236/2012 muuttamisesta (EUVL L 257, 28.8.2014, s. 1).

¹²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/2402, annettu 12 päivänä joulukuuta 2017, yleisestä arvopaperistamista koskevasta kehyksestä ja erityisestä kehyksestä yksinkertaiselle, läpinäkyvälle ja standardoidulle arvopaperistamiselle sekä direktiivien 2009/65/EY, 2009/138/EY ja 2011/61/EU ja asetusten (EY) N:o 1060/2009 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (EUVL L 347, 28.12.2017, s. 35).

¹²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, annettu 25 päivänä marraskuuta 2015, maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta (EUVL L 337, 23.12.2015, s. 35).

¹²⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/110/EY, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalaitosten liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, direktiivien 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2000/46/EY kumoamisesta (EUVL L 267, 10.10.2009, s. 7).

- [kryptovarojen markkinoista ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotuksen¹²⁷] 3 artiklan 1 kohdan 8 alakohdassa määritelty kryptovarapalvelun tarjoaja, joka suorittaa yhtä tai useampaa [kryptovarojen markkinoista ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusehdotuksen] 3 artiklan 1 kohdan 9 alakohdassa määriteltyä kryptovarapalvelua;
- b) 'haitallisella ympäristövaikutuksella' ympäristöön kohdistuvaa haittavaikutusta, joka johtuu jonkin liitteessä olevassa II osassa lueteltujen kansainvälisten ympäristösopimusten mukaisen kiellon tai velvoitteen rikkomisesta;
- c) 'haitallisella ihmisoikeusvaikutuksella' suojeltuihin henkilöihin kohdistuvaa haittavaikutusta, joka johtuu jonkin liitteessä olevan I osan 1 jaksossa luetellun oikeuden tai kiellon rikkomisesta, sellaisina kuin ne on vahvistettu liitteessä olevan I osan 2 jaksossa luetelluissa kansainvälisissä yleissopimuksissa;
- d) 'tytäryrityksellä' oikeushenkilöä, jonka kautta harjoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/109/EY¹²⁸ 2 artiklan 1 kohdan f alakohdassa määritellyn 'määräysvallassa olevan yrityksen' toimintaa;
- e) 'liikesuhteella' suhdetta toimeksisaajaan, alihankkijaan tai muuhun oikeushenkilöön, jäljempänä 'kumppani',
 - i) jonka kanssa yrityksellä on kaupallinen sopimus tai jolle yritys tarjoaa rahoitusta, vakuutuksen tai jälleenvakuutuksen, tai
 - ii) joka harjoittaa yrityksen lukuun tai sen puolesta yrityksen tuotteisiin tai palveluihin liittyvää liiketoimintaa;
- f) 'vakiintuneella liikesuhteella' suoraa tai välillistä liikesuhdetta, joka on tai jonka odotetaan vahvuutensa tai kestonsa vuoksi olevan pysyvä ja joka ei ole vain vähäpätöinen tai liitännäinen osa arvoketjussa;
- g) 'arvoketjulla' yrityksen tuotteiden tuotantoon tai palvelujen tarjoamiseen liittyvää toimintaa, mukaan lukien tuotteen tai palvelun kehittäminen ja tuotteen käyttö ja käytöstä poistaminen sekä yrityksen tuotantoketjun alku- ja loppupään vakiintuneiden

¹²⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2020/1503, annettu 7 päivänä lokakuuta 2020, yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta (EUVL L 347, 20.10.2020, s. 1).

¹²⁷ COM/2020/593 final.

¹²⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/109/EY, annettu 15 päivänä joulukuuta 2004, säännellyillä markkinoilla kaupankäynnin kohteeksi otettavien arvopaperien liikkeeseenlaskijoita koskeviin tietoihin liittyvien avoimuusvaatimusten yhdenmukaistamisesta ja direktiivin 2001/34/EY muuttamisesta (EUVL L 390, 31.12.2004, s. 38).

liikesuhteiden tähän liittyvä toiminta. Kun on kyse a alakohdan iv alakohdassa tarkoitetuista yrityksistä, 'arvoketjulla' tarkoitetaan kyseisten palvelujen tarjoamisen osalta ainoastaan tällaista lainaa, luottoa ja muita rahoituspalveluja saavien asiakkaiden ja muiden samaan ryhmään kuuluvien yritysten, joiden toiminta liittyy kyseiseen sopimukseen, toimintaa. Tällaisten säänneltyjen rahoitusalan yritysten arvoketju ei kata niiltä lainaa, luottoa, rahoitusta, vakuutuksia tai jälleenvakuutuksia saavia pieniä ja keskisuuria yrityksiä;

- h) 'riippumattomalla kolmannen osapuolen todentamisella' sitä, että yrityksestä riippumaton tarkastaja, jolla ei ole eturistiriitoja, jolla on ympäristö- ja ihmisoikeusasioiden kokemusta ja osaamista ja joka on vastuussa tarkastuksen laadusta ja luotettavuudesta, todentaa, että yritys tai sen arvoketjun osat noudattavat tämän direktiivin säännöksistä johtuvia ihmisoikeus- ja ympäristövaatimuksia;
- i) 'pk-yrityksellä' oikeudelliselta muodoltaan mitä tahansa mikroyritystä, pientä tai keskisuurta yritystä, joka ei ole osa suurta konsernia, siinä merkityksessä kuin edellä mainitut termit on määritelty direktiivin 2013/34/EU 3 artiklan 1, 2, 3 ja 7 kohdassa;
- j) 'toimialakohtaisella aloitteella' viranomaisten, toimialajärjestöjen tai etujärjestöjen ryhmittymien kehittämää ja valvomaa arvoketjun huolellisuusvelvoitetta koskevien vapaaehtoisten menettelyjen, välineiden ja mekanismien yhdistelmää, mukaan lukien riippumattoman kolmannen osapuolen todentamiset;
- k) 'valtuutetulla edustajalla' unionissa asuvaa luonnollista henkilöä tai unioniin sijoittautunutta oikeushenkilöä, jolla on a alakohdan ii alakohdassa tarkoitetun yrityksen antama valtuutus toimia sen puolesta tämän direktiivin mukaisten yrityksen velvoitteiden noudattamiseksi;
- l) 'vakavalla haittavaikutuksella' haitallista ympäristövaikutusta tai haitallista ihmisoikeusvaikutusta, joka on luonteeltaan erityisen merkittävä tai joka vaikuttaa suureen ihmismäärään tai suuren alueen ympäristöön tai joka on peruuttamaton tai jota on erityisen vaikea korjata johtuen niistä toimenpiteistä, jotka ovat välttämättömiä ennen vaikutusta vallinneen tilanteen palauttamiseksi;
- m) 'nettoliikevaihdolla'
 - i) direktiivin 2013/34/EY 2 artiklan 5 kohdassa määriteltyä nettoliikevaihtoa; tai
 - ii) jos yritys soveltaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002¹²⁹ nojalla hyväksyttyjä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja tai on a alakohdan ii alakohdassa tarkoitettu yritys, siinä tilinpäätössäännöstyössä määriteltyä tai tarkoitettua tuloa, jonka perusteella yhtiön tilinpäätös laaditaan;

¹²⁹

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1606/2002, annettu 19 päivänä heinäkuuta 2002, kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisesta (EYVL L 243, 11.9.2002, s. 1).

- n) 'sidosryhmillä' yrityksen työntekijöitä, sen tytäryritysten työntekijöitä ja muita henkilöitä, ryhmiä, yhteisöjä tai toimijoita, joiden oikeuksiin tai etuihin kyseisen yrityksen, sen tytäryritysten ja sen liikesuhteiden tuotteet, palvelut ja toiminnot vaikuttavat tai voivat vaikuttaa;
- o) 'johtajalla'
 - i) ketä tahansa yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelinten jäsentä;
 - ii) toimitusjohtajaa ja, jos yrityksellä on tällainen toimi, varatoimitusjohtajaa, jos he eivät ole yhtiön hallinto-, johto- tai valvontaelinten jäseniä;
 - iii) muita henkilöitä, jotka suorittavat i tai ii alakohdan mukaisia tehtäviä vastaavia tehtäviä;
- p) 'yrityksen hallituksella' hallinto- tai valvontaelintä, jonka tehtävänä on valvoa yrityksen toimeenpanevaa johtoa, tai jos tällaista elintä ei ole, vastaavaa tehtävää suorittavaa henkilöä tai henkilöitä;
- q) 'asianmukaisella toimenpiteellä' toimenpidettä, jolla voidaan saavuttaa huolellisuusvelvoitteen tavoitteet, jotka ovat oikeassa suhteessa haittavaikutuksen vakavuuteen ja todennäköisyyteen ja jotka ovat kohtuudella yrityksen käytettävissä, ottaen huomioon kunkin tapauksen olosuhteet, mukaan lukien talouden alan ja kunkin liikesuhteen ominaispiirteet ja yrityksen vaikutusvalta niihin, sekä tarve pitää toimet tärkeysjärjestyksessä.

4 artikla

Huolellisuusvelvoite

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset noudattavat ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevaa huolellisuusvelvoitetta, jäljempänä 'huolellisuusvelvoite', 5–11 artiklan mukaisesti toteuttamalla seuraavat toimet:
 - a) huolellisuusvelvoitteen sisällyttäminen niiden toimintaperiaatteisiin 5 artiklan mukaisesti;
 - b) toteutuneiden tai mahdollisten haittavaikutusten tunnistaminen 6 artiklan mukaisesti;
 - c) mahdollisten haittavaikutusten ehkäiseminen ja lievittäminen ja toteutuneiden haittavaikutusten lopettaminen ja niiden laajuuden minimoiminen 7 ja 8 artiklan mukaisesti;
 - d) valitusmenettelyn perustaminen ja ylläpitäminen 9 artiklan mukaisesti;
 - e) yrityksen huolellisuusvelvoitetta koskevien toimintaperiaatteiden ja toimien vaikuttavuuden seuranta 10 artiklan mukaisesti;
 - f) huolellisuusvelvoitetta koskeva julkinen viestintä 11 artiklan mukaisesti.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yrityksillä on huolellisuusvelvoitteen soveltamista varten oikeus jakaa resursseja ja tietoja yritysryhmissään ja muiden oikeushenkilöiden kanssa sovellettavan kilpailulainsäädännön mukaisesti.

5 artikla

Huolellisuusvelvoitteen sisällyttäminen yritysten toimintaperiaatteisiin

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset sisällyttävät huolellisuusvelvoitteen kaikkiin toimintaperiaatteisiinsa ja että niillä on käytössä huolellisuusvelvoitetta koskeva toimintapolitiikka. Huolellisuusvelvoitetta koskevan toimintapolitiikan on sisällettävä kaikki seuraavat:
 - a) kuvaus yrityksen lähestymistavasta huolellisuusvelvoitteeseen, myös pitkällä aikavälillä;
 - b) käytäntesäännöt, joissa kuvataan säännöt ja periaatteet, joita yrityksen työntekijöiden ja tytäryritysten on noudatettava;
 - c) kuvaus huolellisuusvelvoitteen soveltamiseksi käyttöön otetuista menettelyistä, mukaan lukien toimenpiteet, joilla käytäntesääntöjen noudattaminen todennetaan ja käytäntesääntöjen soveltaminen ulotetaan vakiintuneisiin liikesuhteisiin.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset päivittävät huolellisuusvelvoitetta koskevan toimintapolitiikkansa vuosittain.

6 artikla

Toteutuneiden ja mahdollisten haittavaikutusten tunnistaminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset toteuttavat 2, 3 ja 4 kohdan mukaisesti asianmukaiset toimenpiteet tunnistaakseen toteutuneet ja mahdolliset haitalliset ihmisoikeusvaikutukset ja haitalliset ympäristövaikutukset, jotka johtuvat niiden omasta tai niiden tytäryritysten toiminnasta ja niiden arvoketjuihin liittyvissä tapauksissa niiden vakiintuneista liikesuhteista.
2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetuilta yrityksiltä edellytetään ainoastaan sellaisten toteutuneiden ja mahdollisten vakavien haittavaikutusten tunnistamista, jotka liittyvät 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainittuun alaan.
3. Kun 3 artiklan a alakohdan iv alakohdassa tarkoitetut yritykset suorittavat luotto-, laina- tai muita rahoituspalveluja, toteutuneiden ja mahdollisten haitallisten ihmisoikeusvaikutusten ja haitallisten ympäristövaikutusten tunnistaminen on tehtävä pelkästään ennen kyseisen palvelun suorittamista.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yrityksillä on 1 kohdassa tarkoitettujen haittavaikutusten tunnistamiseksi tarvittaessa määrällisten ja laadullisten tietojen perusteella oikeus käyttää asianmukaisia resursseja, myös riippumattomia raportteja ja 9 artiklassa säädetyn valitusmenettelyn kautta kerättyjä tietoja. Yritysten on tarvittaessa myös kuultava ryhmiä, joihin asia mahdollisesti vaikuttaa, mukaan lukien työntekijät ja muut sidosryhmät, tietojen keräämiseksi toteutuneista tai mahdollisista haittavaikutuksista.

7 artikla

Mahdollisten haittavaikutusten ehkäiseminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset toteuttavat tämän artiklan 2, 3, 4 ja 5 kohdan mukaisesti asianmukaisia toimenpiteitä ehkäistäkseen tai, jos ennaltaehkäisy ei ole mahdollista tai välittömästi mahdollista, lieventääkseen riittävästi mahdollisia haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia ja haitallisia ympäristövaikutuksia, jotka on tunnistettu tai olisi pitänyt tunnistaa 6 artiklan mukaisesti.
2. Yritysten on tarvittaessa toteutettava seuraavat toimet:
 - a) laadittava ja pantava täytäntöön ennaltaehkäisyä koskeva toimintasuunnitelma, jossa on kohtuulliset ja selkeästi määritellyt määräajat toimille ja laadulliset ja määrälliset indikaattorit parannusten mittaamiseksi, jos ennaltaehkäisyn edellyttämien toimenpiteiden luonne tai monimutkaisuus tätä edellyttävät. Ennaltaehkäisyä koskevaa toimintasuunnitelmaa laadittaessa on kuultava sidosryhmiä, joita asia koskee;
 - b) pyrittävä saamaan sellaiselta liikekumppanilta, jonka kanssa niillä on suora liikesuhde, sopimukseen perustuvat vakuudet siitä, että se varmistaa yrityksen käytännesääntöjen ja tarvittaessa ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman noudattamisen, myös pyrkimällä saamaan vastaavat sopimukseen perustuvat vakuudet omilta kumppaneiltaan siltä osin kuin niiden toiminta on osa yrityksen arvoketjua (sopimusperusteinen ketjuttaminen). Kun tällaiset sopimukseen perustuvat vakuudet on saatu, sovelletaan 4 kohtaa;
 - c) tehtävä tarvittavat investoinnit esimerkiksi johtamis- tai tuotantoprosesseihin ja -rakenteisiin 1 kohdan noudattamiseksi;
 - d) annettava kohdennettua ja oikeasuhteista tukea pk-yritykselle, jonka kanssa yrityksellä on vakiintunut liikesuhde, mikäli käytännesääntöjen ja ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman noudattaminen vaarantaisivat pk-yrityksen elinkelpoisuuden;
 - e) tehtävä unionin oikeuden, mukaan lukien kilpailulainsäädäntö, mukaisesti yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, tarvittaessa myös jotta voidaan parantaa yrityksen kykyä saada haittavaikutus loppumaan, varsinkin jos muut toimet eivät sovellu tai vaikuta.
3. Sellaisten mahdollisten haittavaikutusten osalta, joita ei ole voitu estää tai riittävästi lieventää 2 kohdassa tarkoitetuilla toimenpiteillä, yritys voi pyrkiä tekemään sopimuksen sellaisen kumppanin kanssa, jonka kanssa sillä on välillinen liikesuhde, jotta yrityksen käytännesääntöjen tai ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman noudattaminen voi toteutua. Kun tällainen sopimus on tehty, sovelletaan 4 kohtaa.
4. Sopimukseen perustuviin vakuuksiin tai sopimukseen on liitettävä asianmukaiset toimenpiteet vaatimusten noudattamisen todentamiseksi. Yritys voi vaatimusten noudattamisen todentamiseksi tukeutua soveltuviin toimialakohtaisiin aloitteisiin tai riippumattoman kolmannen osapuolen todentamiseen.

Kun sopimukseen perustuvat vakuudet saadaan pk-yritykseltä tai sopimus tehdään pk-yrityksen kanssa, sovellettavien ehtojen on oltava oikeudenmukaisia, kohtuullisia ja syrjimättömiä. Jos pk-yritysten osalta toteutetaan toimenpiteitä vaatimusten noudattamisen todentamiseksi, yrityksen on vastattava riippumattoman kolmannen osapuolen todentamisen kustannuksista.

5. Kun on kyse 1 kohdassa tarkoitetuista mahdollisista haittavaikutuksista, joita ei ole voitu estää tai riittävästi lieventää 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuilla toimenpiteillä, yrityksen on pidättäydyttävä luomasta uusia tai laajentamasta olemassa olevia suhteita kumppaniin, johon liittyen tai jonka arvoketjussa vaikutus on ilmennyt, ja jos niiden suhteisiin sovellettava laki antaa siihen oikeuden, sen on toteutettava seuraavat toimet:
- a) keskeytettävä väliaikaisesti kaupalliset suhteet kyseisen kumppanin kanssa ja jatkettava samalla ennaltaehkäisy- ja minimointitoimia, jos näiden toimien voidaan kohtuudella odottaa onnistuvan lyhyellä aikavälillä;
 - b) lopetettava liikesuhde kyseisen toiminnan osalta, jos sen mahdollinen haittavaikutus on vakava.
- Jäsenvaltioiden on säädettävä mahdollisuudesta lopettaa liikesuhde niiden lainsäädännön piiriin kuuluvissa sopimuksissa.
6. Poiketen siitä, mitä 5 kohdan b alakohdassa säädetään, 3 artiklan a alakohdan iv alakohdassa tarkoitettujen yritysten, jotka tarjoavat luotto-, laina- tai muita rahoituspalveluja, ei tarvitse irtisanoa luottoa, lainaa tai muuta rahoituspalvelusopimusta, jos tämän voidaan kohtuudella olettaa aiheuttavan merkittävää haittaa toimijalle, jolle kyseistä palvelua tarjotaan.

8 artikla

Toteutuneiden haittavaikutusten lopettaminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset toteuttavat asianmukaisia toimenpiteitä toteutuneiden haittavaikutusten, jotka on tunnistettu tai olisi pitänyt tunnistaa 6 artiklan mukaisesti, lopettamiseksi tämän artiklan 2–6 kohdan mukaisesti.
2. Jos haittavaikutusta ei voida lopettaa, jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset minimoivat tällaisen vaikutuksen laajuuden.
3. Yritysten on tarvittaessa toteutettava seuraavat toimet:
 - a) neutralisoitava haittavaikutus tai minimoitava sen laajuus muun muassa maksamalla asianomaisille henkilöille vahingonkorvauksia ja asianomaisille yhteisöille taloudellisia korvauksia. Toimen on oltava oikeassa suhteessa haittavaikutuksen merkittävyyteen ja laajuuteen sekä yrityksen toiminnan osuuteen haittavaikutuksen synnyssä;
 - b) laadittava ja pantava täytäntöön korjaava toimintasuunnitelma, jossa on kohtuulliset ja selkeästi määritellyt määräajat toimille ja laadulliset ja määrälliset indikaattorit parannusten mittaamiseksi, jos tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että haittavaikutusta ei voida välittömästi lopettaa. Korjaavaa toimintasuunnitelmaa laadittaessa on tarvittaessa kuultava sidosryhmiä;

- c) pyrittävä saamaan suoranaiselta kumppanilta, jonka kanssa niillä on vakiintunut liikesuhde, sopimukseen perustuvat vakuudet siitä, että se varmistaa yrityksen käytännesääntöjen ja tarvittaessa korjaavan toimintasuunnitelman noudattamisen, myös pyrkimällä saamaan vastaavat sopimukseen perustuvat vakuudet omilta kumppaneiltaan siltä osin kuin ne ovat osa yrityksen arvoketjua (sopimusperusteinen ketjuttaminen). Kun tällaiset sopimukseen perustuvat vakuudet on saatu, sovelletaan 5 kohtaa;
 - d) tehtävä tarvittavat investoinnit esimerkiksi johtamis- tai tuotantoprosesseihin ja -rakenteisiin 1, 2 ja 3 kohdan noudattamiseksi;
 - e) annettava kohdennettua ja oikeasuhteista tukea pk-yritykselle, jonka kanssa yrityksellä on vakiintunut liikesuhde, mikäli käytännesääntöjen ja korjaavan toimintasuunnitelman noudattaminen vaarantaisivat pk-yrityksen elinkelpoisuuden;
 - f) tehtävä unionin oikeuden, mukaan lukien kilpailulainsäädäntö, mukaisesti yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa, tarvittaessa myös jotta voidaan parantaa yrityksen kykyä saada haittavaikutus loppumaan, varsinkin jos muut toimet eivät sovellu tai vaikuta.
4. Sellaisten toteutuneiden haittavaikutusten osalta, joita ei ole voitu estää tai riittävästi lieventää 3 kohdassa tarkoitetuilla toimenpiteillä, yritys voi pyrkiä tekemään sopimuksen sellaisen kumppanin kanssa, jonka kanssa sillä on välillinen liikesuhde, jotta yrityksen käytännesääntöjen tai ennaltaehkäisyä koskevan toimintasuunnitelman noudattaminen voi toteutua. Kun tällainen sopimus on tehty, sovelletaan 5 kohtaa.
5. Sopimukseen perustuviin vakuuksiin tai sopimukseen on liitettävä asianmukaiset toimenpiteet vaatimusten noudattamisen todentamiseksi. Yritys voi vaatimusten noudattamisen todentamiseksi tukeutua soveltuviin toimialakohtaisiin aloitteisiin tai riippumattoman kolmannen osapuolen todentamiseen.
- Kun sopimukseen perustuvat vakuudet saadaan pk-yritykseltä tai sopimus tehdään pk-yrityksen kanssa, sovellettavien ehtojen on oltava oikeudenmukaisia, kohtuullisia ja syrjimättömiä. Jos pk-yritysten osalta toteutetaan toimenpiteitä vaatimusten noudattamisen todentamiseksi, yrityksen on vastattava riippumattoman kolmannen osapuolen todentamisen kustannuksista.
6. Kun on kyse 1 kohdassa tarkoitetuista toteutuneista haittavaikutuksista, joita ei ole voitu estää tai joiden laajuutta ei ole voitu minimoida 3, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuilla toimenpiteillä, yrityksen on pidättäydyttävä luomasta uusia tai laajentamasta olemassa olevia suhteita kumppaniin, johon liittyen tai jonka arvoketjussa vaikutus on ilmennyt, ja jos niiden suhteisiin sovellettava laki antaa siihen oikeuden, sen on toteutettava seuraavat toimet:
- a) keskeytettävä väliaikaisesti kaupalliset suhteet kyseisen kumppanin kanssa ja pyrittävä samalla lopettamaan haittavaikutus tai minimoimaan sen laajuus, tai
 - b) lopetettava liikesuhde kyseisen toiminnan osalta, jos sen haittavaikutus katsotaan vakavaksi.

Jäsenvaltioiden on säädettävä mahdollisuudesta lopettaa liikesuhde niiden lainsäädännön piiriin kuuluvissa sopimuksissa.

7. Poiketen siitä, mitä 6 kohdan b alakohdassa säädetään, 3 artiklan a alakohdan iv alakohdassa tarkoitettujen yritysten, jotka tarjoavat luotto-, laina- tai muita rahoituspalveluja, ei tarvitse irtisanoa luottoa, lainaa tai muuta rahoituspalvelusopimusta, jos tämän voidaan kohtuudella olettaa aiheuttavan merkittävää haittaa toimijalle, jolle kyseistä palvelua tarjotaan.

9 artikla

Valitusmenettely

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset tarjoavat 2 kohdassa luetelluille henkilöille ja järjestöille mahdollisuuden tehdä niille valituksia, jos näillä henkilöillä tai järjestöillä on oikeutettu huoli toteutuneista tai mahdollisista haitallisista ihmisoikeus- tai ympäristövaikutuksista, jotka kohdistuvat niiden omaan toimintaan, niiden tytäryritysten toimintaan tai niiden arvoketjuihin.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valituksia voivat tehdä
 - a) henkilöt, joihin haittavaikutus kohdistuu tai joilla on perusteltu syy uskoa, että haittavaikutus voi vaikuttaa heihin,
 - b) ammattiliitot ja muut työntekijöiden edustajat, jotka edustavat kyseisessä arvoketjussa työskenteleviä henkilöitä,
 - c) kyseiseen arvoketjuun liittyvillä aloilla toimivat kansalaisjärjestöt.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset ottavat käyttöön menettelyn 1 kohdassa tarkoitettujen valitusten käsittelemiseksi, mukaan lukien menettely yrityksen perusteettomiksi katsomien valitusten käsittelyä varten, ja tiedottavat näistä menettelyistä asianomaisille työntekijöille ja ammattiliitoille. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos valitus on perusteltu, valituksen aiheena oleva haittavaikutus katsotaan tunnistetuksi 6 artiklassa tarkoitetulla tavalla.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valituksen tekijöillä on oikeus
 - a) pyytää valituksen johdosta asianmukaisia jatkotoimia yritykseltä, jolle 1 kohdan mukainen valitus on tehty, ja
 - b) tavata yrityksen edustajia asianmukaisella tasolla, jotta voidaan keskustella valituksen aiheena olevista mahdollisista tai toteutuneista vakavista haittavaikutuksista.

10 artikla

Seuranta

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset arvioivat säännöllisesti omia toimiaan ja toimenpiteitään sekä tytäryritystensä ja yrityksen arvoketjuihin liittyvien vakiintuneiden liikesuhteiden toimia ja toimenpiteitä seuratakseen haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamisen, ehkäisemisen ja lieventämisen, lopettamisen ja

minimoimisen tuloksellisuutta. Tällaisten arviointien on tapauksen mukaan perustuttava laadullisiin ja määrällisiin indikaattoreihin, ja niitä on tehtävä vähintään 12 kuukauden välein ja aina, kun on perusteltua syytä uskoa, että saattaa olla syntymässä merkittävä uusi tällaisten vaikutusten riski. Huolellisuusvelvoitetta koskeva toimintapolitiikka on saatettava ajan tasalle arviointien tulosten mukaisesti.

11 artikla

Viestintä

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset, joihin ei sovelleta direktiivin 2013/34/EU 19 a ja 29 a artiklan mukaisia raportointivaatimuksia, raportoivat tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvista asioista julkaisemalla verkkosivustollaan vuosittaisen selvityksen jollakin kansainvälisessä liiketoiminnassa yleisesti käytetyllä kielellä. Selvitys on julkaistava kunakin vuonna viimeistään 30 päivänä huhtikuuta, ja sen on katettava edellinen kalenterivuosi.

Komissio antaa 28 artiklan mukaisesti delegoituja säädöksiä 1 kohdassa tarkoitetun selvityksen sisällöstä ja kriteereistä ja täsmentää siihen sisällytettäviä tietoja huolellisuusvelvoitteen kuvauksesta, mahdollisista ja toteutuneista haittavaikutuksista ja niiden vuoksi toteutetuista toimista.

12 artikla

Mallisopimuslausekkeet

Jotta yritysten olisi helpompaa noudattaa 7 artiklan 2 kohdan b alakohtaa ja 8 artiklan 3 kohdan c alakohtaa, komissio tukee niitä antamalla ohjeita vapaaehtoisista mallisopimuslausekkeista.

13 artikla

Ohjeet

Tukeakseen yrityksiä tai jäsenvaltioiden viranomaisia sen suhteen, miten yritysten olisi täytettävä huolellisuusvelvoitteensa, komissio voi antaa jäsenvaltioita ja sidosryhmiä, Euroopan unionin perusoikeusvirastoa, Euroopan ympäristökeskusta ja tarvittaessa sellaisia kansainvälisiä elimiä, joilla on huolellisuusvelvoitetta koskevaa asiantuntemusta, kuultuaan ohjeita, myös tiettyjä aloja varten tai tietyistä haittavaikutuksista.

14 artikla

Liitännäistoimenpiteet

1. Tarjotakseen tietoa ja tukea yrityksille ja kumppaneille, joiden kanssa yritykset ovat muodostaneet arvoketjuissaan liikesuhteita, niiden pyrkiessä täyttämään tästä direktiivistä johtuvat velvoitteet, jäsenvaltioiden on perustettava ja ylläpidettävä yksin tai yhdessä tähän tarkoitettuja verkkosivustoja, alustoja tai portaaleja. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä erityistä huomiota yritysten arvoketjuissa oleviin pk-yrityksiin.
2. Jäsenvaltiot voivat tukea pk-yrityksiä taloudellisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta sovellettavien valtiontukisääntöjen soveltamista.

3. Komissio voi täydentää jäsenvaltioiden tukitoimenpiteitä unionin unionissa ja kolmansissa maissa toteuttamien huolellisuusvelvoitetta koskevien tukitoimien pohjalta ja suunnitella uusia toimenpiteitä, mukaan lukien sidosryhmien yhteisaloitteiden helpottaminen yritysten auttamiseksi täyttämään velvoitteensa.
4. Yritykset voivat tukeutua toimialakohtaisiin järjestelmiin ja sidosryhmien yhteisaloitteisiin tämän direktiivin 5–11 artiklassa tarkoitettujen velvoitteidensa täytäntöönpanossa siinä määrin kuin tällaiset järjestelmät ja aloitteet soveltuvat kyseisten velvoitteiden täyttämisen tukemiseen. Komissio ja jäsenvaltiot voivat helpottaa tiedon levittämistä tällaisista järjestelmistä tai aloitteista ja niiden tuloksista. Komissio voi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa antaa ohjeita alan toimialakohtaisten järjestelmien ja sidosryhmien yhteisaloitteiden toimivuuden arvioimiseksi.

15 artikla

Ilmastonmuutoksen torjunta

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetut yritykset hyväksyvät suunnitelman, jolla varmistetaan, että yrityksen liiketoimintamalli ja -strategia ovat linjassa kestävään talouteen siirtymisen kanssa sekä ilmaston lämpenemisen rajoittamisen 1,5 celsiusasteeseen kanssa Pariisin sopimuksen mukaisesti. Suunnitelmassa on erityisesti yksilöitävä yrityksen käytettävissä kohtuudella olevien tietojen perusteella, missä määrin ilmastonmuutos muodostaa riskin yrityksen toiminnalle tai vaikuttaa siihen.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos ilmastonmuutos on tunnistettu tai olisi pitänyt tunnistaa yrityksen toiminnan pääasialliseksi riskiksi tai pääasialliseksi vaikuttajaksi, yritys sisällyttää suunnitelmaansa päästövähennystavoitteet.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset ottavat 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden täyttämisen asianmukaisesti huomioon määrittäessään muuttuvia palkkioita, jos muuttuva palkkio liittyy siihen, miten johtaja on edistänyt yrityksen liiketoimintastrategiaa, pitkän aikavälin intressejä ja toiminnan kestävyyttä.

16 artikla

Valtuutettu edustaja

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jokainen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yritys nimeää valtuutetuksi edustajakseen oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön, joka on sijoittautunut johonkin niistä jäsenvaltioista tai jolla on kotipaikka jossakin niistä jäsenvaltioista, joissa se toimii. Nimitys on voimassa, kun valtuutettu edustaja on vahvistanut sen hyväksyvänsä.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valtuutetun edustajan nimi, osoite, sähköpostiosoite ja puhelinnumero ilmoitetaan sen jäsenvaltion valvontaviranomaiselle, jossa valtuutetulla edustajalla on kotipaikka tai johon se on sijoittautunut. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valtuutettu edustaja velvoitetaan pyynnöstä toimittamaan jäljennös nimeämisasiakirjasta jonkin jäsenvaltion virallisella kielellä jollekin valvontaviranomaisista.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sen jäsenvaltion valvontaviranomaiselle, jossa valtuutetulla edustajalla on kotipaikka tai johon se on sijoittautunut, ja, jos se on toinen jäsenvaltio, sen jäsenvaltion valvontaviranomaiselle, jossa yritys tuotti suurimman osan nettoliikevaihdostaan unionissa viimeistä tilivuotta edeltävän tilivuoden aikana, ilmoitetaan, että yritys on 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yritys.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kukin yritys valtuuttaa valtuutetun edustajansa vastaanottamaan valvontaviranomaisilta viestejä kaikenlaista asioista, jotka ovat tarpeen tämän direktiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä annettujen kansallisten säännösten noudattamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi. Yritysten on annettava valtuutetulle edustajalleen tarvittavat valtuudet ja resurssit tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa.

17 artikla

Valvontaviranomaiset

1. Jokaisen jäsenvaltion on nimettävä yksi tai useampi valvontaviranomainen valvomaan 6–11 artiklan ja 15 artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla annetuissa kansallisissa säännöksissä säädettyjen velvoitteiden noudattamista.
2. Edellä 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen yritysten osalta toimivaltainen viranomainen on sen jäsenvaltion valvontaviranomainen, jossa yrityksellä on sääntömääräinen kotipaikka.
3. Edellä 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen yritysten osalta toimivaltainen viranomainen on sen jäsenvaltion valvontaviranomainen, jossa yrityksellä on sivuliike. Jos yrityksellä ei ole sivuliikettä missään jäsenvaltiossa tai jos sillä on sivuliikkeitä eri jäsenvaltioissa, toimivaltainen valvontaviranomainen on sen jäsenvaltion valvontaviranomainen, jossa yritys on tuottanut suurimman osan nettoliikevaihdostaan unionissa tilivuonna, joka edeltää 30 artiklassa tarkoitettua päivää tai sitä päivää, jona yritys ensimmäistä kertaa täyttää 2 artiklan 2 kohdassa säädetty edellytykset, edeltävää viimeistä tilivuotta, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.

Edellä 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu yritys voi sellaisen olosuhteiden muutoksen vuoksi, jonka seurauksena se alkaa tuottaa suurimman osan unionin liikevaihdostaan eri jäsenvaltiossa, esittää asianmukaisesti perustellun pyynnön sen valvontaviranomaisen vaihtamiseksi, jolla on toimivalta valvoa tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia asioita kyseisen yrityksen osalta.
4. Jos jäsenvaltio nimeää useamman kuin yhden valvontaviranomaisen, sen on varmistettava, että kyseisten viranomaisten toimivalta määritellään selkeästi ja että ne tekevät läheistä ja tuloksellista yhteistyötä keskenään.
5. Jäsenvaltiot voivat nimetä säänneltyjen rahoitusalan yritysten valvonnasta vastaavat viranomaiset myös tässä direktiivissä tarkoitetuiksi valvontaviranomaisiksi.
6. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 30 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ilmoitettuun päivään mennessä tämän artiklan mukaisesti nimettyjen valvontaviranomaisten nimet ja yhteystiedot sekä niiden valtuudet, jos

valvontaviranomaisia on useita. Niiden on ilmoitettava komissiolle kaikista näiden tietojen muutoksista.

7. Komissio julkaisee valvontaviranomaisten luettelon muun muassa verkkosivustollaan. Komissio saattaa luettelon säännöllisesti ajan tasalle jäsenvaltioilta saatujen tietojen perusteella.
8. Jäsenvaltioiden on taattava valvontaviranomaisten riippumattomuus ja varmistettava, että ne ja kaikki niiden palveluksessa työskentelevät tai työskennelleet henkilöt sekä niiden puolesta toimivat tilintarkastajat tai asiantuntijat käyttävät valtuuksiaan puolueettomasti, läpinäkyvästi ja salassapitovelvollisuutta asianmukaisesti noudattaen. Jäsenvaltioiden on erityisesti varmistettava, että viranomainen on oikeudellisesti ja toiminnallisesti riippumaton tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvista yrityksistä tai muista markkinaintresseistä ja että sen henkilöstöllä ja sen hallinnosta vastaavilla henkilöillä ei ole eturistiriitoja, heihin sovelletaan luottamuksellisuutta koskevia vaatimuksia ja he pidättyvät kaikesta toiminnasta, joka on ristiriidassa heidän tehtäviensä kanssa.

18 artikla

Valvontaviranomaisten valtuudet

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvontaviranomaisilla on asianmukaiset valtuudet ja resurssit niille tämän direktiivin nojalla annettuihin tehtäviin, mukaan lukien valtuudet pyytää tietoja ja tehdä tutkimuksia, jotka liittyvät tässä direktiivissä säädettyjen velvoitteiden noudattamiseen.
2. Valvontaviranomainen voi käynnistää tutkinnan omasta aloitteestaan tai sille 19 artiklan mukaisesti ilmoitettujen perusteltujen huolien vuoksi, jos se katsoo saaneensa riittävästi siihen viittaavaa tietoa, että yritys saattaa rikkoa tämän direktiivin nojalla annetuissa kansallisissa säännöksissä säädettyjä velvoitteita.
3. Tarkastukset on tehtävä sen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jossa tarkastus tehdään, ja yritykselle on annettava ennakkovaroitus, paitsi jos ennakoilmoitus haittaa tarkastuksen tuloksellisuutta. Jos valvontaviranomainen haluaa osana tutkintaansa tehdä tarkastuksen muun kuin oman jäsenvaltionsa alueella, sen on pyydettävä apua kyseisen jäsenvaltion valvontaviranomaiselta 21 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
4. Jos valvontaviranomainen havaitsee 1 ja 2 kohdan nojalla toteutettujen toimien tuloksena, että tämän direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä ei ole noudatettu, sen on annettava kyseiselle yritykselle riittävä määräaika korjaavien toimien toteuttamiseksi, jos tällaiset toimet ovat mahdollisia.

Korjaavien toimien toteuttaminen ei estä hallinnollisten seuraamusten määräämistä 20 artiklan mukaisesti tai siviilioikeudellisen korvausvastuun syntymistä 22 artiklan mukaisesti.
5. Valvontaviranomaisilla on tehtäviään hoitaessaan oltava vähintään valtuudet:

- a) määrätä lopettamaan tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkominen, pidättäytymään toistamasta kyseistä toimintaa ja tarvittaessa toteuttamaan korjaavia toimia, jotka ovat oikeassa suhteessa rikkomiseen ja tarpeen sen lopettamiseksi;
 - b) määrätä 20 artiklan mukaisia taloudellisia seuraamuksia;
 - c) toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä vakavan ja peruuttamattoman vahingon riskin välttämiseksi.
6. Jos jäsenvaltion oikeusjärjestelmässä ei säädetä hallinnollisista seuraamuksista, tätä ja 20 artiklaa voidaan soveltaa niin, että seuraamuksen panee vireille toimivaltainen valvontaviranomainen ja sen määräävät toimivaltaiset kansalliset tuomioistuimet ja samalla varmistetaan, että nämä seuraamukset ovat tehokkaita ja niillä on vastaava vaikutus kuin valvontaviranomaisten määräämillä hallinnollisilla seuraamuksilla.
7. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jokaisella luonnollisella tai oikeushenkilöllä on oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin itseään koskevaa valvontaviranomaisen oikeudellisesti sitovaa päätöstä vastaan.

19 artikla

Perustellut huolet

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että luonnollisilla ja oikeushenkilöillä on oikeus esittää valvontaviranomaisille perusteltuja huolia, jos niillä on objektiivisten olosuhteiden perusteella syytä uskoa, että yritys ei noudata tämän direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä.
2. Jos perusteltu huoli kuuluu jonkin toisen valvontaviranomaisen toimivaltaan, huolenilmaisun vastaanottavan viranomaisen on toimitettava se kyseiselle viranomaiselle.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että valvontaviranomaiset arvioivat perustellut huolet ja käyttävät tarvittaessa 18 artiklassa tarkoitettuja valtuuksiaan.
4. Valvontaviranomaisen on mahdollisimman pian ja kansallisen lainsäädännön asiaa koskevien säännösten mukaisesti ja unionin oikeutta noudattaen ilmoitettava 1 kohdassa tarkoitettulle henkilölle tämän perustellun huolen arvioinnin tuloksesta ja perusteltava se.
5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että henkilöillä, jotka esittävät perustellun huolen tämän artiklan mukaisesti ja joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti oikeutettu etu asiassa, on mahdollisuus saattaa asia sellaisen tuomioistuimen tai muun riippumattoman ja puolueettoman julkisen elimen käsiteltäväksi, jolla on toimivalta tutkia valvontaviranomaisen päätösten menettelyllinen ja sisällöllinen laillisuus sekä sen toimia tai laiminlyöntejä.

20 artikla

Seuraamukset

1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin nojalla annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanon varmistamiseksi. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.
2. Päätettäessä seuraamusten määräämisestä ja niiden luonteesta ja asianmukaisesta tasosta on otettava asianmukaisesti huomioon yrityksen pyrkimykset noudattaa valvontaviranomaisen siltä mahdollisesti vaatimia korjaavia toimia, 7 ja 8 artiklan nojalla mahdollisesti tehdyt investoinnit ja kohdennettu tuki sekä tapauksen mukaan yhteistyö muiden toimijoiden kanssa yrityksen arvoketjuihin kohdistuvien haittavaikutusten korjaamiseksi.
3. Taloudellisia seuraamuksia määrättäessä niiden on perustuttava yrityksen liikevaihtoon.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki valvontaviranomaisten päätökset, jotka sisältävät tämän direktiivin säännösten rikkomiseen liittyviä seuraamuksia, julkaistaan.

21 artikla

Valvontaviranomaisten eurooppalainen verkosto

1. Komissio perustaa valvontaviranomaisten eurooppalaisen verkoston, joka koostuu valvontaviranomaisten edustajista. Verkosto helpottaa valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä sekä valvontaviranomaisten sääntely-, tutkinta-, seuraamus- ja valvontakäytäntöjen koordinointia ja yhdenmukaistamista sekä tarvittaessa tietojen jakamista niiden kesken.

Komissio voi kutsua unionin virastoja, joilla on hyödyllistä asiantuntemusta tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvilta aloilta, liittymään valvontaviranomaisten eurooppalaiseen verkostoon.
2. Valvontaviranomaisten on annettava toisilleen tehtäviensä suorittamiseen tarvittavaa tietoa ja keskinäistä apua ja toteutettava toimenpiteitä, jotka mahdollistavat tehokkaan keskinäisen yhteistyön. Keskinäiseen avunantoon kuuluu yhteistyö 18 artiklassa tarkoitettujen valtuuksien käyttämiseksi, myös tarkastusten ja tietopyyntöjen osalta.
3. Valvontaviranomaisten on toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet voidakseen vastata toisen valvontaviranomaisen esittämään avunpyyntöön ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluttua pyynnön vastaanottamisesta. Tällaisiin toimenpiteisiin voi kuulua erityisesti tutkinnan toteuttamista koskevien tietojen toimittaminen.
4. Avunpyynnössä on esitettävä kaikki tarvittavat tiedot, kuten pyynnön tarkoitus ja syyt. Valvontaviranomaisten on käytettävä avunpyynnön kautta saatuja tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, jota varten niitä on pyydetty.

5. Pyynnön vastaanottanut valvontaviranomainen ilmoittaa pyynnön esittäneelle valvontaviranomaiselle pyyntöön vastaamiseksi toteutettavien toimenpiteiden tuloksista tai tapauksen mukaan etenemisestä.
6. Valvontaviranomaiset eivät saa periä toisiltaan maksuja avunpyynnön perusteella toteutetuista toimista ja toimenpiteistä.

Valvontaviranomaiset voivat kuitenkin keskenään sopia säännöistä, jotka koskevat tiettyjen avunannosta poikkeustapauksissa aiheutuvien kustannusten korvaamista.
7. Valvontaviranomaisen, joka on toimivaltainen 17 artiklan 3 kohdan nojalla, on ilmoitettava tästä ja kaikista toimivaltaisen valvontaviranomaisen muuttamista koskevista pyynnöistä valvontaviranomaisten eurooppalaiselle verkostolle.
8. Jos toimivaltaisuudesta on epäilyjä, toimivallan perustana olevat tiedot jaetaan valvontaviranomaisten eurooppalaisen verkoston kanssa, joka voi koordinoida toimia ratkaisun löytämiseksi.

22 artikla

Siviilioikeudellinen korvausvastuu

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yritykset ovat korvausvastuussa vahingoista, jos
 - a) ne eivät ole noudattaneet 7 ja 8 artiklassa säädettyjä velvoitteita; ja
 - b) tämän laiminlyönnin seurauksena ilmenee haittavaikutus, joka olisi pitänyt tunnistaa, ehkäistä, lieventää, lopettaa tai sen laajuus minimoida 7 ja 8 artiklassa säädettyillä asianmukaisilla toimenpiteillä, ja se aiheuttaa vahingon.
2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos yritys on toteuttanut 7 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ja 7 artiklan 4 kohdassa tai 8 artiklan 3 kohdan c alakohdassa ja 8 artiklan 5 kohdassa tarkoitetut toimet, se ei ole korvausvastuussa vahingoista, jotka johtuvat sellaisen välillisen kumppanin, jonka kanssa sillä on vakiintunut liikesuhde, toiminnasta aiheutuvasta haittavaikutuksesta, paitsi jos tapauksen olosuhteissa on ollut kohtuutonta odottaa, että tosiasiallisesti toteutetut toimet, myös vaatimustenmukaisuuden tarkastamisen osalta, riittäisivät estämään, lopettamaan tai minimoimaan haittavaikutuksen tai lieventämään sitä.

Arvioitaessa tämän kohdan mukaisen korvausvastuun olemassaoloa ja laajuutta on otettava asianmukaisesti huomioon yrityksen toimet valvontaviranomaisen siltä vaatimien korjaavien toimien noudattamiseksi, siltä osin kuin ne liittyvät suoraan kyseessä olevaan vahinkoon, 7 ja 8 artiklan nojalla mahdollisesti tehdyt investoinnit ja kohdennettu tuki sekä mahdollinen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa sen arvoketjuihin kohdistuvien haittavaikutusten käsittelemiseksi.
3. Tämän säännöksen mukainen yrityksen siviilioikeudellinen korvausvastuu ei rajoita sen tytäryritysten tai arvoketjuun kuuluvien suorien tai välillisten liikekumppaneiden siviilioikeudellista korvausvastuuta.
4. Tämän direktiivin mukaiset siviilioikeudellista korvausvastuuta koskevat säännöt eivät rajoita sellaisten siviilioikeudellista korvausvastuuta koskevien unionin tai kansallisten

sääntöjen soveltamista, jotka liittyvät haitallisiin ihmisoikeusvaikutuksiin tai haitallisiin ympäristövaikutuksiin ja joissa säädetään korvausvastuusta tämän direktiivin soveltamisalaan kuulumattomissa tilanteissa tai ankarammasta korvausvastuusta kuin tässä direktiivissä.

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden kansallisten säännösten mukaista korvausvastuuta, joilla tämä artikla saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä, on sovellettava ensisijaisena tapauksissa, joissa tähän liittyviin vaatimuksiin sovellettava laki ei ole minkään jäsenvaltion laki.

23 artikla

Rikkomisesta ilmoittaminen ja ilmoittavien henkilöiden suojele

Tämän direktiivin rikkomisesta ilmoittamiseen ja tällaisesta rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojeleluun sovelletaan direktiiviä (EU) 2019/1937.

24 artikla

Julkinen tuki

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että julkista tukea hakevat yritykset todistavat, ettei niille ole määrätty seuraamuksia tämän direktiivin velvoitteiden noudattamatta jättämisestä.

25 artikla

Johtajien huolenpitovelvollisuus

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että täyttäessään velvollisuuttaan toimia yrityksen edun mukaisesti 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen yritysten johtajat ottavat huomioon päätöstensä vaikutukset kestävyyskysymyksiin, mukaan lukien tapauksen mukaan vaikutukset ihmisoikeuksiin, ilmastonmuutokseen ja ympäristöön lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joissa säädetään johtajien velvollisuuksien rikkomisesta, sovelletaan myös tämän artiklan säännöksiin.

26 artikla

Huolellisuusvelvoitteen toteuttaminen ja valvonta

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen yritysten johtajat ovat vastuussa 4 artiklassa tarkoitetun huolellisuusvelvoitteen ja erityisesti 5 artiklassa tarkoitetun huolellisuusvelvoitetta koskevan toimintapolitiikan toteuttamisesta ja valvonnasta ottaen asianmukaisesti huomioon sidosryhmiltä ja kansalaisjärjestöiltä saamansa asiaa koskevat tiedot. Johtajien on raportoitava tästä yrityksen hallitukselle.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että johtajat toteuttavat toimenpiteitä yrityksen strategian mukauttamiseksi 6 artiklan mukaisesti tunnistettujen toteutuneiden ja

mahdollisten haittavaikutusten sekä 7–9 artiklan nojalla mahdollisesti toteutettujen toimenpiteiden huomioon ottamiseksi.

27 artikla

Direktiivin (EU) 2019/1937 muutos

Lisätään direktiivin (EU) 2019/1937 liitteessä olevan I osan E kohdan 2 kohtaan alakohta seuraavasti:

”vi) [Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi..., annettu... päivänä...kuuta..., yritysten kestävästä toiminnasta koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937⁺ muuttamisesta].”

28 artikla

Siirretyn säädösvallan käyttäminen

1. Komissiolle siirrettyä valtaa antaa delegoituja säädöksiä koskevat tässä artikkelissa säädetyt edellytykset.
2. Siirretään 11 artikkelissa tarkoitettu valta antaa delegoituja säädöksiä komissiolle määräämättömäksi ajaksi.
3. Euroopan parlamentti tai neuvosto voi milloin tahansa peruuttaa 11 artikkelissa tarkoitetun säädösvallan siirron. Peruuttamispäätöksellä lopetetaan tuossa päätöksessä mainittu säädösvallan siirto. Peruuttaminen tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona sitä koskeva päätös julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*, tai jonakin myöhempänä, kyseisessä päätöksessä mainittuna päivänä. Peruuttamispäätös ei vaikuta jo voimassa olevien delegoitujen säädösten pätevyYTEEN.
4. Ennen kuin komissio hyväksyy delegoidun säädöksen, se kuulee kunkin jäsenvaltion nimeämiä asiantuntijoita paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyssä toimielinten välisessä sopimuksessa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti.
5. Heti kun komissio on antanut delegoidun säädöksen, komissio antaa sen tiedoksi yhtäaikaaisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle.
6. Edellä olevan 11 artiklan nojalla annettu delegoitu säädös tulee voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei ole kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asianomainen säädös on annettu tiedoksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle, ilmaissut vastustavansa sitä tai jos sekä Euroopan parlamentti että neuvosto ovat ennen mainitun määräajan päättymistä ilmoittaneet komissiolle, että ne eivät vastusta säädöstä.

⁺ Julkaisutoimisto lisää tekstiin asiakirjassa... olevan direktiivin numeron ja päivämäärän ja alaviitteeseen kyseisen direktiivin julkaisuvuorituksen.

Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tätä määräaikaa jatketaan kahdella kuukaudella.

29 artikla

Uudelleentarkastelu

Komissio antaa viimeistään [*Julkaisutoimisto lisää päivämäärän: seitsemän vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta*] Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin täytäntöönpanosta. Kertomuksessa arvioidaan tämän direktiivin tuloksellisuutta sen tavoitteiden saavuttamisessa ja seuraavia seikkoja:

- a) onko 2 artiklan 1 kohdassa säädettyjä työntekijöiden lukumäärää ja nettoliikevaihtoa koskevia raja-arvoja alennettava;
- b) onko 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa olevaa alojen luetteloa muutettava, esimerkiksi sen mukauttamiseksi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön ohjeisiin;
- c) onko liitettä muutettava esimerkiksi kansainvälisen kehityksen vuoksi;
- d) olisiko 4–14 artikla ulotettava koskemaan haitallisia ilmastovaikutuksia.

30 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään [*Julkaisutoimisto lisää päivämäärän: kahden vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta*]. Niiden on viipymättä toimitettava nämä säännökset kirjallisina komissiolle.

Niiden on sovellettava näitä säännöksiä seuraavasti:

- a) [*Julkaisutoimisto lisää päivämäärän: kahden vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta*] 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen yritysten osalta;
- b) [*Julkaisutoimisto lisää päivämäärän: neljän vuoden kuluttua tämän direktiivin voimaantulosta*] 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja 2 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen yritysten osalta.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

31 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

32 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltiolle.

Tehty Brysselissä

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja